

ALAPOZÓ TÁRGYAK

Tantárgy neve: <i>Történetelmélet –történetfilozófia</i>					
Kredit: 3	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
<p>Tantárgy leírása: A tantárgy célja, hogy megismertesse a hallgatókkal a történelem menetének, feltételezhető kezdetének fejlődési elemeinek vizsgálatát. A történelmi tény, a történelem értelme, iránya haszna, a történelmi megismerés megértés, magyarázat és leírásának módszertana, mellyel az óra keretében foglalkoznak a hallgatók. A történettudomány filozófiai meghatározói mellett annak történetírói iskoláit, módszereit, képviselőit kívánja a tárgy bemutatni.</p>					
<p>Kötelező olvasmányok: Történetelmélet I–II. Szerk. Gyurgyák János–Kisantal Tamás. Osiris, Bp. 2006. Korniss Gyula: Történetfilozófia. In: A történettudomány kézikönyve, Bp. 1941.</p>					
<p>Ajánlott olvasmányok: Assmann, Jan: Das kulturelle Gedächtnis. München, 1997. Bultmann Rudolf: Történelem és eszkatológia, Budapest, 1994. Gyáni Gábor: Emlékezés, emlékezet és a történelem megismerése, Budapest, 2000.</p>					

Tantárgy neve: <i>Történeti kutatások módszertana</i>					
Kredit:	Félévek száma:	Heti óraszám:	Óratípus: Előadás: Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: Gyakorlati jegy: X
3	1	2			
Tantárgy leírása:					
<p>A szeminárium célja, hogy a történettudomány alapfogalmainak elmélyítésén túl megismertesse történelem kutatás módszereit, ezen belül a történeti források fajtáit, típusait, azok kezelésének, feldolgozásának lehetséges formáit, módozatait. A szükséges mélységben megismerik a történelem segéttudományait, a forrásörző intézetekben végzett munka módszereit és nem utolsósorban a történész eszköztára – a segédkönyvek, bibliográfiák, lexikonok, történeti folyóiratok, térképek, atlaszok, forráskiadványok, az elektronikus adatbázisok – nyújtotta lehetőségeket is. A múlt megismerhetőségének lehetőségeit és korlátait elemezve, választ keresünk a történelmi megismerés értelmére és annak módszertani kérdéseire. Foglalkozunk a történelmi valóság komplexebb megközelítését és megismerését segítő társ- és segéttudományokkal. Célunk továbbá a szaktörténeti munkák – ezen belül a szakdolgozat – készítéséhez gyakorlati ismeretek nyújtása, a témaválasztás módszerének elsajátítása, a szakdolgozat formai és tartalmi követelményeinek megismerése. A kutatómunka és a dolgozat megírásának időbeli felosztásának megtervezése. A lehetséges forrásbázisok és forrástípusok elérhetőségének, felhasználhatóságának bemutatása. A forráskritikai szempontok alkalmazásának lehetőségei. A meglévő kutatási eredményeket bemutató szakirodalom felhasználásának módszertani szempontjai.</p>					
Kötelező olvasmányok:					
<p>Lederer Emma: A történelem tárgya, módszere, a segéd- és rokontudományok elemei. (Bölcsészettudományi Karok, egységes jegyzet, kézirat. Budapest 1990. Kosáry Domokos: Bevezetés a magyar történet forrásaiba és irodalmába I. 1970. Új, átdolgozott kiadása I. 1-2. Budapest 200-2003. A történelem segéttudományai. (szerk. Bertényi Iván) Bp. 1998. Történetelméleti és módszertani tanulmányok. (szerk. Glatz Ferenc) Bp. 1977. Niederhauser Emil: A történetírás története Kelet-Európában. Bp. 1995. Kriston Pál: A történetírás története. Egységes jegyzet. Bp. 1992.</p>					
Ajánlott olvasmányok:					
<p>Gyáni Gábor: Emlékezés, emlékezet és a történelem elbeszélése. Bp. 2000 Friedrich Nietzsche: A történelem hasznáról és káráról. Ford. és bev.: Tatár György. Bp. 1995. Szántóné Balázs Edit: Írástörténet és történelemtanítás. Bp. 1986. Blazovch L. – Müller V. (Szerk.) Magyarország levéltárai. Budapest-Szeged 1996. Gunst Péter: A magyar történetírás története. Debrecen, 1995. Glatz Ferenc: Történetíró és politika. Szekfű, Steiner, Thim és Miskolczi nemzetről és államról. Bp. 1980.</p>					

Tantárgy neve: <i>Historiográfia</i>					
Kredit: 3	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
Tantárgy leírása: A tantárgy célja, hogy megismertesse a hallgatókkal a történelemtudomány filozófiai problémáit, a történetírás szakmai sajátosságait, a történetírás műfajait, azok fő jellemzőit, a jelentősebb szerzők munkáiban kimutatható módszertani sajátosságokat. Az egyetemes és magyar történetírás néhány fontosabb képviselőjének munkáin keresztül megismertetjük a hallgatókkal a különböző történetírói iskolák, felfogások legfontosabb sajátosságait.					
Kötelező olvasmányok: Rottler Ferenc: A magyar polgári történetírás történet I-II. Egyetemi jegyzet, ELTE BTK. Gyáni Gábor: Emlékezés, emlékezet és a történelem megismerése, Budapest, 2000. Bloch, Marc: <i>A történész mestersége</i> , Osiris, Budapest, 1996 Karl Löwith: <i>Világtörténelem és üdvtörténet. A történelemfilozófia teológiai gyökerei</i> . Atlantisz, 1996 Nietzsche, Friedrich: <i>A történelem hasznáról és káráról</i> . Akadémia, 1989. E.H. Carr: <i>Mi a történelem?</i> Bp. 1995					
Ajánlott olvasmányok: <i>A történelem anyaga. Francia történelemfilozófia a XX. században</i> . Atelier füzetek. Budapest, 2004. Duby, Georges: <i>A történelem írása</i> . Orpheus, 1994/2-3 Furet Francois: <i>Gondoljuk újra a francia forradalmat</i> , Pécs, 1994 Collingwood, Robin g.: <i>A történelem eszméje</i> , 1987. Bultmann Rudolf: <i>Történelem és eszkatológia</i> , Budapest, 1994.					

Tantárgy neve: <i>Forráselemzés általános elmélete és gyakorlata</i>					
Kredit: 3+2	Félévek száma: 2	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása:					
<p>A szeminárium rövid betekintést nyújt a történelmi megismerés sajátosságaiba, a történelmi források típusiba, az ezeket feldolgozó segédtudományok, valamint a rokontudományok fejlődésébe. A szeminárium kitér a források lelőhelyeinek /levéltár, könyvtár, múzeum/ problémáira is, valamint bevezetést nyújt az alapvető kormányzattörténeti ismeretekbe. Bemutatjuk az újkori és jelenkori történelem intézményeinek működését, szakágazatonként elkülönülő forrástermelő tevékenységét. Bemutatjuk a levéltári, múzeumi és közgyűjteményi hálózatot, megismertetjük a hallgatókat a szakbibliográfiákkal, a nemzeti könyvtár biztosította kutatási lehetőségekkel. Az újkori történelmi források közül külön is foglalkozunk az emlékiratokkal, memoárokkal, naplókkal, s külön a publicisztikával és az elektronikus sajtó kritikai megítélésével.</p> <p>Célunk továbbá a szaktörténeti munkák – ezen belül a szakdolgozat – készítéséhez gyakorlati ismeretek nyújtása, a témaválasztás módszerének elsajátítása, a szakdolgozat formai és tartalmi követelményeinek megismerése. A kutatómunka és a dolgozat megírásának időbeli felosztásának megtervezése. A lehetséges forrásbázisok és forrástípusok elérhetőségének, felhasználhatóságának bemutatása. A forráskritikai szempontok alkalmazásának lehetőségei. A meglévő kutatási eredményeket bemutató szakirodalom felhasználásának módszertani szempontjai.</p>					
Kötelező olvasmányok:					
<p>Hóman Bálint, <i>A forráskutatás és forráskritika története Magyarországon</i> (A magyar történettudomány kézikönyve I/3a), Budapest 1925.</p> <p>Kosáry Domokos: Bevezetés a magyar történet forrásaiba és irodalmába I. 1970. Új, átdolgozott kiadása I. 1-2. Budapest 200-2003.</p> <p>Blazovch L. – Müller V. (Szerk.) Magyarország levéltárai. Budapest-Szeged 1996.</p> <p>Lederer Emma: A történelem tárgya, módszere, a segéd- és rokontudományok elemei. (Bölcsészettudományi Karok, egységes jegyzet, kézirat. Budapest 1990.</p> <p>XVI-XVII. századi paleográfiai gyakorlatok. I-II-III. Összeállította: J. Újváry Zsuzsanna, Zimányi Vera. Piliscsaba, 1997, 2003.</p>					
Ajánlott olvasmányok:					
<p>Az Esterházy-család (Kéziratos összeállított dokumentum-gyűjtemény, PPKE, Piliscsaba)</p> <p>Érszegi Géza: Paleográfia. In: Filológia. Bevezetés a régi magyar irodalom filológiájába. Szerk.: Hargittay Emil. Bp., 1996. 45-58.</p> <p>Oklevéltani naptár. Szerk.: Szentpétery Imre. Akadémiai, Bp., 1912. (Reprint)</p> <p>Varjas Béla: Paleográfiai útmutató a 15-17. századi magyar nyelvű kéziratok olvasásához. In: Filológia. Bevezetés a régi magyar irodalom filológiájába. Szerk.: Hargittay Emil. Bp., 1996. 207-221.</p> <p>Urbáriumok XVI-XVII. század. Szerk.: Maksay Ferenc. Akadémiai, Bp., 1949.</p> <p>Úriszéki perszövegek. Szerk.: Varga Endre, Akadémiai, Bp., 1958.</p>					

A SZAKMAI TÖRZSTANTÁRGYAK

Tantárgy neve: <i>Magyarország története (1500–1703)</i>					
Kredit: 3+2+2	Félévek száma: 3	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
<p>Tantárgy leírása: A tantárgy feldolgozásának célja, hogy a hallgatók megismerjék a korszak főbb kérdéseit. A politika-, had-, és társadalomtörténeti adatok megtanulása mellett a hallgatóknak a tágabb, közép-európai összefüggésrendszerben is tudniuk kell értelmezni és értékelni a kor történéseit. Az órák során az elemzésre kiválasztott problémák feldolgozása során hangsúlyt helyezünk arra egyrészt, hogy a hallgatók a szakirodalom feldolgozása révén megismerjék az egyes historiográfiai megközelítéseket, továbbá, hogy szert tegyenek arra a könyvészeti tudásra (sorozatok, folyóiratok, forráskiadások, bibliográfiák és repertóriumok ismertetése révén), amely a későbbi esetleges önálló, tudományos kutatómunka nélkülözhetetlen alapja.</p>					
<p>Kötelező olvasmányok: Magyarország története III–V. 1526–1848. A III./1-2. kötetből különösen: 147-474., 605-652., 865-1272. Erdély története II. kötet. Főszerk.: Köpeczi Béla. Bp. 1986.</p>					
<p>Ajánlott olvasmányok: Baranyai Decsi János beszéde 1598-ból. Kiad.: Balázs Mihály-Monok István-Varga András. Lymbus II. Szeged, 1990. Benda Kálmán: Habsburg-abszolutizmus és rendi ellenállás a XVI-XVII. sz.-ban. Tankönyvkiadó, 1975. Ember Győző: Az újkori magyar közigazgatás története, Bp. 1946. Erdély Öröksége sorozat kötetei I–VI. Szerk. Makkai László. Bp. 1993–1994. Fodor Pál: Magyarország és a török hódítás. Bp. 1991. Galavics Géza: Kössübk kardot az pogány ellen. Török háborúk és képzőművészet. Képzőművészet Kiadó, Bp. 1986. Hegy Klára: Török berendezkedés Magyarországon. Bp. 1995. Hóman Bálint–Szekfü Gyula: Magyar történet. II–V. köt. Istvánffy: Magyarország története. Bp., 1962. Magyarország művelődéstörténete. Szerk. Kósa László. Osiris Kiadó. Bp. 2000. Vonatkozó fejezetek Mohács emlékezete, Budapest, 1979. Őze Sándor: A határ és a határtalan. Identitás elemek vizsgálata a 16. századi magyar ütközőzóna népességénél. METEM, Bp. 2006. (METEM Könyvek 54.) Szakály Ferenc: Hungaria eliberata. Budavár visszavétele és Magyarország felszabadítása a török uralom alól 1683–1718. Corvia, Bp. 1986. Szamosközy István: Erdély története 1598-1599. 1603. Bp. 1977.</p>					

Tantárgy neve: <i>Magyarország története (1703-1848)</i>					
Kredit: 3+2+2	Félévek száma: 3	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása: A kurzus a magyar történelem három fontos korszakát vizsgálja: a Rákóczi-szabadságharc eseményeinek áttekintése után a Habsburg uralkodók, III. Károly, majd a felvilágosult abszolutista Mária Terézia és II. József magyarországi reformjainak hatásait mutatja be. Továbbá részletesen tárgyalja az 1830-as évek elejétől kibontakozó magyar reformkor országgyűléseinek lefolyását, vitáit, eredményeit és a polgári átalakulás ekkor megszülető különböző (a liberális, a centralista, újkonzervatív) programjait.					
Kötelező olvasmányok:					
<ul style="list-style-type: none"> - Barta János: A XVIII. század története. - Gergely András (szerk.): Magyarország története a 19. században. Osiris, Bp., 2003. Pajkossy Gábor (szerk.): Magyarország története a 19. században. Szöveggyűjtemény. Bp., 2003. - Gyáni Gábor - Kövér György: Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig. Bp., 1998. 					
Ajánlott olvasmányok:					
<ul style="list-style-type: none"> - Kosáry Domokos: Művelődés a XVIII. századi Magyarországon. Akadémiai, Bp., 1998. - Schlett István: A magyar politikai gondolkodás története I. Korona, Bp., 1996. - Uő.: A magyar politikai gondolkodás története. A liberalizmus kora. II/1. Korona, Bp., 1999. - Gratz Gusztáv: A dualizmus kora 1867-1918. I-II. Magyar Szemle Társaság, Reprint, Akadémiai Kiadó, Bp., 1992. - Hanák Péter: Magyarország a Monarchiában. Gondolat, Bp., 1975. - Kósa László (szerk.): Magyar művelődéstörténet. Bp., 2006. 					

Tantárgy neve: <i>Magyarország története (1848-1914)</i>					
Kredit: 3+2+2	Félévek száma: 3	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása: A hallgatók megismerkednek a modern magyar állam és nemzet kialakulásának történetével. A tárgy során az eseménytörténet helyett döntően a társadalmi, államjogi, mentalitás- és eszmetörténeti változásokra helyezük a hangsúlyt. Kiemeljük, hogy a magyar polgárosodás korszakában milyen alternatívák közül dönthetett Magyarország vezetése, illetve mennyiben vezettek döntéseik később pozitív vagy negatív következményekhez. A magyar történelmet európai összefüggéseiben tárgyaljuk, hiszen hazánk az egyik európai nagyhatalom, a Habsburg-birodalom részeként csak csökkent mértékű szuverenitással rendelkezett, és az ország sorsára nagy befolyással voltak az európai politikai események is. A kurzus során nem csak a magyar nép, hanem az ország valamennyi nemzetiségének történetét igyekszünk bemutatni					
Kötelező olvasmányok: Magyarország története a XIX. században. Szerk. Gergely András, Bp. 2003. Magyarország története a XIX. században. Szöveggyűjtemény. Szerk. Pajkossy Gábor, Bp. 2003. Eckhardt Ferenc: Magyar alkotmány- és jogtörténet. Szerk.: Mezey Barna. Osiris, Bp. 2000. Magyar művelődéstörténet. Szerk.: Kósa László. Bp., 2000. Magyarország gazdaságtörténete a honfoglalástól a 20. század közepéig. Szerk.: Honvári János. Bp. 1996					
Ajánlott olvasmányok: Tőkéczi László (szerk.): Magyar liberalizmus. Bp., 1993 Bona Gábor (szerk.): A szabadságharc katonai története Pákozdtól Világosig. Bp. 1996.					

Tantárgy neve: <i>Magyarország története (1914-1990)</i>					
Kredit: 3+2+2	Félévek száma: 3	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása:					
<p>A szakmai törzstárgy alapvető törekvése, hogy előadás és szemináriumok keretében a hallgatót megismertessük három szakág – gazdaság-, társadalom és demográfia történet – kutatásának, szemléletének alapvetéseivel, és kutatás-módszertani fogódzót adjunk az ország történetének súlyos, XX. századi problémáinak jobb megértéséhez. A mai demokratikus berendezkedés és társadalom alapjait a XX. századi gazdasági, társadalmi, demográfiai folyamatok alaposabb megismerése nélkül semelyik szakirány hallgatója nem tudja saját önálló kutatását és későbbi munkáját megalapozni és elvégezni.</p> <p>Az előadáshoz kapcsolódó szemináriumokon a csomópontok köré szervezve immár nem csupán a fentebb említett három szempont következetes érvényesítését mélyítjük el, hanem az egyes események krízisközpontú tárgyalásával tovább mélyítjük a hallgatók tárgyi tudását. Mindezt a kortárs visszaemlékezések és primer iratanyagok megismerésével, közös elemzésével egészítjük ki és így tárjuk fel a krízisesemények különös sajátosságait.</p>					
Kötelező olvasmányok:					
<p>Szekfű Gyula: Három nemzedék és ami utána következik. Budapest, 1989. Berend T. Iván – Ránki György: Gazdaság és társadalom. Budapest, 1974. Andorka Rudolf: A társadalmi mobilitás változatai Magyarországon. Budapest, 1982. Romsics Ignác: Magyarország a XX. században. Budapest, 2000. Kahler Frigyes –M. Kiss Sándor: Kinek a forradalma? Püski – Kortárs 1997.</p>					
Ajánlott olvasmányok:					
<p>Belényi Gyula: A sztálini iparosítás emberi ára. Szeged, 1993. Veres Péter: Az Alföld parasztsága. Budapest, 1937. Gyáni Gábor, Kövér György: Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig. (2. jav. Kiad.) Osiris, Bp., 2001. Berend T. Iván: Kisiklott történelem. Közép- és Kelet-Európa a hosszú 19. században. Bp., 2003. Fülöp Mihály – Vince Gábor: Revízió vagy autonómia.? Bp. 1998. Barcza György: Diplomata emlékeim. I –II. Bp. 1999 Hory András: Bukaresttől Varsóig. Bp. 1987. Lakatos Géza: Ahogy én láttam. Bp. 1992. Ormos Mária: Padovától – Trianonig. Bp. 1983. Horthy Miklós titkos iratai Bp. 1962 Bethlen István titkos iratai. Bp. 1972. Okváth Imre: Bástya – A béke frontján a magyar haderő és katonapolitika 1945-1956. AQUILA Könyvkiadó, Bp. 1998. Horváth Miklós: 1956 hadikrónikája, Akadémiai Kiadó, Bp. 2003.</p>					

Tantárgy neve: Egyetemes történet (1500-1703)

Kredit: 3+2+2	Félévek száma: 3	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
-------------------------	----------------------------	---------------------------	--	--------------------------------	--

Tantárgy leírása:

A tárgy előadás formájában Európa és az Európán kívüli világ kora újkori gazdasági- és társadalmi fejlődését, az Új Világ felfedezésének következményeit tárja a hallgatók elé: Európa „második logisztikus görbéjének” vizsgálatát, a demográfiai „robbanás” előtti korszak demográfiai, gazdasági és társadalmi összefüggéseit.

Kötelező olvasmányok:

Braudel, Fernand: Anyagi kultúra, gazdaság és kapitalizmus: 15-18. század. Gondolat, Bp., 1985.
Cameron, Rondo: A világgazdaság története a kőkorszaktól napjainkig. Bp., 1994.
Diederiks, H. A., Lindblad, J. Th., Noordam, D. J....: Nyugat-Európa gazdaság- és társadalomtörténet. A rurális társadalomtól a gondoskodó államig. Bp., 1995.
Pounds, Normann J. Európa történeti földrajza. Bp., 1997.

Ajánlott olvasmányok:

Davis, Natalie Zemon: Társadalom és kultúra a kora újkori Franciaországban. Bp., 2001.
Kamen, Henry: European Society. London Routledge, 1984.
Flinn, Michel Walter: The European demographic system. 1500-1820. Baltimore, 1981.
Livi-Bacci, Massimo: A világ népességének rövid története. Osiris Bp., 1999.
Schilling, Heinz: Die Stadt in der Frühen Neuzeit. München, 2004.

Tantárgy neve: <i>Egyetemes történet (1703-1848)</i>					
Kredit: 3+2+2	Félévek száma: 3	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása: A tanegység célja, hogy bemutassa XVIII-XIX. század átalakuló világának főbb problémáit, trendjeit. A kurzus bemutatja az ipari és a szociális forradalmak kibontakozását, a demográfiai átalakulást, mind Európa, mind a világ egyéb területei viszonylatában. A félév során a hallgatók megismerkednek a kibontakozó modern társadalmak urbanizációs, életmódbeli, gazdasági sajátosságaival, a fontosabb technikai újításokkal és következményeikkel. Hangsúlyt kap a lassan háttérbe szoruló „régvi világ” társadalmi-gazdasági viszonyainak megismertetése, valamint az új gazdasági centrumok kialakulása is.					
Kötelező olvasmányok: Livi-Bacci, Massimo: A világ népességének rövid története. Budapest, 1999. Cameron, Rondo: A világ gazdaság rövid története. Budapest, 1994. Hahner Péter: A régi rend alkonya. Egyetemes történet 1648-1815. Panem Könyvkiadó, Budapest, 2006.					
Ajánlott olvasmányok: Kennedy, Paul: A nagyhatalmak tündöklése és bukása: Gazdasági változások és katonai konfliktusok 1500-2000. Budapest, 1992, 3-164. l. Hobsbawm, Eric: A forradalmak kora (1789-1848). Budapest, 1985.					

Tantárgy neve: Egyetemes történet (1848-1914)

Kredit: 3+2	Félévek száma: 2	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
-----------------------	----------------------------	---------------------------	--	--------------------------------	--

Tantárgy leírása:

A tárgy előadás formájában Európa és az Európán kívüli világ kora újkori gazdasági- és társadalmi fejlődését, az Új Világ felfedezésének következményeit tárja a hallgatók elé: Európa három logisztikus görbéje alapján, a demográfiai „robbanás” után kialakult európai új gazdasági munkamegosztást, a világgazdaság kialakulását, a központban, a fél- és teljes periférián húzóó országok gazdasági, társadalmi viszonyait.

A XIX. századról szóló félév a modern világ születésének feltételeit vizsgálja. Mik voltak az ipari forradalom következményei a gazdaságban, milyen hatást gyakorolt az egyes társadalmakra, államokra és hadseregekre, hogyan hatott az emberek életmódjára és mentalitására? A polgárosodás és a középosztály megerősödésének vizsgálata különösen fontos része a kurzusnak, de nem hanyagoljuk el a nagyvárosi munkásság kialakulását, életkörülményeinek, mozgalmainak elemzését sem. A hagyományos falusi társadalmak, az agrárvilág átalakulása, a kapitalizálódó mezőgazdaság és a vidék átalakulása szintén fontos eleme a kurzusnak.

A szemeszter során a közlekedés forradalma révén (is) leszűkült világ új hatalmi centrumaival alaposabban is foglalkozunk, de a perifériák és félperifériák jellegzetességeivel is megismerkedünk.

Kötelező olvasmányok:

Cameron, Rondo: A világgazdaság története a kőkorszaktól napjainkig. Bp., 1994.

Livi-Bacci, Massimo: A világ népességének rövid története. Osiris Bp., 1999.

Kaposi Zoltán: Az európai gazdaság-és társadalom fejlődése a 18-20. században. Pécs, 1995.

Ajánlott olvasmányok:

Kamen, Henry: European Society. London Routledge, 1984.

Landes, David S.: Az elszabadult Prometheusz: technológiai változások és ipari fejlődés Nyugat-Európában 1750-től napjainkig. Gondolat, Bp., 1986.

Flinn, Michel Walter: The European demographic system. 1500-1820. Baltimore, 1981.

Tantárgy neve: Egyetemes történet (1914-1990)					
Kredit: 3+2+2	Félévek száma: 3	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása: Az egyetemes történelem 1914 – 1990 tantárgy keretében bevezetést adunk a huszadik századi egyetemes történelem legfontosabb kérdéseiről, elsősorban az I. illetve II. világháború előzményeiről, lefolyásáról és következményéről, valamint a bipoláris világ szuperhatalmainak szembenállásáról.					
Kötelező olvasmányok:					
Johnson, Paul: <i>A modern kor.</i> Budapest, XX. Század Intézet-Kairosz Kiadó, 2003 Kissinger, Henry: <i>Diplomácia.</i> Budapest, Panem Kft, 1996 Kennedy, Paul Michael: <i>A nagyhatalmak tündöklése és bukása.</i> Budapest, Akadémia, 1992 Gaddis, John Lewis: <i>Most már tudjuk. A hidegháború történetének újraértékelése.</i> Budapest, Európa, 2001 Lukács, John: <i>A huszadik század és az újkor vége.</i> Európa					
Ajánlott olvasmányok:					
W. Churchill: <i>A második világháború,</i> Európa, Budapest, 1989 Galántai József: <i>Az első világháború,</i> Budapest, 1980 A.J.P.Taylor: <i>A második világháború okai,</i> Scolar Bt Czettler Antal: <i>A második világháború rejtett erővonalai.</i> Kairosz, 2006					

Tantárgy neve: <i>Történeti forrástudományok</i>					
Kredit: 2	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
Tantárgy leírása: A forrás interpretálását megelőző, sőt azt egyáltalán lehetővé tevő alapvető vizsgálati módszerek és diszciplínák közül a jellegzetesen medievisztikához kötődő kronológia, történeti földrajz, genealógia, címer- és pecséttan, metrológia alkalmazását sajátítják el a hallgatók ezen óra keretében.					
Kötelező olvasmányok: Szentpétery Imre: A kronológia kézikönyve. Budapest 1985.; Bak Borbála: Magyarország történeti topográfiája. Budapest 1997.; Bertényi Iván: Magyar címertan. Budapest 2003.; Kumorovitz L. Bernát: A magyar pecséthasználat története a középkorban. Budapest 1944., 1993.; Bogdán István: Magyarországi hossz- és földmértékek a XVI. század végéig. Budapest 1990.					
Ajánlott olvasmányok: Goetz, H. W.: Proseminar Geschichte: Mittelalter. (UTB 1719). Stuttgart 1993.; Grotefend: Taschenbuch der Zeitrechnung des deutschen Mittelalters und der Neuzeit. Hannover 1891-98 és még számos kiadás, online: http://www.manuscripta-mediaevalia.de/gaeste/grotefend/grotefend.htm ; Oesterley, Herm: Historisch.geographisches Wörterbuch des deutschen Mittelalters. Gotha 1881-83.; Henry Bedingfeld - Peter Gwynn-Jones: Címertan. Budapest 1994.					

Tantárgy neve: <i>Magyarország a középkorban</i>					
Kredit: 2	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
Tantárgy leírása: A magyar államalapítás és -fejlődés legfontosabb tényeinek, feltételeinek, mozgatóerőinek megismerése. A tárgy elvégzése a középkori magyar állam sokrétű (társadalmi, etnikai, eszmei) problematikájának megértését, új kérdések fölvetését teszi lehetővé.					
Kötelező olvasmányok: Engel Pál: Szent István birodalma. A középkori Magyarország története. (História Könyvtár, Monográfiák 17.) Budapest, 2001. 343 (Bizonyos társadalomtörténeti részek elhagyásával).; Engel Pál - Kristó Gyula - Kubinyi András: Magyarország története 1301-1526. (Osiris Tankönyvek). Budapest, 1998.					
Ajánlott olvasmányok: Eckhart Ferenc: Magyar alkotmány- és jogtörténet. (Millenniumi Magyar Történelem, Historikusok). Budapest, 2000.; Erdélyi Gabriella: Egy kolostorper története. Hatalom, vallás és mindennapok a középkor és az újkor határán. (Társadalom- és művelődéstörténeti tanulmányok 38.) Budapest, 2005.; Fügedi Erik: Uram, királyom ... A XV. század magyarországi hatalmasai. Budapest, 2004.; Kapitánffy István: Hungaro-Byzantina. Bizánc és a görögség középkori magyarországi forrásokban. Budapest, 2003.; Kubinyi András: Nándorfehérvártól Mohácsig. A Mátyás- és Jagelló-kor hadtörténete. Budapest, 2007.; Mályusz Elemér: Egyházi társadalom a középkori Magyarországon. Budapest, 1971.; Solymosi László (szerk.): Magyarország történeti kronológiája. Főszerk.: Benda Kálmán. I. Kezdetektől 1526-ig. Budapest, 1981 (1983, 1986).; Szűcs Jenő: Az utolsó Árpádok. (Millenniumi Magyar Történelem, Historikusok). Budapest 2002.; Zsoldos Attila: Az Árpádok és alattvalóik. (Magyarország története 1301-ig). (Történelmi Kézikönyvtár). Debrecen, 1997.					

Tantárgy neve: <i>Bevezetés az intézménytörténetbe</i>					
Kredit: 3+2	Félévek száma: 2	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása: Az, hogy a hallgatók tudását elmélyítse a BA-ban már megalapozott intézménytörténeti/közigazgatástörténeti és állampolgári-alkotmányi ismeretekben. Ennek keretében, két féléven át mind az egyetemes, mind a magyar jogfejlődést, a társadalom és politika összefüggéseit, a törvényhozó és végrehajtó, valamint a bírói hatalom évszázadokon át történő alakulását, intézményeit, valamint a modern demokrácia működésének jellemzőit, eszközeit és módszereit tárgyalja.					
Tematika: Az egyes ember- és a társadalmi szocializáció, társadalom és politika, politika és hatalom viszonya. A társadalmi szerkezet jellemzői, a társadalmi normák, szokás, szokásjog, törvény, kartális és történelmi alkotmány. A korai, majd a virágzó feudális intézmények Európában és Magyarországon, a rendi monarchia intézményrendszere, abszolutizmus. A kora kapitalizmus államformái, alkotmányos monarchia. A polgári átalakulás Európája, parlament, kormány, minisztériumok, választójog. A politikai rendszerek jellemzői, a demokratikus intézményrendszer, általános emberi jogok. A mai magyar alkotmány. Az Európai Unió intézményei. Globális problémák.					
Kötelező olvasmányok:					
Beran F. (szerk.): Emberismeret és etika. Szent István Társulat, Budapest, 2002. Mi a politika? Szerk. Gyurgyák János, Budapest, 2004. Gönczi Katalin, Horváth Pál, Stipa István, Zlinszky János: Egyetemes jogtörténet. Budapest, 1997.. Magyar alkotmánytörténet. Szerk.: Mezey Barna. 2. átdolgozott, javított kiadás. Budapest, 1996. Csizmadia Andor, Kovács Kálmán, Asztalos László: Magyar állam- és jogtörténet. Budapest, 1991. Gazdag Ferenc: Európai integrációs intézmények. Budapest, 2002.					
Ajánlott olvasmányok:					
Alkotmánytan I. 2., átdolgozott kiadás. Szerk.: Kukorelli István. Budapest, 2007. Magyarország társadalomtörténete I-II. Szöveggyűjtemény. (Szerk. Gyáni Gábor). NTK, Budapest, 2000.					

Tantárgy neve: <i>Bevezetés az egyháztörténetbe</i> (Az újkori magyar egyháztörténet historiográfiája)					
Kredit:	Félévek száma:	Heti óraszám:	Óratípus:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés:
3	1	2	Előadás: X Szeminárium:		Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
Tantárgy leírása:					
<p>Az előadás célja, hogy BA képzés keretében megszerzett alapismeretekre építve behatóbban megismertesse a hallgatókkal az egyetemes és magyar egyháztörténelmet 1500—1990 között, illetve az egyháztörténetírás újabb kori történetét, valamint ismereteket szereznek az egyháztörténelem mint tudomány a történelemtudományban és a teológiai tudományok között elfoglalt helyéről. Az előadásokon fontos szempont az egyháztörténeti fogalmak és szakkifejezések tisztázása. A hallgatók e magasabb szintű, kevésbé ismeretterjesztő, mint inkább már tudományos jellegű bevezetés keretében egyszerre nyernek historiográfiai és könyvészeti megalapozást arra, hogy egyfelől az eddigi kutatási eredményeket megfelelően hasznosíthassák, másfelől pedig hogy saját kutatásaikat valóban új eredmények elérése irányában kezdhessék meg, illetve hogy nem egyháztörténeti jellegű, de azzal alkalmanként érintkező kutatások esetén előkerülésük esetén magabiztosan kezeljék az egyháztörténeti kérdéseket.</p>					
Kötelező olvasmányok:					
<p>Hermann Egyed, <i>A katolikus egyház története Magyarországon 1914-ig</i> (Dissertationes Hungaricae ex historia ecclesiae), München 1973², 9–298. Gárdonyi Máté: <i>Bevezetés a Katolikus Egyház történetébe</i>, Budapest 2007. Jakó Zsigmond, <i>Batthyány Ignác, a tudós és a tudományszervező</i>, [Uő], Társadalom, egyház, művelődés (METEM Könyvek 18), Budapest 1997, 359–382. Csapodi Csaba, <i>A magyar katolikus történészek egykori Munkaközössége és a Regnum Egyháztörténeti Évkönyv</i>, Magyar Egyháztörténeti Vázlatok 1994, 1–2, 7–18.</p>					
Ajánlott olvasmányok:					
<p>Reisner Ferenc, <i>A Katolikus Szemle Egyháztörténeti anyagának repertórium</i> (1887–1944), Budapest 1995. Saliga Irén, <i>A Regnum repertórium</i> 1936–1946, Magyar Egyháztörténeti Vázlatok 1994, 1–2, 19–36. Molnár Antal, <i>Egy magyar egyháztörténész a 20. században: Vanyó Tihamér OSB</i>, MEV 6 (1994) 1–2, 37–50, 43–50. Molnár Antal, <i>A 85 éves P. Lukács László SJ köszöntése</i>, MEV–Regnum 7 (1995) 1–2, 247–260. Várszegi Asztrik–Zombori István, <i>Magyar Egyháztörténeti Bibliográfia 1980–1990</i>, Budapest 1997.</p>					

Tantárgy neve: <i>Politikai gondolkodás a XX. századi Magyarországon</i>					
Kredit: 2+2	Félévek száma: 2	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása:					
<p>A XX. századi magyar politikai gondolkodásra egyik jellemzője, hogy általános értékrendjét tekintve szervesen ráépült a XIX. század nemzetté válási folyamata során kiküzdött értékrendre, miután Nyugat - Európában ez a folyamat a német-alföldi forradalommal kezdve már végbement, Az a magyar közgondolkodó előtt példaként jelent meg, ugyanakkor az eltérő társadalmi – politikai – gazdasági viszonyok következtében a fogalomrendszer változatlan tartalommal Magyarországon nem funkcionálhatott. A tárgy célja a 20. századi és mai politikai gondolkodás fogalmi rendszerének és gyökereinek tisztázása és hatásvizsgálata a mai magyar társadalomra. A magyar XX. században, de immáron a XXI. század elején is túl a látványpolitikán e szellemi-eszmei áramlatok határozzák meg a magyar politikai gondolkodás lényegét. A kurzus célja e folyamatok kialakulásának és tevékenységének nyomon követése.</p> <p><u>A tárgy tematikája:</u> A konzervativizmus. A polgári eszmeáramlat annak liberális és radikális ága a Monarchián belüli Magyarországon. A magyar szociáldemokrácia. Trianon utáni a nemzet fogalom. A parasztság globális problematikája és a polgárosodás: a népiek. A kommunista eszmeáramlat. Antikommunista szellemi áramlatok a rendszerváltás előtti Magyarországon. Jelenkori helyzetkép.</p>					
Kötelező olvasmányok:					
<p>Szerencsés Károly: A politikai fejlődés fő irányai a II. világháború után M. Kiss Sándor: A szárszói beszéd és környéke... Püski New York, 1987.</p>					
Ajánlott olvasmányok:					
<p>Szabó Dezső politikai esszéi közül tetszés szerint. Németh László politikai esszéi, Történeti drámái. Jászi Oszkár írásaiból tetszés szerint Szent-Györgyi Albert: Egy biológus gondolatai. Budapest, 1973. Tallózás a Nyugat évfolyamaiban Tallózás a Népszava Szép Szó rovatában. Tallózás a Magyar Élet, Pásztortűz évfolyamaiban. Bibó István: Összegyűjtött munkái 1- 4. EPMSZ Bern, 1982.</p>					

Tantárgy neve: <i>A XX. század meghatározó ideológiai irányzatai</i>					
Kredit: 3	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
Tantárgy leírása: A diktatórikus rendszerek huszadik századi történetének bemutatásakor ezek közös illetve eltérő vonásainak ismertetésén keresztül a korszak ideológiai, államberendezkedési és kulturális sajátosságaira koncentrálnak.					
Kötelező olvasmányok:					
Conquest, Robert: <i>A kegyetlen évszázad. XX. Század Intézet, 2003</i> Applebaum, Anne: <i>A Gulág története I-II. Európa, 2005</i> Arendt, Hannah: <i>A totalitarizmus gyökerei, Európa, 1999</i> Furet, Francois: <i>Egy illúzió múltja, Európa. Esszé a 20. század kommunista ideológiájáról, Európa, 2000</i> Johnson, Paul: <i>A modern kor. Budapest, XX. Század Intézet-Kairosz Kiadó, 2003</i>					
Ajánlott olvasmányok:					
Kersaw, Ian: <i>A Hitler-mítosz. Vezérkultusz és közvélemény, Kortina, 2</i> Nolte, Ernst: <i>A fasizmus korszaka, Kairosz, 2003</i> Todorov, Tzvetan: <i>A rossz emlékezete, a jó kísértése. Mérlegen a XX. Század. Napvilág, 2005</i>					
Tantárgyfelelős: Schmidt Mária					
Oktatók: Schmidt Mária, M. Kiss Sándor, Bertényi Iván, Ötvös István					

Tantárgy neve: <i>A globális és európai erőviszonyok jellemzői az új és legújabbkorban (1848-1991)</i>					
Kredit: 2+2	Félévek száma: 2	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása:					
<p>A tantárgy keretében vizsgáljuk az egyes államok erejének katonai, politikai, gazdasági és demográfiai összetevőit, az iparosodás fokának, a politikai berendezkedés jellegének hatását az adott állam nemzetközi lehetőségeire és hadipotenciáljára.</p> <p>Bemutatjuk a nemzetközi politika és a világ- és a helyi háborúk összefüggéseit, azok hadművészeti tapasztalatait. Vizsgáljuk a helyi háborús konfliktusok kialakulásának okait, hangsúlyosan foglalkozunk a nagyhatalmak erőviszonyának alakulásával.</p> <p>Hangsúlyosan foglalkozunk a II. világháború utáni időszak történéseivel, bemutatjuk a hidegháború és a bipoláris világrend kialakulásának előzményeit és következményeit.</p>					
Kötelező olvasmányok:					
<p><i>Diószegi István:</i> A hatalmi politika másfél százada. 1789-1939. Bp., 1994, 89-264.</p> <p>A háborúk világtörténete. Corvina, Bp. 1992.</p> <p><i>Galántai József:</i> Az első világháború, Bp., 1988.</p> <p>20. századi egyetemes történet 1945-1995. II. kötet (szerkesztők: Diószegi István, Harsányi Iván, Németh István) Korona Kiadó, Budapest</p> <p><i>Fischer Ferenc:</i> A megosztott világ. A Kelet-Nyugat, Észak-Dél nemzetközi kapcsolatok fő vonásai (1941-1991), Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2001.</p> <p><i>Galántai József:</i> Az első világháború, Bp., 1988.</p> <p><i>H. S. Commager:</i> A második világháború története. Holnap Kiadó, 1995.</p> <p><i>John Keegan:</i> A második világháború. Európa, 2003.</p> <p>Nemzetközi szerződések 1945-1958. (szerkesztő és fordító bizottság: Hajdu Gyula, Halmosy Dénes, Sebestyén Pál, Vitányi Béla) Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 1958.</p>					
Ajánlott olvasmányok:					
<p><i>Berend T. Iván:</i> Kisiklott történelem. Közép- és Kelet-Európa a hosszú 19. században. Bp., 2003.</p> <p><i>Kaposi Zoltán:</i> Az európai gazdaság-és társadalom fejlődése a 18-20. században. Pécs, 1995.</p> <p><i>Landes, David S.:</i> Az elszabadult Prometheus: technológiai változások és ipari fejlődés Nyugat-Európában 1750-től napjainkig. Gondolat, Bp., 1986.</p> <p><i>Reinschedl, Manfred:</i> Die Aufrüstung der Habsburgermonarchie von 1880 bis 1914 im internationalen Vergleich. Der Anteil Österreich-Ungarns am Wettrüsten vor dem Ersten Weltkrieg. Frankfurt a. M., 2001.</p> <p><i>David E. Murphy-Szergej A. Kondrasov- George Bailey:</i> A láthatatlan front. A CIA és a KGB háborúja a megosztott Berlinben. Kossuth Kiadó, 1997.</p> <p><i>Eisenhower D.D.:</i> Keresztes háború Európában. Budapest, 1982.</p> <p><i>Földesi Margit – Stella Szonja:</i> Egy másik vesztes (Olaszország 1943-1947), Kairosz Könyvkiadó, Budapest, 2006.</p> <p><i>H. Keith Melton:</i> Nagy kémkönyv. Bp. 2004.</p>					

Tantárgy neve: <i>Történeti földrajz</i>					
Kredit: 3+2	Félévek száma: 2	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása: A kurzus elején áttekintjük a történeti földrajz tudománytörténetét. A foglalkozások során el kell sajátítani Európa és Magyarország történeti topográfiáját. A kurzus elvégzése során a hallgatók a történeti idő és földrajzi tér együttes vizsgálatának módszereibe nyernek betekintést. Végigvesszük a Kárpát-medence világi és egyházi közigazgatásának történetét. Megvizsgáljuk a földrajzi térnek a hadászati eseményekre vonatkozó, a fegyveres összetűzéseket segítő, vagy gátló hatását. A tárgy részét képezik egyes háborús események, csaták történeti földrajzi szempontok szerinti elemzése, feldolgozása, illetve a térképpel, mint eszköznél használatával kapcsolatos tudnivalók elsajátítása. A foglalkozások keretében meglátogatjuk a Katonai Térképészeti Múzeumot és a Hadtörténeti Intézet és Múzeum Térképtárát.					
Kötelező olvasmányok: <i>Frisnyák Sándor: Magyarország történeti földrajza. Budapest 1990.</i> <i>Norman J. G. Pounds: Európa történeti földrajza. Bp., 1997.</i> <i>Bak Borbála, Magyarország történeti topográfiája a honfoglalástól 1950-ig. Bp. 1997.</i> <i>Bulla Béla – Mendöl Tibor, A Kárpát-medence földrajza. Bp. 1999 (1947 első kiadás)</i> <i>A történeti, gazdasági és közigazgatási földrajz valamint művelődéstörténeti vonatkozásai. In: Gazda István,</i>					
Ajánlott olvasmányok: <i>Magyarország hadtörténete I. A honfoglalástól a kiegyezésig. Főszerk. Liptai Ervin. Szerk. Borus József. Zrínyi Katonai Kiadó, Bp. 1984.</i> <i>Pándi Lajos (összeáll.): Köztes-Európa 1763-1993. Térképgyűjtemény. Budapest, 1995</i> < http://terkepek.adatbank.transindex.ro/index.php3 > <i>Bak Borbála, példatár Magyarország történeti topográfiájához. Bp. 1997.</i> <i>Frisnyák Sándor (szerk.), A Kárpát-medence történeti földrajza, Nyíregyháza, 1996.</i> <i>Magyar helységnév-azonosító szótár. Szerk.: Lelkes György. Budapest. 1992. Balassi Kiadó.</i> <i>Második. bőv. és jav. kiadás: Baja. 1998.</i>					
Tantárgyfelelős: J. Újváry Zsuzsanna Oktatók: J. Újváry Zsuzsanna, Guitman Barnabás, Medgyesy-Schmikli Norbert					

Tantárgy neve: <i>Politikaelmélet</i>					
Kredit: 4	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
Tantárgy leírása: Minden emberi tevékenység szükségképpen magában hordoz értékaspektusokat is. A politika sem kivétel. A tárgy keretében a politika világát a benne jellegzetesen előforduló értékek elemzése révén tekintjük át. Az ember, a szabadság, a rend, az igazságosság jellegzetes, de nem kizárólagos értékei a politikának; az alkotmányosság, a politikai hűség, a politikai pozíciók, a politikusi hivatás viszont mindenekelőtt politikai értékek. Természetesen vannak más, viszonylag jól körülhatárolt értékvilágok is, mint például a vallás, a család, a gazdaság. Ezeket röviden, ugyancsak értékaspektusaik felől szemügyre véve viszonyítjuk a politika világához. <u>A tárgy tematikája:</u> 1. Értékek. 2. Az ember. 3. Szabadság. 4. Rend. 5. Társadalmi igazságosság. 6. Alkotmány, alkotmányosság. 7. A politikai kötelesség. 8. Politikai pozíciók. 9. A politikusi hivatás. 10. Vallás. 11. Gazdaság. 12. Család					
Kötelező olvasmányok: Balázs Zoltán: Politikai értékelmélet, Budapest: L'Harmattan,					
Ajánlott olvasmányok: Manent, P.: <i>Politikai filozófia felnőtteknek. A demokratikus társadalom láttelepe</i> , Budapest: Osiris, 2003. Horkay Hörcher F. (szerk): <i>Közösségelvű politikai filozófiák</i> , Budapest: Századvég, 2002. Huoranszki F. (szerk): <i>Modern politikai filozófia</i> , Budapest: Osiris–Láthatatlan Kollégium, 1998. Rawls, J.: <i>Az igazságosság elmélete</i> , Budapest: Osiris, 1997.					

Tantárgy neve: <i>Görög és bizánci történetírás</i>					
Kredit: 2	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
Tantárgy leírása: Az előadás bemutatja a görög történetírás kialakulását, műfajait, kiemelkedő ókori és középkori (bizánci) képviselőit, és azt, hogy a klasszikus minták megőrzése és utánzása mellett hogyan tudták a bizánci történetírók új műfajokkal, módszerekkel és eszközökkel megújítani, gazdagítani és a bizánci irodalom legmagasabb szintű kifejezési formájává emelni a görög történetírást. Minthogy azonban a történetírás nemcsak irodalmi alkotás, hanem a legfontosabb történeti források egyik típusa is, az előadás nagy súlyt vet arra, hogy tisztázza: a műfaji szabályok hogyan befolyásolták a görög és bizánci történetíró gondolkodását és anyagkezelését, válogatási szempontjait.					
Kötelező olvasmányok: A következők művek magyar fordításban: Hérodotos (A görög-perzsa háború. Ford. Muraközy Gy.), Thukydides (A peloponnészoszi háború. Ford. Muraközy Gy.), Xenophón (Görög történelem. Ford. Németh Gy. és Vilmos L.), Polybios (Történeti könyvei. Ford. Muraközy Gy. et alii), Cicero (Levél Lucceiushoz. (ad fam. 5, 12) Ford. Szepessy T.), Appianos (A római polgárháborúk. Ford. Hahn I.), Lukianos (Hogyan kell történelmet írni. Ford. Kapitánffy I.), Dionysios Halikarnasseus (Hérodotos és Thukydides. Ford. Borzsák I.) Prokopios (Titkos történet. Ford. Kapitánffy I.), Anna Komnéné (Alexiasz. Ford. Passuth L.) Antológiák: Borzsák I. (szerk.): Görög történeti chrestomathia. Budapest 1960 (s újabb kiadások) Hadzisz, D. – Kapitánffy I. (szerk.): A bizánci irodalom kistükré. Budapest 1974, 31---292 Ritoók Zs. (szerk.): Görög történetírók. Budapest 1988 Németh Gy. (szerk.): Görög történelem. Szöveggyűjtemény. Budapest 1996 (s újabb kiadások)					
Ajánlott olvasmányok: Hunger, H.: Historiographie. In: Idem: Die hochsprachliche profane Literatur der Byzantiner. München 1978, I, 257---5042. Kapitánffy I.: A bizánci irodalom. In: Uő --- Caruha Vangelio --- Szabó K.: A bizánci és az újjörög irodalom története. Budapest 1989, 11---166.3. Lendle, O.: Einführung in die griechische Geschichtsschreibung von Hekataios bis Zosimos. Darmstadt 1992. 4. Luce, T. J.: The Greek Historians. London --- New York 1997					

Tantárgy neve: *Gazdaságtörténet*

Kredit: 3	Félévek száma: 2	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
---------------------	----------------------------	---------------------------	--	--------------------------------	--

Tantárgy leírása:

Az előadás a főbb gazdaságtörténeti irányzatok, folyamatok bemutatására törekszik, a nemzetgazdaságtan történeti iskolájától a történeti ökonometrián keresztül az új intézményi szemléletig és a gazdaságantropológiáig. A folyamatok között a primitív gazdasági rendszerek működésére és átalakulására, a feudális gazdálkodás változataira és hanyatlására, illetve az iparosodásra és az önszabályozó piac elterjedésre, végül pedig a globalizáció okaira és következményeire, valamint Magyarország 19. és 20. századi gazdaságtörténetére összpontosítunk elsősorban. Mindeközben a gazdaságelmélet/közgazdasági eszmetörténet kiemelkedő képviselőit és eredményeit is bemutatjuk, Adam Smith-től Keynes-en keresztül Senig, illetve a gazdaság működésének ideológiai feltételeit, korlátait is tárgyaljuk a szocialista rendszer példáján keresztül. Részletesebben tárgyaljuk a gazdaság társadalmi beágyazottságát hangsúlyozó szociálintropológiai szemlélet eredményeit, különös tekintettel Polányi Károly munkásságára.

Kötelező olvasmányok:

- Cameron, R.: A világgazdaság rövid története. Budapest, Maecenas, 1998.
- Kövér György: A gazdaságtörténet-írás újabb útjai. In: Szerk.: Bódy Zsombor-Ö. Kovács József. Bevezetés a társadalomtörténetbe. Budapest, Osiris, 2003. 281–301.
- Polányi Károly: A nagy átalakulás. Budapest, Napvilág, 2004. 72–86.; 175–230; 297–320.

Ajánlott olvasmányok:

- Ronald H. C.: A vállalat, a piac és a jog. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2004.
- Mátyás Antal: A hagyományos közgazdaságtan bírálata és kutatási körének kiszélesítése az új intézményi iskola képviselői részéről. Közgazdasági Szemle, 1996 július–augusztus, 614–628.
- Rostow, W. W.: Theorists of Economic growth from David Hume to the Present. Oxford Oxford University Press, 1992.
- Mátyás Antal: A modern közgazdaságtan története. Budapest, Aula, 1999.
- Douglass, C. N.: Institutions, institutional change and economic performance. Cambridge, Cambridge University Press, 1990.
- Deane, P.: A közgazdasági gondolatok fejlődése. Budapest, Aula, 1997.
- Landes, D. S.: Az elszabadult Prométheusz. Budapest, Gondolat, 1986.
- Wallerstein, I.: A modern világgazdasági rendszer kialakulása. Budapest, Gondolat, 1983.
- Gerschenkron, A.: A gazdasági elmaradottság történelmi távlatból. Budapest, Gondolat, 1984. 35–67.

Tantárgy neve: A *Globalizáció gazdasági vonatkozásai*

Kredit: 4	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
---------------------	----------------------------	---------------------------	--	--------------------------------	--

Tantárgy leírása:

A tantárgy megismerteti a globális gazdaság fő trendjeivel és fejlődésével oly módon, hogy kiemelt figyelmet fordít egyfelől a globalizáció, a regionalizáció és a vállalati versenyképesség, másfelől a régiók és országok közötti kapcsolatokra, kölcsönhatásokra. Az oktatás eredményeként (konklúzióként) megállapítható, hogy a hagyományos hierarchikus multinacionális vállalati szerveződés helyett hálózatokban történő gondolkodásra, a versenyképesség új paradigmájára, az országhatárokon átnyúló koordinációs mechanizmusok kiépülésére (világkoordinációra) van szükség.

Kötelező olvasmányok:

- Measuring Globalisation. OECD Economic Globalisation Indicators. OECD, 2005.
- J. Dunning: Regions, Globalization and the Knowledge-Based Economy, Oxford, Oxford University Press, 2000
- S.J. Kobrin: Sovereignty@Bay: Globalization, Multinational Enterprise, and the International Political System. In: Rugman, A. M. – Brewer, T.L. (2003): The Oxford Handbook of International Business, Oxford University Press, 2003, 181-205
- Báger Gusztáv: Három lehetséges válasz a globális kihívásra. Habilitációs értekezés. Budapest, 2002
- John Paul II: Centesimus Annus, Vatican, 1991.

Ajánlott olvasmányok:

- S. Pejovich: The Economic Analysis of Institutions and Systems, Kluwer, 1997
- J. Dunning: Global Capitalism at Bay? London, Routledge, 2003.
- Parker, B.: Globalization and Business. London SAGE Publications, 2005.

Tantárgy neve: <i>Középkori egyetemes eszmetörténet</i>					
Kredit: 2	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
Tantárgy leírása: A modern eszmetörténet immár nem csupán a történetkutatás egy irányzata, mint pl. a német nyelvterületen egykor nagy népszerűségnek örvendő politikai eszmetörténet, hanem olyan szemléletmód, ami az emberi cselekvések és alkotások – amennyiben érthető és közölhető nyomokat hagytak ránk – teljes területét vizsgálja. Az új eszmetörténet a nyelv központi szerepére, az interpretáció kérdéseire, az elmélet történeti, kulturális, társadalmi, sőt gazdasági beágyazottságára összpontosít.					
Kötelező olvasmányok: Arnold Angenendt: Geschichte der Religiosität im Mittelalter, Darmstadt 1997, 22000- Eszmetörténeti tanulmányok a magyar középkorról. Budapest 1984. Gángó Gábor: Filozófia, eszmetörténet, társadalomtudományok. Reflexiók egy fiatal diszciplína helyéről és jövőjéről. in: Világosság 2002/4-7 179-186. http://www.vilagosság.hu/pdf/20030704120939.pdf (2007 február) Gerics József: Egyház, állam és gondolkodás Magyarországon a középkorban. Budapest 1995. Aron Ja. Gurevics: A középkori ember vilásképe. Budapest 1974. Ernst Kantorowicz: Die zwei Körper des Königs. München 1990. Karl Löwith: Világtörténelem és üdvtörténet. Budapest 1996. Friedrich Ohly: A szavak szellemi jelentése a középkorban (in: Az ikonológia elmélete 1. Szeged 1986. 229-266); http://www.bibl.u-szeged.hu/jatepress/ohly.htm (2007. február) Erwin Panofsky: Gótikus építészet és skolasztikus gondolkodás. Budapest 1986.					
Ajánlott olvasmányok: Folyóiratok / sorozatok: Archives d'Histoire Doctrinale et Littéraire du Moyen Age 1926- Journal of the History of Ideas 1940- Miscellanea Mediaevalia 1962-Norbert Elias: A civilizáció folyamata. Budapest 1985. Aron Ja. Gurevics: A középkori népi kultúra. Budapest 1987. Johan Huizinga: A középkor alkonya. Budapest 1982. Ivan Illich: A szöveg szőlőskertjében. Budapest 2001. Donald R. Kelley: The Descent of Ideas. The History of Intellectual History. Aldershot, Ashgate Publishing 2002. Emmanuel LeRoy Ladurie: Montaillou. Budapest 1997. Shulamith Shahar: Gyermek a középkorban. Budapest 2000.					

Tantárgy neve: *A határon túli magyarság a Kárpát-medencében (1920-1990)*

Kredit: 2	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: Gyakorlati jegy: X
---------------------	----------------------------	---------------------------	--	--------------------------------	--

Tantárgy leírása:

A tantárgy célja és tárgya, hogy megismertesse a hallgatókat az 1920. június 4-ei trianoni béke rendelkezéseivel a Kárpát-medencében, a határainkon túlra került több mint 3 milliós lélekszámú magyarság helyzetével, és annak változásaival 1920 és 1990 között. Csomópontok: magyarságtudat, identitás, demográfiai viszonyok nemzetiségpolitika, gazdasági és társadalmi helyzet változásai, vallás, illetve egyházak, oktatás, kultúra.

A szeminárium célja, hogy az előadáson szerzett ismereteket a szemináriumi foglalkozások keretében a hallgatók más szempontok alapján feldolgozzák, bővítsék és elmélyítsék.

Kötelező olvasmányok:

Ormos Mária: Padovától Trianonig 1918–1920. Kossuth Kiadó, Budapest, 1983. 453 p.

Sorsdöntések. Összeáll. Gerő András. Göncöl Kiadó, Budapest, 1989. (A trianoni, a párizsi béke 115-420. old.)

Vagyunk és leszünk. A szlovenszkei magyarság társadalmi rajza 1918–1945. Összeáll. Fazekas József. Kalligram Könyv- és Lapkiadó Kft., Pozsony, 1993. 301 p.

Hetven év. A romániai magyarság története 1919–1989. Szerk. Diószegi László, R. Süle Andrea. Magyarországtudató Intézet, Budapest, 1990. 157 p.

Botlik József – Csorba Béla – Dudás Károly: Eltévedt mezsgyékövek. Adalékok a délvidéki magyarság történetéhez 1918–1993. Hatodik Síp Alapítvány, Új Mandátum Kiadó, Budapest, 1994. 343. p.

Lökkös János: Trianon számokban. Az 1910.évi magyar népszámlálás anyanyelvi adatainak elemzése a történelmi Magyarországon. Püski Kiadó, Budapest, 2000. 383 p.

Für Lajos: Magyar sors a Kárpát-medencében. Népesedésünk évszázadai 896–2000. Kairosz Kiadó, Budapest, 2001. 279-464. p.

Ajánlott olvasmányok:

Mikó Imre: Huszonkét év. Az erdélyi magyarság politikai története 1918. dec. 1-től 1940. aug. 30-ig. A „Studium” kiadása, Budapest, 1941. 326 p. (**Reprint:** Optimum Kiadó, Budapest, 1992.)

Csuka János: A délvidéki magyarság története 1918-1941. Püski Kiadó, Budapest, 1995, 502 p.

Cseres Tibor: **Vérbosszú Bácskában.** Magvető Könyvkiadó, Budapest, 1991. 276 p.

Fejezetek a horvátországi magyarok történetéből. Szerk. Arday Lajos. Közép-Európa Intézet, Teleki László Alapítvány, Budapest, 1994. 199 p.

Göncz László: A muravidéki magyarság 1918–1941. Magyar Nemzetiségi Művelődési Intézet, Lendva, 2001. 367 p.

Magyarok kisebbségben és szórványban. A Magyar Miniszterelnökség Nemzetiségi és Kisebbségi Osztályának válogatott iratai, 1919–1944. Főszerk.: Romsics Ignác. Teleki László Alapítvány, Budapest, 1995. 510 p.

Tantárgy neve: Könyvtárinformatika					
Kredit: 2+2	Félévek száma: 2	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása:					
<p>A kurzus célja, hogy a hallgatókat megismertesse a világháló és az informatika által kínált azon lehetőségekkel, amelyek a XXI. sz. eleji leendő történészek, történelmet oktató tanárok számára hasznosak, illetve nélkülözhetetlenek lehetnek. A szűkre szabott elméleti ismeretek mellett a fő hangsúlyt a gyakorlati készségek fejlesztésére helyeztük. Az órák során a hallgatók betekintést nyernek a weblap készítés rejtelmibe, megismerik és begyakorolják az interneten és a belső hálózaton elérhető könyvtári katalógusok, adatbázisok, digitális könyvtárak és folyóirattárak használatát, illetve a hatékony keresési stratégiákat sajátíthatnak el. A foglalkozások részét képezi az elektronikus könyveszeti ismeretek (internetes illetve CD-ROM alapú) gyakorlati alkalmazásának elsajátítása. A kurzus során külön teret szentelünk a különböző hivatkozási és jegyzetelési és a bibliográfiakészítési szabályok begyakorolására.</p> <p>A speciálkollégiumról és az egyes témakörökről részletesebben a hallgatókkal közösen szerkesztett kurzus-honlapon található tájékoztató anyag.</p> <p>A hallgatók munkája az alábbi szempontok alapján kerül értékelésre:</p> <p>Órák rendszeres látogatása; az első órán elkezdett honlap óráról órára történő fejlesztése, bővítése, két történelmi tárgyú weblap vagy portál (egy magyar és egy idegen nyelvű) rövid ismertetése, recenziója, évvégére egy internetről származó szabadon választott idegen nyelvű forrás vagy tudományos munka lefordítása vagy tartalmas recenziója. Terjedelmi minimum: 5 gépelt oldal.</p>					
Kötelező olvasmányok:					
<p><i>Pluhár Gábor: Informatikai értelmező szótár. 2007. <http://mek.oszk.hu/00000/00083/></i></p> <p><i>Ungváry Rudolf, Vajda Erik: Könyvtári információkeresés, Typotex, 2002. <http://www.neumann-haz.hu/muvek/konyvtarinfo/konyvtarinfo.pdf></i></p> <p><i>Gerhard Norbert: Nyomtatott anyagok digitalizálása</i> <i>http://www.mek.iif.hu/porta/szint/tarsad/konyvtar/ekonyvt/digital/digital.htm</i></p> <p><i>Az Irodalomtörténeti Közlemények címleírási és jegyzetelési alapelvei. ItK, 1997/1-2, melléklet.</i> <i><http://itk.iti.mta.hu/szabvany.htm></i></p>					
Ajánlott olvasmányok:					
<p><i>Cseh Gergő Bendegúz–Körmendy Lajos–Rácz György: Digitalizálás a levéltárakban. Levéltári Szemle 2002/03.</i></p> <p><i>Dudás Anikó: Könyvtárhasználat a XXI. században. Oktatási segédanyag.</i></p> <p><i>Haraszti Viktor: Digitalizálás a gyakorlatban <http://www.natarch.hu/szemle/20024/haraszti.htm></i></p>					

Tantárgy neve: *Nemzetközi gazdasági intézmények*

Kredit: 4	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
---------------------	----------------------------	---------------------------	--	--------------------------------	--

Tantárgy leírása:

A tantárgy célja a II. Világháború után létrehozott gazdasági rend főbb vonásainak, a nemzetközi gazdasági intézmények funkcióinak, működésük eredményeinek, hatásosságának megismertetése. Egyrészt a nemzetközi kereskedelempolitika intézményrendszerének (GATT és a WTO), másrészt a nemzetközi pénzügyi intézmények (IMF, Világbank, EBRD stb.) tevékenységének elemző, esettanulmányokon alapuló bemutatására kerül sor.

Kötelező olvasmányok:

- Szentés Tamás: A világgazdaságtan elméleti és módszertani alapjai. Aula, 1995. Nyolcadik rész.
- Fifty Years After Bretton Woods. (ed.) Miklós Szabó-Pelsőczy. Avebury, 1996
- Peter Isard: Globalization and the International Financial System. Cambridge University Press, 2005
- Báger Gusztáv: A nemzetközi pénzügyi intézmények befolyása a gazdaságpolitikára. Gazdaság és Társadalom, 2002.1.

Ajánlott olvasmányok:

- Post-Conflict Reconstruction. The role of the World Bank. The World Bank. Washington, D.C., 1999.
- Báger Gusztáv: Az IMF és a Világbank új prioritásai. Stratégiai Füzetek 13. Miniszterelnöki Hivatal Stratégiai Elemző Központ, 2003. május, 79-101.

A TÁRSADALOM ÉS ÉLETMÓD ÉS MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETI SZAKIRÁNY

Tantárgy neve: <i>Bevezetés a társadalomtörténet összefüggéseibe</i>					
Kredit: 2	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
<p>Tantárgy leírása: E kötelezően választható tárgy egy féléven keresztül megismertetni a hallgatókat az újkori egyetemes és azon belül a magyar gazdaság-, társadalom- és demográfiai főbb fejlődési tendenciákkal, amelyek a mai valóság, a jelenkor gyökerei és alapjai.</p> <p><u>A tárgy tematikája:</u> A BA szakon történt alapozás után a hallgatók e kurzus alatt a következőkben mélyülhetnek el;</p> <ul style="list-style-type: none"> - a kora újkor és újkor egyetemes és specifikus nemzeti fejlődési iránya - az európai fejlődés logisztikus görbéi, demográfia és a gazdaság összefüggései - munkamegosztás, az egyetemes világgazdaság kialakulása - a legújabb történetírói irányzatok a gazdaság- és társadalomtörténetre, mentalitástörténetre - a gazdaság- és társadalomtörténeti kutatás elméleti és módszertani kérdései - A kora újkori, újkori, valamint a legújabb kori történeti források elemzése során hogyan rajzolódnak ki a társadalom főbb kategóriái, azoknak a politikai hatalomhoz, illetőleg egymáshoz való viszonya, iskolázottsága, műveltsége, anyagi kultúrája, megélhetési körülményei. 					
<p>Kötelező olvasmányok: Bloch, Marc: A történész mestersége. Budapest, 1996. Bevezetés a társadalomtörténetbe. Szerk.: Bódy Zsombor, Ö. Kovács József, Budapest, 2003. Diederiks, Hermann A. és mások: Nyugat-európai gazdaság- és társadalomtörténet. A rurális társadalmaktól a gondoskodó államig. Budapest, 1995.</p>					
<p>Ajánlott olvasmányok: Braudel, Fernand: Anyagi kultúra, gazdaság és kapitalizmus: 15-18. század. Budapest, 1985. Burke, Peter: Népi kultúra a kora újkori Európában. Századvég – Hajnal István kör. Budapest, 1991. Chaunu, Pierre: A klasszikus Európa. Budapest, 2001. Kaposi Zoltán: Az európai gazdaság- és társadalom fejlődése a 18-20. században. Pécs, 1995.</p>					

Tantárgy neve: <i>Egyetemes társadalom és életmódtörténet (1500-1700)</i>					
Kredit: 3+2+2	Félévek száma: 3	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása: A kurzus a korszak gazdasági- és társadalmi alapozásra építve a mindennapi élet kereteit mutatja be. <u>A tárgy tematikája:</u> Az emberi életet a bölcsőtől a sírig. A család, a házassági szokások. A gyermekszületés és –nevelés. Az oktatás, a temetés. A táplálkozás, a lakáskultúra. Az öltözködés, az egészségügy. A hagyományos és a normalistól eltérő viselkedésmódok. A szórakozás- és kultúra különböző szinterei, illetve ennek változása					
Kötelező olvasmányok: Braudel, Fernand: Anyagi kultúra, gazdaság és kapitalizmus, XV-XVIII. század. Budapest, 1985. Elias, Norbert: A civilizáció folyamata. Budapest, 1987.					
Ajánlott olvasmányok: Hoffmann Tamás: Európai parasztok: életmódjuk története I. A munka. Budapest, 1998. Duin, Nancy, Dr. Sutchiffé, Jenny: Az orvoslás története az ősidőktől 2020-ig. Budapest, 1993. McNeil, William: A járványok világtörténete. Budapest, 1997. Mumford, Lewis: A város a történelemben. Létrejötté, változásai és jövőjének kilátásai. Budapest, 1985					

Tantárgy neve: <i>Magyar társadalom- és életmódtörténet (1500-1700)</i>					
Kredit: 3+2	Félévek száma: 2	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása:					
<p><u>A tárgy célja:</u> A tantárgy a hallgatóknak arra nyújt lehetőséget az előadásban és gyakorlati foglalkozásban, hogy a magyar politikai, demográfiai, gazdasági és társadalomtörténeti alapozás után a különböző társadalmi rendek és csoportok helyzetét, a politikában, a gazdaságban betöltött szerepét, életkörülményeit, életvitelét, szellemi és anyagi kultúráját elemezzék, amely egyúttal útmutató a mai társadalmi kérdések jobb megértéséhez is.</p> <p><u>A tárgy tematikája:</u> A feudáliskori társadalmi alá- és fölérendelési viszony rendszere. A fő-és köznemesség, armális nemesség, polgárság, jobbágyság és zsellérség, katonarétegek, papság és értelmiség gazdasági, anyagi helyzete, kultúrája. A különböző csoportok társadalmi-érintkezési szokásai; a közösségek és egyének egymáshoz való viszonya, kötődése, felelőssége, védettsége, illetve kiszolgáltatottsága. A társadalmi csoportok életvitele a bölcsőtől a sírig, a család-, lakás-, étkezés-, öltözködés-, házasság-, temetés-, egészségügy-, gyermeknevelés-oktatás-, kert- és szórakozási kultúra különböző megnyilvánulási formái. A modern történetírói irányzatok megismerése (mentalitás- és életmódtörténelem, mikrotörténetírás, nőtörténelem stb).</p>					
Kötelező olvasmányok:					
<p>A magyar művelődés története. III-IV. k. A kereszténység védőbástyája. Szerk.: Domanovszky Sándor., Budapest., é.n.</p> <p>Magyar művelődéstörténet. Szerk.: Kósa László. Budapest, 2000.</p> <p>Gyermek a kora újkori Magyarországon. Szerk.: Péter Katalin. Budapest, 1996.</p> <p>Bölcsőtől a koporsóig. Szöveggyűjtemény a történeti demográfia tanulmányozásához. Szerk.: Faragó Tamás. ÚMK, Budapest, 2005.</p>					
Ajánlott olvasmányok:					
<p>Idővel paloták... Magyar udvari kultúra a 16-17. században. Szerk.: G. Etényi Nóra, Horn Ildikó. Budapest, 2005.</p> <p>„Minden doktorságot csak ebből késértek” Szemelvények orvosi kézikönyvekből. (Magyar hírmondó). Budapest, 1983.</p> <p>Radvánszky Béla: Magyar családélet- és háztartás a XVI. és a XVII. században. I-III. Budapest, é. n. (Reprint)</p> <p>Stirling János: Magyar reneszánsz kertművészet a XVI-XVII. században. Budapest, 1996.</p> <p>Zimányi Vera, J. Újváry Zsuzsanna: „Mindenik jobbágyunknak mennyi gyermeke vagyunk és azok hány esztendősek. Egy 17. századi uradalmi „népszámlálás” tanulságai. In: A Tanulmányok Szakály Ferenc emlékére c. kötetből. Szerk.: Fodor Pál, Pálffy Géza, Tóth István György. Budapest, 2002.</p>					

Tantárgy neve: <i>Fejezetek Magyarország társadalom-, életmód- és művelődéstörténetéből</i>					
Kredit: 2+2	Félévek száma: 2	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása: Az előadásból és a két szemináriumból álló kurzus célja, hogy a szakirányos hallgatók a bőséges kurzuskínálatból választva minél inkább elmélyülhessenek a magyar kora újkori és újkori társadalmi szerkezetben és a különféle rétegek életviszonyaiban, művelődéstörténetében. Külön foglalkozunk a XVIII. századi Habsburg Birodalomba történő betagozódás társadalmi következményeivel és eszmei világával, anyagi és szellemi kultúrájával. <u>A tárgy tematikája:</u> Az előadás, illetve a szemináriumok során elemezzük a különböző csoportok életviszonyainak alakulását, a török alól felszabadult Magyarország újratelepítését, az új életkörülmények megteremtését, illetve változását. A magyarajkúak és a betelepült és betelepített etnikumok életkörülményei, szokásai, hagyományai közötti különbségek; együttélés, kölcsönösség és ellentétek. A régi és az új arisztokrácia, abszентizmus, bécsi élet és a hazai viszonyok. Itthoni barokk építkezések, lakáskultúra. A megyei nemesség, Mária Terézia udvari testőrsége. A jobbágyság életkörülményei. A városi lét keretei. A honoráciorok. A jozefinizmus térhódítása és gyakorlati megnyilvánulásai. A megélt vallásosság, Regnum Marianum-eszme, Szűz Mária-tisztelet, a búcsújáróhelyek, Mariazell, Csíksomlyó stb., laikus vallásos társulatok. Iskolai drámák és a népi színi előadások.					
Kötelező olvasmányok: Kosáry Domokos: Művelődés a XVIII. századi Magyarországon. Budapest, 1989. Kósa László (szerk.): Magyar művelődéstörténet. Budapest, 2000. Szíjjártó M. István: A Diéta. A magyar rendek és az országgyűlés 1708-1792. Budapest, 2005. Bálint Sándor–Barna Gábor: Búcsújáró magyarok. A búcsújárás története és néprajza. Szent István Társulat, Budapest, 1994. Tüskés Gábor–Knapp Éva: Népi vallásosság Magyarországon a 17–18. században. Budapest, 2001. Művelődéstörténet. Tanulmányok és kronológia a magyar nép művelődésének, életmódjának és mentalitásának történetéből. Szerk.: B. Gelencsér Katalin. I-II. 1986.					
Ajánlott olvasmányok: Tüskés Gábor: Búcsújárás a barokk kori Magyarországon a mirákulumirodalom tükrében. Budapest, 1993. Mariazell és Magyarország. Egy zarándokhely emlékezete. Kiállítás a Budapesti Történeti Múzeum Kiscelli Múzeumában. Szerk.: Farbak Péter–Serfőző Szabolcs–Prékopa Ágnes. Budapesti Történeti Múzeum, Budapest, 2004. Benedek Fidél OFM: Csíksomlyó (Tanulmányok). S. a. r. és bev.: Sas Péter. Kísérőtanulmány: Pap Leonárd OFM. Kolozsvár, 2000. Bálint Sándor: Ünnepi kalendárium 1–3. [1. Karácsony, húsvét, pünkösd. 2–3: a kalendárium ünnepei] Szeged, 1998. Erdélyi Zsuzsanna: „... Magyarországot a Máriára bízta.” Mária-énekek és imák az elmúlt századok népi imakönyveiből. I–II. In: Új Írás 1990/5, 61–76; 1990/6, 10–36. Szilárdfy Zoltán: Ikonográfia-kultusztörténet. Képes tanulmányok. Budapest, 2003.					

Tantárgy neve: <i>Magyar társadalom és életmódtörténet a 19. és 20. században</i>					
Kredit: 3+2+2	Félévek száma: 3	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
<p>Tantárgy leírása: A kurzus célja, hogy az 1848-ban meginduló, majd 1867 után felgyorsuló rendszerváltás társadalmi hatásait vizsgálja. Az előadás áttekinti, hogy a jobbágyfelszabadítás miként befolyásolta a magyar agrártársadalom szerkezetét, életlehetőségeit, továbbá, hogy milyen társadalmi csoportokból verbuválódott a munkásság. A kurzus részletesen elemzi, hogy kikből, milyen társadalmi tényezők hatására alakult ki az úri középosztály. Választ keres arra a kérdésre is, hogy mivel magyarázható a polgári Magyarországon az arisztokrácia presztízsének növekedése. Célunk továbbá, hogy a hallgatókat megismertessük a gazdaság mindenkori állapota és a ezzel is összefüggő változásai hogy hatnak a társadalom szerkezetének, állapotának alakulására:</p> <p>A tantárgy tematikája: Trianon következményei: társadalmi megrázkódtatás, menekülés, vagonlakók, felduzzadt köztisztviselői létszám. Életmód a két világháború között az egyes társadalmi csoportoknál. A társadalmi mobilitás és a nagy gazdasági világválság hatásai. Háborús konjunktúra. Érdekképviselő, szakszervezetek. Egyesületei élet Magyarországon az olvasóköroktől a tudományos akadémiáig.</p> <p>A világháborús pusztulás és következményei, társadalmi változások a háború után. A megszállás adta kényszerek és az újjáépítés körülményei. A demokráciakísérlet felszámolása: a szocializmus építésének kezdetei. Életmód a Rákosi korszakban. Teljes azonosulás. Szocialista ember, szocialista életmód. Lakáskörülmények, egészségügy. Oktatás. A Szabad Nép félórától a munkaversenyig. Hadjárat a parasztság ellen. Kuláküldözés. Kollektivizálás. Faluból városba áramlás. Nők helyzete, munkába állása. Bölcsőde, óvoda. Társadalmi folyamatok a Kádár-rendszerben. A kollektivizálás. A "szocialista nemzeti egység". Munkásosztály vezető szerepe. Szövetségi politika. Haladó értelmiség. Falu és város: közeledő szintek. Lakásépítési program. Házgyárak, lakótelepek. A teljes foglalkoztatottság. Női munkavállalás. Család helyzete. Népeség fogyása. "Kicsi vagy kocsi". A határon túli magyarság helyzete. Skizofrén társadalmi állapotok hatása. A nyolcvanas évek gazdasági válságainak hatásai a társadalomra. Foglalkozási és szociális struktúra a Kádár-rendszer végén.</p>					
<p>Kötelező olvasmányok: Gyáni Gábor – Kövér György: Magyarország társadalomtörténete a reformkortól a második világháborúig. Bp., 2003. Kövér György: Magyarország társadalomtörténete I. A reformkortól az I. világháborúig. (Szöveggyűjtemény) I-II. Bp., 1995. Gergely András (szerk.): Magyarország története a 19. században. Bp., 2003. Gunst Péter (szerk.): A magyar agrártársadalom a jobbágyfelszabadítástól napjainkig. Bp., 1998. Lengyel György: Vállalkozók, bankárok, kereskedők. A magyar gazdasági elit a 19. században és a 20. század első felében. Bp., 1989. Szekfű Gyula: Három nemzedék és ami utána következik. Berend T. Iván – Ránki György: Gazdaság és társadalom Bp. 1974. Andorka Rudolf: A társadalmi mobilitás változatai Magyarországon Bp. 1982.</p>					
<p>Ajánlott olvasmányok: Léderer Pál (szerk.): A magyar ugar. A kiegyezéstől a II. világháborúig. (Társadalomtörténeti háttér-információk). Bp., 1991. Gyáni Gábor: Polgárság és középosztály a diskurzusok tükrében. Századvég, 1997/tél Mazsu János: A dualizmus kori magyar értelmiség. Történelmi Szemle, 1980/2. Kósa László: Paraszti polgárosodás és a népi kultúra táji megoszlása Magyarországon 1880-1920. Debrecen, 1990. Varga László (szerk.): Zsidóság a dualizmus kori Magyarországon. Siker és válság. Bp., 2005. Belényi Gyula: A sztálini iparosítás emberi ára. Szeged 1993. Romsics Ignác: Magyarország a XX. században. Veres Péter: Az Alföld parasztsága 1937. Erdei Ferenc: Tetszés szerinti munkája a témakörön belül. Kovács Imre: Néma forradalom. Cserépfalvi. A Magyarország felfedezése sorozatból tetszés szerint két munka.</p>					

Tantárgy neve: Egyetemes és magyar történelem művelődés- és eszmetörténeti vonatkozásai

Kredit: 3+2	Félévek száma: 2	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
-----------------------	----------------------------	---------------------------	--	--------------------------------	--

Tantárgy leírása:

A tantárgy célja, hogy a hallgatók megismerkedjenek a történelem művelődés- és eszmetörténeti vonatkozásaival és elsajátítsák azokat az ismereteket, amelyek egy értelmiségi számára minimálisan szükségesek és amely ismeretek hiánya – bármely szak-, vagy részterület irányába mozduljanak is – elfogadhatatlan. A tantárgy hangsúlyosan foglalkozik a magyarországon megjelenő művelődési és szellemi áramlatokkal beillesztve régióink kulturális kapcsolatrendszérébe. A tárgy elsajátítása során a hallgatók olyan alapismeretek birtokába jutnak, amelyekre későbbi tanulmányaik is felépíthetők.

Kötelező olvasmányok:

Domanovszky Sándor [szerk.]: Magyar Művelődéstörténet I–V. Magyar Történelmi Társulat, Bp. é. n. Reprint: Bp. 1998.

Magyar Művelődéstörténet. Szerk. Kósa László. Osiris, Bp. 1998.

Schlett István: A magyar politikai gondolkodás története. Korona Kiadó, Bp. 1996–1999.

Ajánlott olvasmányok:

Antalóczy Zoltán: A gondolkodás mesterei: Európa szellemtörténete. [Budapest] : Kairosz Könyvkiadó és Kereskedelmi BT, [2004]

Chadwick, Owen: A reformáció. Bp.: Osiris, 1998.

Politikai filozófiák enciklopédiája. Szerk. Miller, David. 2. kiad. Budapest: Kossuth, cop. 2003.

Chaunu, Pierre: A klasszikus Európa. Budapest: Osiris, 2001.

Elias, Norbert: A civilizáció folyamata. 2. jav. kiad. Budapest: Gondolat Könyvkiadó, 2004.

Lukacs, John: A történelmi tudat, avagy a múlt emlékezete. Budapest: Európa, 2004

Tantárgy neve: *Magyarország nemzeti és etnikai kisebbségei*

Kredit: 3	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
---------------------	----------------------------	---------------------------	--	--------------------------------	--

Tantárgy leírása:

A szakirányt felvett hallgatók számára lehetővé teszi, hogy a kisebbségekről alkotott képüket a hazai nemzeti és etnikai kisebbségek (németek, szlovákok, románok, horvátok, zsidók stb.) társadalmi és kulturális helyzetéről szerzett ismeretekkel egészítsék ki. (A romákkal külön tantárgy foglalkozik.) A szeminárium kitér a Kárpát-medence etnikai viszonyaira, demográfiai jellemzőire, a magyarországi kisebbségek történetére, továbbá empirikus vizsgálatok eredményeit is segítségül hívva foglalkozik a (kettős) identitás, a nyelvhasználat, az asszimiláció jelenségeivel, valamint a kisebbségi törvénykezéssel és a kisebbségi önkormányzatokkal

Kötelező olvasmányok:

- Ács Zoltán: Nemzetiségek a történelmi Magyarországon a XX. sz. végén. Budapest, Kossuth, 1984. 266–321.
- Ábrahám Barna et al. (Szerk.): Nemzeti és regionális identitás Közép-Európában. Piliscsaba, PPKE-BTK, 2003. (Kijelölt részek)
- Kocsis Károly: A Kárpát-medence változó etnikai arculata 1989–2002. Kisebbségkutatás, 2003. 4.
- Nemzeti és etnikai kisebbségek Magyarországon. Szerk. Sisák Gábor. Budapest, Osiris Kiadó–MTA Kisebbségkutató Műhely, 2001. (Kijelölt részletek)
- Gyivicsán Anna–Krupa András: A magyarországi szlovákok. Budapest, Útmutató Kiadó, 1997.
- Manherz Károly (Szerk.): A magyarországi németek. Budapest, Útmutató Kiadó, 1998.
- Kovács András (Szerk.): Zsidók a mai Magyarországon.. Budapest, Múlt és Jövő Kiadó, 2002. 129–159.
- Szarka László: Kisebbségi léthelyzetek – közösségi alternatívák. Budapest, Lucidus, 2004. 113–128.;181–209.
- Föglein Gizella: A magyarországi nemzeti kisebbségek helyzetének jogi szabályozása 1945-1993. Regio, 335–364.
- Kisebbségek Magyarországon 2004-2005. Budapest, Nemzeti és Kisebbségi Hivatal, 2005.

Ajánlott olvasmányok:

- Petrusán György–Martyin Emília–Kozma Mihály: A magyarországi románok. Budapest, Útmutató Kiadó, 1998.
- Eiler Ferenc: Az országos német, szlovák és horvát kisebbségi önkormányzatok első négy évi működésének tapasztalatai. Regio, 1998. 4. 53–71..
- Fehér István: A magyarországi németek kitelepítése 1945–1950. Budapest, Akadémiai, 1988.
- Kovács Éva–Vajda Júlia: Magyarországi zsidóság, magyar zsidóság. In: Mutatkozás. Zsidó identitás történetek. Budapest, Múlt és Jövő, 2002. 33–57.

Tantárgy neve: *A globalizáció társadalmi dimenziói*

Kredit: 4	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
---------------------	----------------------------	---------------------------	--	--------------------------------	--

Tantárgy leírása:

A tantárgy célja, hogy bemutassa globalizáció hétköznapi és tudományos definícióit, kialakulását, gazdasági folyamatainak főbb jellemzőit, illetve a társadalmi következményeit és az erre adott válaszokat.

Az előadás három nagyobb blokkra tagolódik.

- Az első-második blokk azokkal az alapvető ismeretekkel foglalkozik, amelyek a globalizáció definíciós problémáit, kialakulásának sajátosságait valamint a globális gazdaság szerkezetével foglalkozik, jellemzőit tárgyalja.

- A harmadik blokk a globalizáció hatásaival, főbb kérdésivel és az erre adott társadalmi válaszokkal foglalkozik.

Kötelező olvasmányok:

- Aneier, H.–Glasius, M.–Kaldor, M.: Globális civil társadalom. Budapest, Typotex, 2004. 17–84.
- Castells, M.: Az információ kora. Gazdaság, társadalom és kultúra. 2. kötet. Az identitás hatalma. Budapest, Gondolat-Infónia, 2006.
- Cséfalvay Z.: Globalizáció 1.0. Budapest, Tankönyvkiadó, 2004.
- Giddens, A. D. (Szerk.): Írások az egyenlőtlenségről, az egyenlőségről – és az új egyenlőségről. Budapest, Napvilág, 2006.

Ajánlott olvasmányok:

- Artner, A.: Globalizáció alulnézetben – elnyomott csoportok lázadó mozgalmak, Budapest, Napvilág, 2006.
- Szabó M.: Globalizáció, regionalizmus, civil társadalom, Budapest, Századvég, 2004.

Tantárgy neve: *A rendszerváltás előtti évtizedek magyar társadalma*

Kredit: 2	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: Gyakorlati jegy: X
---------------------	----------------------------	---------------------------	--	--------------------------------	--

Tantárgy leírása:

A rendszerváltás előtti évtizedek magyar társadalma c. tantárgy az 1945, de leginkább az 1948 utáni hatalomátvétel hatására bekövetkezett hihetetlen mértékű és gyorsaságú társadalmi változások következményeit vizsgálja meg. A kérdések tárgyalását a kronológia mellett a tematikus blokkok teszik követhetővé. A parasztság mentalitásának átalakulása a TSZ-ekben, az értelmiségi csoportok helye és szerepe az új ideológiában, az 1956-os forradalom és szabadságharc megtorlása és annak társadalmi hatása, az 1968-as gazdasági reform és következményei, a hatalom és a társadalom közötti alku alapjai, a munkásosztály társadalmi súlya és politikai szerepe közötti ellentmondás, az egyházak kiszorítása a közéletből, illetve az 1989-es rendszerváltás gazdasági és politikai okai. A közelmúlt társadalomtörténetének ismerete a társadalom és a jelen értelmezésében nyújt elengedhetetlen segítséget, amelyről a szociológia nem mondhat le.

Kötelező olvasmányok:

- Valuch Tibor: Magyar Társadalomtörténeti olvasókönyv 1944-től napjainkig. Budapest, Argumentum–Osiris, 2004.
- Kahler György: Szemtől-szembe a múlttal. Budapest, Kairosz Kiadó, 1999.
- Bögre Zsuzsanna: Asszonyorsok. 56-os élettörténetek elemzése. Budapest, Ráció Kiadó, 2006.
- Tomka Ferenc: Halálra szántak. Mégis élünk! Egyházüldözés 1945-1990 és az ügynökkérdés. Budapest, Szent István Társulat, 2005.

Ajánlott olvasmányok:

- Államvédelem a Rákosi-korszakban. Tanulmányok és dokumentumok a politikai rendőrség második világháború utáni tevékenységéről. Szerk.: Gyarmati György. Budapest, Történeti Hivatal, 2000.
- Szalai Erzsébet: Szeleppróba. Válogatott tanulmányok, publicisztikai írások és interjúk (1982-1993). Budapest, Századvég, 2000.
- Andorka Rudolf: Merre tart a magyar társadalom. Lakitelek, Antológia, 1996.

Tantárgy neve: *Makrotársadalmi változások*

Kredit: 3	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
---------------------	----------------------------	---------------------------	--	--------------------------------	--

Tantárgy leírása:

A tárgy a történelmi és kontinentális vagy globális léptékű társadalmi-kulturális változások útjait rekonstruálja, különös tekintettel szemléleti, életmódbeli, civilizációs, társadalomszerkezeti és politikai változások kölcsönhatásaira. A társadalomtörténeti, politológiai és szociológiai civilizáció- és változáselemzések áttekintése és összehasonlítása útján a hallgatók megismerkednek a társadalmi változás különböző értelmezési lehetőségeinek előnyeivel és korlátaival. Az újabkori társadalmi változások regionális különbségeinek elemzése hozzásegít a makro-társadalmi változások útjainak megértéséhez, valamint a jövőbeli scenáriók modellezésének módjaihoz. A szemléltető példák az ókori társadalmaktól a középkoron és az újkoron át a totalitarizmusokig és a modern kor társadalmi változásaiig terjednek.

Kötelező olvasmányok:

- Dahrendorf, R.: A modern társadalmi konfliktus. Budapest, Gondolat, 1994.
- Tjaden, K.H.: Szociális rendszer és szociális változás. Budapest, Közgazdasági és Jogi 1977.
- Zapf, W.: Modernizáció, jólét, átmenet. Budapest, Századvég, 2002.

Ajánlott olvasmányok:

- Arendt, H.: A totalitarizmus gyökerei. Budapest, Európa 1992.
- Eisenstadt, S. N.: Tradition, change and modernity. New York, Willey and Sons 1973.
- Eisenstadt, S. N.: Revolution and the Transformation of Societies. New York, Free Press, 1978.
- Inglehart, R.: Modernization and Postmodernization. Princeton, Princeton University, 1997.
- Wittfogel, K. A.: Oriental Despotism. K.n., H.n. 1959.

Tantárgy neve: <i>A civilizációs folyamat</i>					
Kredit: 3	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
<p>Tantárgy leírása:</p> <p>Az előadás a „civilizáció folyamatának” különböző értelmezéseit mutatja be, a szociológia, az antropológia, a szociálpszichológia, a megismeréstudomány, az evolúciós pszichológia és a történelemtudomány segítségével. A civilizáció, mint a különböző műveltségtartalmakkal jellemezhető szociokulturális rendszerek összessége az emberi megismerés alapvető folyamataiból táplálkozik, melyek eredményeképp az emberi társadalmak az évezredek során átörökíthető tudást, kultúrát halmoztak fel a társadalmi szerveződés módozataira és a környezethez történő alkalmazkodásra, egyszóval a boldogulásra vonatkozóan. A félév folyamán a kultúra alapelemeitől, és a kisebb társadalmi csoportok szerveződésétől indulva próbáljuk megérteni az átfogó társadalmi és világnézeti rendszerek, a civilizációk születését, hanyatlását, mozgástörvényeit, különös tekintettel a kulturális tudás társadalomszervező, fegyelmező erejére, ami néha a megújulás szolgálatába állítható, néha pedig kifejezetten akadályozza azt.</p>					
<p>Kötelező olvasmányok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elias N.: A civilizáció folyamata. Budapest, Gondolat, 1987. 677–806. - Huntington, S. P.: A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása. Budapest, Európa, 1998. 7–192. - Sennett, R.: A közéleti ember bukása. Budapest, Helikon, 1998. 13–120.; 315–360. - Toynbee, A. J.: Válogatott tanulmányok. Budapest, Gondolat, 1971. 221–248. - Foucault M.: Felügyelet és büntetés. A börtön története. Budapest, Gondolat, 1990. 185–266 - Polányi Károly: A nagy átalakulás. Budapest, Napvilág, 2004. 72–86. - Donald, M.: Az emberi gondolkodás eredete. Budapest, Osiris, 2001. 183–309. - Tomasello, M.: Gondolkodás és kultúra. Budapest, Osiris, 2002. 45–64.; 211–226. - <p>Ajánlott olvasmányok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - J. Toynbee, A. J.: Válogatott tanulmányok. Budapest, Gondolat, 1971. 13–137. - Spengler, O.: A Nyugat alkonya: a világtörténelem morfológiájának körvonalai. Budapest, Európa, 1995. I. 19–100. - Fukuyama, F.: A nagy szétbomlás. Budapest, Európa, 2000. 91–131. - Foucault M.: A szexualitás története. I-III. Budapest, Atlantisz, 1996–2001. - Said, E. W.: Orientalizmus. Európa, 2000. - Lukacs, J.: A XX. század és az újkor vége. Budapest, Európa, 1994. - Braudel, F.: Anyagi kultúra, gazdaság és kapitalizmus XV–XVIII. század. A mindennapi élet struktúrái: a lehetséges és a lehetetlen. Budapest, Gondolat, 1985. - Sperber, D.: A kultúra magyarázata. Budapest, Osiris, 2001. 51–137. 					

Tantárgy neve: *A Kárpát-medence társadalom- és gazdaságföldrajza*

Kredit: 3	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
---------------------	----------------------------	---------------------------	--	--------------------------------	--

Tantárgy leírása:

A tantárgy célja a közép-európai térség társadalmának és gazdaságának térbeli és időbeli változásainak bemutatása. Kezdő időhatára pre-modern kori Közép-Európa, azon belül elsősorban a Monarchia területe, Magyarország esetében a második katonai felmérés időszaka; végződő időhatára a közép-európai rendszerváltások időszaka. A tantárgy oktatása során a hallgatók megismerik a Kárpát-medence nemzeti, nemzetiségi, etnikai és vallási összetételét, ennek időbeli változásait, az egyes államok ezzel kapcsolatos társadalom- és nemzetépítési stratégiáit és annak változásait. Több előadás foglalkozik a kapitalizmus kialakulásának kérdésével, az agrártársadalom megjelenési formáival, átalakulásaival, az államszocializmussal. Ugyanígy hangsúlyos kérdés a közép-európai államok gazdasági kapcsolatainak témája és annak változásai.

Alapvető cél, hogy a hallgatók a kurzus végére kielégítően tudjanak tájékozódni a Kárpát-medence közigazgatási és néprajzi kistájain. Ennek számonkérése írásban (vaktérkép) történik.

Kötelező olvasmányok:

- Beluszky Pál: Magyarország történeti földrajza. Budapest, Dialóg Campus, 2005.
- Bak Borbála: Magyarország történeti topográfiája. A honfoglalástól 1950-ig. Budapest, História Szerkesztősége, Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézet, 1997.
- A szociálgeográfia tegnap és ma. Szemelvények a szociálgeográfia köréből. Szerk.: Cséfalvay Zoltán. Gödöllő, 1990.
- Berényi István: Közép-Európa kulturális régióinak kérdése. In: Ábrahám Barna et al. Nemzeti és regionális identitás Közép-Európában. Piliscsaba, PPKE BTK 2003. 17–25.
- Tomka Miklós: A kelet-közép-európai vallási változások szociológiája. Uo, 26–47.
- Gereben Ferenc: Vallási és nemzeti identitás Közép-Európában. Uo, 48–60.
- Kósa László: A magyar nép táji-történeti tagolódása. Budapest, Akadémiai, 1975.

Ajánlott olvasmányok:

- Regionális elemzési módszerek. (Szerk.): Nemes Nagy József. Budapest, ELTE Regionális Földrajzi Tanszék, MTA-ELTE Regionális Tudományi Kutatócsoport, 2005.
- Régiók távolról és közelről. Budapest, ELTE Regionális Földrajzi Tanszék, MTA-ELTE Regionális Tudományi Kutatócsoport, 2005.
- Becsei József: Fejezetek az általános társadalmi földrajz tanulmányozásához. Budapest, Ipszilon, 2001.
- Harke, H.: Geographische Aspekte der sozialistischen ökonomischen Integration. Gotha, Haack, 1983.
- De Blij, Harm J.: Human geography: culture, society, and space. New York, Wiley, 1982.
- Markos György: A földrajzi munkamegosztás alapkérdései Magyarországon. Budapest, Akadémiai, 1954.
- A táj változásai a honfoglalás óta a Kárpát medencében. A Gödöllőn 1996. június 24-26-án megtartott tudományos konferencia kiadványa Szerk.: Füleki György. Gödöllői Agrártudományi Egyetem. Mezőgazdasági Szaktanácsadási és Kutatásszervezési Intézet, Gödöllő, 1997.
- Rác Lajos: Az európai gazdaság-világ történeti földrajza: az európai gazdaság térszerkezetének átalakulása a késő középkor és a kora újkor idején. Szeged, JATEPress, 1997.
- Vuics Tibor: Magyar agrárgazdaság, rendszerváltás, társadalom. Pécs, Janus Pannonius Tudományegyetem, 1995.
- Hoggart, K.– Buller H.–Black, R.: Rural Europe. Identity and change. New York, Edward Arnold Publishers., 1995

Bak Borbála: Példatár Magyarország történeti topográfiájához. Budapest, História Szerkesztősége, Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézet, 1997.

Tantárgy neve: *A szlovákiai magyarok*

Kredit: 3	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: Gyakorlati jegy: X
---------------------	----------------------------	---------------------------	--	--------------------------------	--

Tantárgy leírása:

A *szakirányt* választó hallgatókat a kisebbség- és társadalom-történeti irodalom, valamint a népszámlálási demográfiai és empirikus felmérési adatok feldolgozása és elemzése révén megismerteti a Szlovákiában élő magyar kisebbség történetével, intézményeivel, demográfiai, identitásbeli és vallási-felekezeti jellemzőivel, nyelvhasználati és kulturális szokásaival.

Kötelező olvasmányok:

- Szarka László: A (cseh)szlovákiai magyar közösség nyolc évtizede 1918-1998. Történeti vázlat. In: Szerk.: Tóth László. A (cseh)szlovákiai magyar művelődés története 1918-1998. I. kötet. Budapest, Ister, 1998. 9–80.
- Molnár Imre: A magyar nyelvű egyházak helyzete Csehszlovákiában. In: A (cseh)szlovákiai magyar művelődés története. I. kötet. I.m. 207–257.
- Herdics György–Zsidó János: A római katolikus egyház. In: Szerk.: Fazekas József–Huncik Péter. Magyarok Szlovákiában 1989-2004. 1. kötet. Somorja–Dunaszerdahely, Fórum Kisebbségkutató Intézet, 2004. 387–395.
- Simon Attila: Földreform és kolonizáció mint a csehszlovák nemzetállam kiépítésének eszközei. In: Szerk.: Ablonczy Balázs–Fedinec Csilla. Folyamatok a változásban. Budapest Teleki László Alapítvány, 2005. 161–178.
- Hámori Péter: A magyar kormány szociálpolitikája a visszacsatolt Felvidéken és Észak-Erdélyben. In: Szerk.: Bárdi Nándor–Simon Attila. Integrációs stratégiák a magyar kisebbségek történetében. Somorja, Forum Kisebbségkutató Intézet, 2006.
- Popély Árpád: A nemzetállam kiépítésének eszközei Csehszlovákiában a II. világháború után. In: Folyamatok a változásban. I.m. 179–203.
- László Béla: A magyar oktatásügy. In: Magyarok Szlovákiában 1989-2004. I.m. 183–246.
- Gyurgyík László: A szlovákiai magyarság társadalomszerkezetének alakulása 1980-2001 között. In: Folyamatok a változásban. I.m. 347–370.
- Gyurgyík László: A szlovákiai magyarság létszámcsökkenésének okai. In: Szerk.: Gyurgyík László–Sebők László. Népszámlálási körkép Közép-Európából 1989-2002. Budapest, Teleki László Alapítvány, 2003. 46-61.
- Gyurgyík László: Az asszimilációs folyamatokról és nemzetiségváltásról, a szlovákiai magyarság körében végzett vizsgálatok alapján. In: Szerk.: Fedinec Csilla. Nemzet a társadalomban. Budapest, Teleki László Alapítvány, 2004. 235–250.
- Lanstyák István: A magyar nyelv Szlovákiában. Budapest–Pozsony, 2000. (Elsősorban: 42–76.; 110–167.)
- Gereben Ferenc: A szlovákiai magyarok identitástudata és olvasáskultúrája. Új Forrás, 2001. 10.
- Csepeli György–Örkény Antal–Székelyi Mária: Nemzetek egymás tükrében. Interetnikus viszonyok a Kárpát-medencében. Budapest, Balassi, 2002. 151–169.

Ajánlott olvasmányok:

- Szarka László: A csehszlovák államalapítás a párizsi békekonferencián 1919-ben. In: Folyamatok a változásban. I.m. 81–98.
- Varga Sándor: A honfoglalás emlékezete a szlovákiai magyar közösség tudatában és ennek szlovák megítélése. In: Szerk. Hegedűs János. Tudat és történelem. Wien/Bécs, 1996. 107–114.
- Tóth Károly: A magyar intézményrendszer fejlődése. In: Magyarok Szlovákiában 1989-2004. 2006. I.m. 247–270.
- Orosz Márta: Szlovákia 1989-1998. Kronológia. In: Szerk. Bárdi Nándor–Éger György. Útkeresés és integráció. Budapest, Teleki László Alapítvány, 2000. 733–770. Mozaik 2001. Gyorsjelentés. Magyar fiatalok a Kárpát-medencében. Szerk.: Szabó Andrea et al.. Budapest, Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, 2002.

Tantárgy neve: *A délvidéki magyarság*

Kredit: 3	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: Gyakorlati jegy: X
---------------------	----------------------------	---------------------------	--	--------------------------------	--

Tantárgy leírása:

A *szakirányt* választó hallgatókat megismerteti a viszonylag kevésbé ismert délvidéki (szerbiai, horvátországi és szlovéniai) kisebbségi magyar népcsoport történetével, jelenlegi demográfiai, társadalmi, kulturális helyzetével, identitástudatának, vallásosságának, lelkiállapotának és nyelvhasználatának jellemzőivel.

Kötelező olvasmányok:

Vajdaság (Szerbia)

- Göncz Lajos: A magyar nyelv Jugoszláviában. Vajdaságban. Budapest, Osiris, 1999. (Elsősorban: 45–72.)
- Romsics Ignác: A trianoni békeszerződés. Budapest, Osiris, 2001.
- Matuska Márton: A megtorlás napjai. Budapest, Montázs, é.n.
- Mirmics Károly: Demográfiai jellemzők, társadalmi mutatók. In: Szerk.: Gábrityné Molnár Irén–Mirmics Zsuzsa. Szabadka, Vajdasági marasztaló. 2000. 23–52.
- Sebők László: A 2002-es népszámlálás kérdőjelei, különösen a Vajdaság vonatkozásában. In: Szerk.: Gyurgyák László–Sebők László. Népszámlálási körkép Közép-Európából 1989–2002. Budapest, Teleki László Alapítvány, 2003. 118–134.
- Gereben Ferenc: A vajdasági magyarok nemzeti és kulturális identitása. Kisebbségkutatás, 2001. 3.
- Gubás Jenő: Magyarságtudat-hasadás. In: Szerk.: Gubás Ágota. Határok szabdalta közérzet. Aracs Társadalmi Szervezet, Tóthfalva, 2004. 15–33.
- Hódi Sándor: Zavarodott nemzettudat. In: Határok szabdalta közérzet. I.m. 35–38.
- Gábrityné Dr. Molnár Irén: Vallási életünk. In: Vajdasági marasztaló. I.m. 159–171.
- Papp Richárd: A „déli végek” népe. Nemzettudat és többes kötődések a Vajdaságban élő magyarok körében, december 5-e tükrében. In: Szerk.: Kovács Nóra et al. Etnikai identitás, politikai lojalitás. Nemzeti és állampolgári kötődések. Budapest, Balassi, 2005. 296–317.
- Mirmics Károly: Nemzeti kisebbségből szórványnépeség. In: Szerk.: Gábrityné Molnár Irén–Mirmics Zsuzsa. Kisebbségi létjelenségek. Szabadka, 2003. 25–84.

Horvátország:

- Gereben Ferenc: A horvátországi magyarok identitástudata. Kisebbségkutatás, 1998. 4.
- Sebők László: A 2001-es horvátországi népszámlálás magyar szempontból. In: Szerk.: Gyurgyák László–Sebők László. I.m. 135–150.

Muravidék (Szlovénia):

- Mák Ferenc: A nagyok gondjainak peremén. A muravidéki magyarság története 1990-2005. Kisebbségkutatás, 2006. 1.
- Göncz László: Gondolatok a muravidéki magyarság beolvadásának okairól. In: Szerk.: Gyurgyák László–Sebők László. I.m. 151–157.

Ajánlott olvasmányok:

- Vékás János: Jugoszlávia 1989-1999. Kronológia. In: Szerk.: Bárdi Nándor–Éger György. Útkeresés és integráció. Budapest, Teleki László Alapítvány, 2000. 771–792.
- Sági Zoltán: Délvidéki lelkiállapot. In: Szerk.: Gábrityné Molnár Irén–Mirmics Zsuzsa. Fészekhagyó vajdaságiak. Szabadka, 2001. 205–212.
- Hajnal Virág–Papp Richárd: „Mint leveleket a vihar...” Kultúrantropológiai tanulmányok az ezredforduló délvidéki magyarjairól. Fórum Kiadó, 2004.
- Mák Ferenc: Horvátország 1991-1999. Kronológia. In: Útkeresés és integráció. I.m. 813–824.

Tantárgy neve: <i>Kárpátalja magyarsága</i>					
Kredit:	Félévek száma:	Heti óraszám:	Óratípus:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés:
3	1	2	Előadás: Szeminárium: X		Kollokvium: Gyakorlati jegy: X
<p>Tantárgy leírása:</p> <p>Célja, hogy megismertesse a hallgatókat Kárpátalja főbb politikai, társadalmi, demográfiai és kulturális folyamataival 1918-tól napjainkig. Különös tekintettel a régió társadalomszerkezetére és átrétegződési folyamataira, a rétegződés, az etnikai és a vallási hovatartozás közötti kapcsolatokra, valamint a magyarságnak a többi nemzetiséggel, vallási közösséggel (ruszinok, zsidók, németek, románok, szlovákok, csehek, ukránok) való együttélésére és annak történeti változataira. Ung, Bereg, Ugocsa és Máramaros vármegye a 20. század elején. A Kárpátalja fogalom kialakulása és változásai. Korszakok: Ruszka-Krajna, Ruszin Népbiztosság (1918–1919), Kárpátalja a „csehek alatt” (1919–1938/1939), a második magyar korszak (1938/1939–1944), Kárpátalja mint Zakarpatszka–Ukrajina szovjet tagköztársaság (1944. nov. 27.–1946. jan. 22.), a Szovjetunió kebelében (1946–1991. aug. 24.), Ukrajna részeként (1991–)</p>					
<p>Kötelező olvasmányok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bonkáló Sándor: A rutének (ruszinok). Budapest, Franklin Társulat, 1940. 184. - Móricz Kálmán: Kárpátalja sorsfordulói. Budapest, Új Mandátum – Hatodik Síp 2001. 188. - Botlik József: Közigazgatás és nemzetiségi politika Kárpátalján 1918–1945. I.; II. kötet. Nyíregyháza, Nyíregyházi Főiskola, 2005. 552 + 445. - Molnár József–Molnár D. István: Kárpátalja népessége és magyarsága a népszámlálási és népmozgalmi adatok tükrében. Beregszász, Kárpátaljai Magyar Pedagógusszövetség, 2005. 120. 					
<p>Ajánlott olvasmányok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Botlik József: Hármaskereszt alatt. Görög katolikusok Kárpátalján az ungvári uniótól napjainkig 1646-1997. Budapest, Új Mandátum – Hatodik Síp, 1997. 114–314. - Zseliczky Béla: Kárpátalja a cseh és szovjet politika érdekerében. Budapest, 1998, 158. - Dupka György: Kárpátalja magyarsága. Honismereti kézikönyv. Budapest, A Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társasága 2000. 211. 					
<p>Tantárgyfelelős: Botlik József</p> <p>Oktatók: Botlik József, Tomka Miklós</p>					

EGYHÁZTÖRTÉNETI SZAKIRÁNY

Tantárgy neve: <i>Korai egyháztörténet</i>					
Kredit:	Félévek száma:	Heti óraszám:	Óratípus:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés:
3	1	2	Előadás: X Szeminárium:		Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
<p>Tantárgy leírása: Az előadás célja, hogy rendszerezett ismereteket nyújtson az egyház intézményi kiformalódásáról a késő ókor embrionális kezdeteitől a késő középkor megszilárdult, néhol megmerevedett intézményes formáig, a nyilvános istentisztelet formáinak történeti alakulásáról, a dogmatika fokozatos kibontakozásáról és az egyházjog rendszerének kifejlődéséről. Különös hangsúlyt kap az egyházkormányzat és egyházszervezet kialakulásának, működésének és a vallás mindennapi életet meghatározó szerepének ismertetése a nemzeti egyház történetének példájával illusztrálva: a joghatósági és egyházi rendi hatalom kettősségének öndefiníciója alapján a középkori magyar egyház társadalmának, rétegzettségének és hierarchizáltságának, politikai-társadalmi szerepének, közösség szervező, lelki és művelődési funkcióinak bemutatásával.</p>					
<p>Kötelező olvasmányok: SOUTHER, R. W., A nyugati társadalom és egyház a középkorban, Budapest 1987. BALANYI GY.: A szerzetesség története (Szent István Könyvek), Budapest 1923. MÁLYUSZ ELEMÉR, Egyházi társadalom a középkori Magyarországon, Budapest 1971.</p> <p>Ajánlott irodalom: TÖRÖK J.: Szerzetes- és lovagrendek Magyarországon. Budapest 1990. PÁSZTOR LAJOS: A magyarság vallásos élete a Jagelló-korban Budapest 1943.</p>					

Tantárgy neve: **Bevezetés az egyháztörténetbe.** (Az egyetemes és magyar egyháztörténet 1500-1990, és annak újabb kori forrásai és irodalma)

Kredit:	Félévek száma:	Heti óraszám:	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
3	1	2			

Tantárgy leírása:

Az előadás célja, hogy a törzsképzésben elsajátítottakon túl megismertesse a hallgatókkal az újabb kori egyetemes és magyar egyháztörténelem forráskiadványait és alapvető szakirodalmát, s ezáltal a speciális képzésben résztvevőknek megfelelő eszköztárat biztosítson tanulmányaikhoz és kutatásaikhoz. A hallgatók betekintést nyernek az egyháztörténetírás újabb kori történetébe, valamint ismereteket szereznek az egyháztörténelem mint tudomány a történelemtudományban és a teológiai tudományok között elfoglalt helyéről. Az előadásokon méginkább fontos szempont az egyháztörténeti fogalmak és szakkifejezések tisztázása. A kurzus célja továbbá, hogy a jövőbeni magyar világi katolikus egyháztörténészei képet nyerjenek úgy elődjeikről, mint azok munkásságáról. Megismerkedhetnek a fontosabb munkákkal, sorozatokkal, folyóiratokkal, a kiadott forrásokkal, bibliográfiákkal és repertóriumokkal. Egyszerre nyernek historiográfiai és könyvészeti megalapozást arra, hogy egyfelől az eddigi kutatási eredményeket megfelelően hasznosíthassák, másfelől pedig hogy saját kutatásaikat valóban új eredmények elérése irányában kezdhessék meg.

Kötelező olvasmányok:

Karl Heussi, *Az egyháztörténet kézikönyve*, Budapest 2000.

Szelestei N[agy] László, *Irodalom és tudományszervezési törekvések a 18. századi Magyarországon 1690–1790* (Az Országos Széchényi Könyvtár Kiadványai [ú.s.] 4), Budapest 1989.

Hóman Bálint, *A forráskutatás és forráskritika története Magyarországon* (A magyar történettudomány kézikönyve I/3a), Budapest 1925.

Dümmerth Dezső, *Inchoffert Menyhért küzdelmei és tragédiája Rómában 1641–1648. A magyar forráskritikai történetírás megszületése és a Jézus Társaság megghiúsult reformja* (A Budapesti Egyetemi Könyvtár Kiadványai 38), Budapest 1977 (klny. Filológiai Közlöny 1976/2).

Ajánlott olvasmányok:

Mezzadri, L., *La storiografia del processo confessionale in Europa nel secolo XVI*, Roma 1990.

Berzeviczy Albert, *Fraknói Vilmos emlékezete (Felolvasatott az Akadémia 1927. május 8-án tartott ünnepi ülésén)*, Budapest 1927.

R. Várkonyi Ágnes, *A pozitivistá történelemszemlélet a magyar történetírásban*, Budapest 1973.

Tantárgy neve: <i>Egyetemes és magyar egyháztörténet 1500–1990.</i> (Egyházi intézmény- és alkotmánytörténet)					
Kredit: 3	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
Tantárgy leírása: A kurzus célja – jóval túllépve a tárgy BA képzésbeli szintjén -- a központi és egyetemes egyházkormányzat szerkezetének, működésének, fogalmainak megismertetése, meghatározóan a XVI–XX. század közötti időszakból, kitekintéssel későbbi korokra. Külön hangsúlyt kap az intézmények struktúrájában, a hatáskörök működésében beállt változások ismertetése, illetve a jelenkori viszonyoktól való különbségek bemutatása. Tekintettel arra, hogy az újabb kori egyháztörténeti forrásanyag számottevő hányada az e tárgyban ismertetésre kerülő intézményeknek köszönhetően keletkezett, és a feltárássra váró tematikák jó része szintén eme intézményi kontextusba illeszkedik, a kurzus az önálló kutatások végzésére történő felkészítésben kiemelkedő fontosságú. Elvégzése után a hallgatók olyan általános jellegű, de alapvető ismeretek birtokába jutnak, amelyek elengedhetetlenek a specializáció eredményes befejezéséhez. A hallgatók betekintést nyernek továbbá a magyar katolikus egyházszervezet fejlődésébe. Az előadásokon sor kerül az egyházmegyék és a Magyarországon megtelepült szerzetesrendek történetének rendszeres áttekintésére. Bemutatásra kerül a főkegyúri jog, az esztergomi érsek primási jogkörének, valamint a helyi zsinat intézmények története.					
Kötelező olvasmányok: Bánk József, <i>Egyházi jog. Az egyházi alkotmányjog alapjai</i> , Budapest 1958. Szuromi Szabolcs Anzelm, <i>Egyházi intézménytörténet</i> , Budapest 2003. Szeredy József, <i>Egyházzog, különös tekintettel a magyar Szent Korona területének egyházi viszonyaira</i> , Pécs 1883.					
Ajánlott olvasmányok: Fraknói, V., <i>A magyar királyi kegyúri jog Szent Istvántól Mária Teréziáig</i> , Budapest 1895. Mályusz, E., <i>A konstanzi zsinat és a magyar főkegyúri jog</i> , Budapest 1958.					

Tantárgy neve: <i>Egyházjog- és liturgiátörténet</i>					
Kredit:	Félévek száma:	Heti óraszám:	Óratípus:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés:
3	1	2	Előadás: X Szeminárium:		Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
Tantárgy leírása:					
<p>A kurzus áttekinti egyfelől az egyházjog történeti fejlődését, megismerteti a hallgatókkal az alapvető egyházjogi fogalmakat, az egyházjog forrásait és a legfontosabb szakirodalmat. Másik célja az istentiszteleti formák kialakulásának változásai, társadalom- és közösségformáló szerepük bemutatása. A tárgy két komponensre hiánypótló és átfogó egyházi, egyháztörténeti műveltséget nyújt, amelynek hiánya nélkül szakavatott kutatói, oktatói munka elképzelhetetlen.</p>					
Kötelező olvasmányok:					
<p>Erdő, P., <i>Az egyházjog forrásai. Történeti bevezetés</i>, Bp. 1998. Erdő, P., <i>Egyházjog a középkori Magyarországon</i>, Bp. 2001. <i>Liturgius Lexikon</i>, szerk. Verbényi István–Arató István Orbán, Budapest 1986 <i>A magyar liturgia története I</i>, Budapest 1904.</p>					
Ajánlott olvasmányok:					
<p>Erdő, P., <i>Az egyházjog teológiája intézménytörténeti megközelítésben</i>, Budapest 1995. Erdő, P., <i>Egyházjog</i>, Bp. 2003. Gaudemet, J., <i>Storia del diritto canonico. Ecclesia et Civitas</i>, Cinisello Balsamo 1998. <i>Liturgius Lexikon</i>, Radó Polikárp–Kühár Flóris, Komárom 1993.</p>					

Tantárgy neve: **Egyetemes és magyar egyháztörténet** – Egy.: (1501–1699) Magy.: (1501–1699) Egy.: (1700–1914) Magy.: (1700–1914) Egy.: (1914–1990) Magy.: (1914–1990)
(Egyháztörténeti források olvasása és elemzése)

Kredit: 2+2+2+ 2+2+2	Félévek száma: 4	Heti óraszám: 4 ill. 2	Óratípus: Előadás: Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: Gyakorlati jegy: X
-----------------------------------	----------------------------	----------------------------------	--	--------------------------------	--

Tantárgy leírása:

A hat tanegységes tantárgynak – mely az MA képzés egyháztörténeti szakirány *nucleuma* és a BA képzéses tárgy kutatói irányban elmélyített továbbvitele -- célja egyrészt, hogy az újkori egyháztörténet néhány fontos dokumentumának elemzése révén mélyebb, gyakorlati megalapozottságú ismereteket nyújtson a hallgatóknak a korszak legfontosabb kérdéseiről. Az elemzése kiválasztott dokumentumok olvasása mellett fontos szerepet kap a vonatkozó szakirodalom ismertetése és a főbb historiográfiai megközelítések áttekintése.

Másrészt célja az egyetemes egyházkormányzat fontosabb irattípusainak, jellemzőinek bemutatása (*bullae, brevia, decretae, minutae, dispacci, ciffre, relationes status dioecesis, processus informativi, protocolla varia, litterae collationales, credentiales, missiles, visitationes canonicae, historiae domus parochiales/conventuales* etc.). Olvasásuk, elemzésük során kifejtésre kerülnek tartalmi és formai kritériumaik, lelőhelyeik. Különös figyelmet kap a magyar egyháztörténet forrásai sorában elfoglalt helyük, jelentőségük. Az órák során a hallgatók kellő készséget szerezhetnek e források önálló feltárására és feldolgozására.

A hallgatók a különféle típusú és nehézségű magyar és latin nyelvű egyháztörténeti iratok olvasása közben kellő és magabiztos olvasási készségre tehetnek szert, megismerkedhetnek az egyes korokra jellemző rövidítések feloldásával, sajátos szóhasználatok, kifejezések értelmezésével, gyakorolhatják a különféle iratkiadási elveket. Tekintve az egyháztörténeti források egyedi sajátosságait, e kurzus elvégzése a korabeli általános paleográfiai ismeretekkel rendelkező hallgatók számára is hiánypótló. A 4 kredites óra választhatóan: olasz vagy német nyelvű, magyar tárgyú egyháztörténeti iratok olvasását jelenti. Megtartására a kurzus végén kerül sor, idejére a megfelelő nyelvi készséget önállóan kell elsajátítaniuk a hallgatóknak.

Elengedhetetlen, hogy mindazok, akik az Egyház történelmével behatóbban kívánnak foglalkozni, ne ismerjék az elsődleges dokumnetumokat őrző intézményeket, azok szerkezetét és irattípusait. Mindazonáltal a képzés hangsúlyozottan támaszkodik a Prímási Levéltár, mint a legnagyobb és legjelentősebb magyar egyházi levéltár állományára.

A történelmi munka alapját levéltári és kéziratári források feldolgozása képezi. Az új- és legújabbkorból olyan mennyiségű forrás maradt meg, amelynek feldolgozása ugyan már másfél évszázada tart, de még jó pár évtizedig fog elfoglaltságot biztosítani az erre vállalkozóknak. A sikeres levéltári munka sok előismeretet kíván meg. Nemcsak a paleográfiai, nyelvi, közigazgatástörténeti ismeretek birtoklása előfeltétele a sikeres kutatómunkának, hanem az is, hogy a kutató tisztában legyen vele mit hol kell keresnie. A Magyar Országos Levéltár, az önkormányzati levéltárak és a bécsi központi levéltárak (*Österreichisches Staatsarchiv*) egyháztörténeti forrásanyagot őrző állagának ismertetésére is sor kerül. Átfogó intézménytörténeten túl ezen állagok történetének ismertetése, a benne őrzött források jellemzése, az anyagból készült publikációk bemutatása, kutatási lehetőségekre való utalás adja az órák gerincét, egyszóval igazgatástörténeti, forrásismereti, bibliográfiai elemek egyesítésével kívánja a leendő kutatókat a levéltári munkára felkészíteni.

Kötelező olvasmányok:

Thomas Frenz, *I documenti pontifici nel Medioevo e nell'età moderna*. Edizione italiana a cura di Sergio Pagano [Litera Antiqua. Subsidia studiorum, 1], 1989, pp. 217, tav. 37 [ristampa 1998]
Segédanyag az egyházlátogatási jegyzőkönyvek feldolgozásához, szerk. Dóka Klára, Budapest

1993.

Beke Margit, *Pázmány Péter egyházlátogatási jegyzőkönyvei (1616–1637)* (Strigonium Antiquum 3), Budapest 1994.

Ajánlott olvasmányok:

Fazekas István, *Az Osztrák Állami Levéltár (Österreichisches Staatsarchiv) nyomtatásban megjelent segédletei*, Levéltári Közlemények 69 (1998) 195–219.

Historia Domus Bajensis, kiad. Kapocs Nándor–Kőhegyi Mihály, Baja 1991.

Benda Kálmán, *A Magyar Országgyűlési Emlékek szerkesztési és forrásközlési szabályzata*, Századok 108 (1974) 436–475.

Tantárgy neve: <i>Egyházi levéltári gyakorlat</i>					
Kredit: 3	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása: Az órátlan tanegység célja az elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazása, a diplomamunka anyaggyűjtésének segítése. Kötelező <i>proiectum</i> : a Pázmány Péterhez intézett – a kutatás által eddig nagyjából mellőzött – levelek kijelölt kisebb egységének feltárása, regesztá, kivonat, illetve fontosabb esetben apparátussal ellátott átírás formájában.					
Kötelező olvasmányok: <i>Útmutató az esztergomi Prímási Levéltárhoz: Archivum Ecclesiasticum I–II</i> (Levéltári Leltárak, 24), szerk. Bónis György, Budapest 1964. <i>Archivum Saeculare I. Acta Radicalia et Protocollaria</i> , szerk. Gálffy Zsuzsanna–Hegedűs András–Tóth Krisztina, Esztergom 2002. <i>Pázmány Péter... összegyűjtött levelei I–II</i> , kiad. Hanuy Ferenc, Budapest, 1910—1911.					
Ajánlott olvasmányok: <i>Az egyházi levéltárak szerepe a lelkipásztori életben. Az Egyházi Kulturális Javak Pápai Bizottságának dokumentuma. (Római dokumentumok XI.)</i> , Budapest 1998. <i>Magyarország levéltárai</i> , szerk. Blazovich László–Müller Veronika, Budapest–Szeged, 1996.					

Tantárgy neve: Vallás és politika					
Kredit: 4	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
Tantárgy leírása:					
<p>A tárgy egyrészt áttekinti a keresztény civilizáció alapszerkezetéhez tartozó feszültséget a spirituális-szagrális-vallási és a temporális-profán-politikai értékészletek, megközelítésmódok között, a politikatörténet és a politikai gondolkodás során kimunkált lehetséges megoldási illetve értelmezési, kezelési javaslatokkal együtt. Különös figyelmet kap a problémának a magyar politika- és vallástörténetbeni jelentkezése.</p> <p>Másrészt a tárgy megvizsgálja a vallás és a politika kapcsolatát különböző korok és különböző civilizációk körülményei között.</p>					
Kötelező olvasmányok:					
<p>Coleridge, S. T.: Az egyház és az állam alkotmányáról mindkettő eszméje szerint, In: Konzervatizmus. Szerk.: Kontler László. Budapest, Osiris, 2000. 457–480.</p> <p>Horányi Özséb (Szerk.): Az egyház mozgástereiről a mai Magyarországon. Budapest, Vigilia, 1997.</p> <p>Lanternari, V.: Gyarmatosítás és vallási szabadságmozgalmak. Budapest, Kossuth, 1972.</p> <p>Locke, J.: Levél a vallási türelemről. (több kiadás)</p>					
Ajánlott olvasmányok:					
<p>Benavides, G.–Daly, M. W. (Szerk.): Religion and Political Power. New York, State University, 1989.</p> <p>Medhurst, K. N.–Moysers, G. H.: Church and Politics in a Secular Age. Oxford, Clarendon, 1988.</p> <p>Norris, P.–Inglehart, R.: Sacred and Secular. Religion and Politics Worldwide. Cambridge, Cambridge University Press, 2004.</p> <p>Robbers, Gerhard (szerk.): Staat und Kirche in der Europäischen Union. Baden-Baden, Nomos 1995.</p>					

Tantárgy neve: <i>Vallási változások Kelet-Közép-Európában</i>					
Kredit: 4	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
<p>Tantárgy leírása: A tárgy a modernizáció, a szekularizáció, a centrum-periféria, a totalitarizmus és a társadalmi változás elméleteit szembesíti az utóbbi 3-4 évtized kelet-közép-európai társadalmi és politikai változásaira vonatkozó nemzetközi összehasonlító értékrendi és vallásszociológiai adatokkal. Célja egyrészt, hogy megmutassa a vallás többféle szervezeti és kulturális modelljét és az egyikből a másikba mozduló transzformáció logikáját; másrészt, hogy összevesse a nyugat- és a kelet-közép-európai fejlődést; harmadrészt, hogy társadalmi és világnézet területen megmutassa az időbeli összehasonlítás és a prognosztika lehetőségeit és korlátait.</p>					
<p>Kötelező olvasmányok: Cywinski, B.: Tűzpróba. Egyház, társadalom és állam Kelet-Közép-Európában. Piliscsaba, PPKE BTK, 1999. Tomka Miklós: Bevezetés a vallásszociológiába. Budapest-Piliscsaba, Loisir, 2007. Tomka Miklós: Vallás és társadalom Magyarországon. Budapest-Piliscsaba, Loisir, 2006.</p> <p>Ajánlott olvasmányok: Borowik, I–Tomka Miklós (Szerk.): Religion and Social Change in Post-Communist Europe. Kraków, Nomos, 2001. Chiot, D. (Szerk.): The Origins of Backwardness in Eastern Europe. Economics and politics from the Middle Ages until the Twentieth Century. Berkeley, University of California Press, 1991. Inglehart, R.: Modernization and Postmodernization. Princeton, Princeton University Press, 1997. Janos, A. C: Haladás, hanyatlás, hegemonia Kelet-Közép-Európában. Budapest, Helikon, 2003. Tomka Miklós–Zulehner, P. M. (Szerk.): Religion during and after Communism. London, 2000. Tomka Miklós: A legvallásosabb ország? Vallásosság Szatmárban, Erdélyben, Romániában. Budapest–Piliscsaba, Timp 2005.</p>					

Tantárgy neve: <i>Felekezet és identitás Európában és Magyarországon (1500–1848)</i>					
Kredit: 2+2+2	Félévek száma: 3	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: Gyakorlati jegy: X
<p>Tantárgy leírása: A hallgatók az óra során megismerik a különböző reformációs felekezetek kultúrateremtő hatását. (Lutheránusok és a városi kultúra, kálvinizmus - mezővárosok és a nemesség kultúrája, végvári ideológia. Unitáriusok és az erdélyi tolerancia stb.) Szélesedő koranemzetudati hatásokat regisztrálhatunk a 16–17. században. A hallgatók a felekezetekhez kötődően ismerik meg ezek elemeit. (A kereszténység védőbástyája, bűneiért bünteti Isten a magyar népet, Regnum Marianum, Szentkorona tan.) A szeminárium a magyarországi bevett vallásfelekezetek politikai identitását és európai kapcsolatait mutatja be beillesztve régióink kulturális kapcsolatrendszerébe: a katolikus főpapság, mint első rend politikai tevékenységét, az evangélikus és református rendek valláspolitikai csatáit a 18. századi országgyűléseken, valamint a magyarországi egyházipolitikusok nemzetközi, főként német kapcsolatait.</p>					
Kötelező olvasmányok:					
Bucsei Mihály: A protestantizmus Magyarországon, Bp. 1985. Ifj. Barta János: A tizennyolcadik század története. Bp. 2000. Szántó Konrád: A katolikus egyház története, Bp. 1987. Zoványi Jenő: A reformáció Magyarországon 1565-ig. Az 1921-es kiadás reprintjeként. Dabas, 1986.					
Ajánlott olvasmányok:					
Bitskey István: Pázmány Péter koráncafolata. In: Eszmék, művek hagyományok. (Csokonai Könyvtár, Bibliotheka Studiorum Litterarium, 5. Szerk: Bitskey István és Görömbei András) Debrecen, 1996. 179—195. Aretin, Karl Orrmar Fhr. von (Hg.): Der Aufgeklärte Absolutismus. Köln, 1974. Botta István: Melius Péter ifjúsága. A magyarországi reformáció lutheri és helvét irányai elkülönüléseinek kezdete. Bp. 1978. (Humanizmus és Reformáció 7.) H. Balázs Éva: Bécs és Pest-Buda a régi századvégen, 1765 – 1800. Bp., 1987. Péter Katalin: Papok és nemesek. Magyar műelődéstörténeti tanulmányok a reformációval kezdődő másfél évszázadból. Bp. 1995. Pleticha, Heinrich (Hg.): Aufklärung und Ende des Deutschen Reiches. Gütersloh 1987 ² Szegedi, Edit: Geschichtsbewusstsein und Gruppenidentität. Die Historiographie der Siebenbürger sachsen zwischen Barock und Aufklärung. Köln—Weimar—Wien, 2002					

AZ EGYETEMES ÉS MAGYAR HADTÖRTÉNET SZAKIRÁNY TANTÁRGYLEÍRÁSAI

Tantárgy neve: <i>A társadalom és hadügy fejlődésének legáltalánosabb összefüggései</i>					
Kredit: 3	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
Tantárgy leírása:					
<p>A tantárgy célja, hogy az újkortól napjainkig vizsgálja és bemutassa, hogy a társadalmi, gazdasági változások, a technika fejlődése milyen közvetlen és közvetett hatást gyakoroltak a hadművészet elméletére, a hadügyre, a haditechnikára, a hadszervezetekre és a hadi tevékenységre. Ezzel párhuzamosan e tárgy keretében vizsgáljuk a hadügy területén bekövetkezett változásoknak, a korszak jelentősebb háborúinak a politikára, a gazdaságra, a demográfiára, illetve a mindennapi életre gyakorolt hatásait.</p> <p>A tantárgy keretében bemutatjuk az ipari forradalom hatását a hadügy és a katonai gondolkodás fejlődésére. Bemutatjuk fontosabb hadviselő államok fegyveres erőinek fejlődését, vizsgáljuk a korszak háborúinak hadművészeti tapasztalatait. Értékeljük a szemben álló felek stratégiai céljait és az azok megvalósítása érdekében folytatott politikai és haditevékenységüket.</p> <p>Foglalkozunk a háborút követő időszak hadtörténeti vonatkozású történéseivel, ezen belül a fegyveres erők és a katonai elmélet fejlődésével, az állam és a fegyveres erők viszonyának alakulásával, a hadügy fejlődését meghatározó fontosabb tényezőkkel, a haderők szervezeti felépítésének változásaival. Bemutatjuk a tudományos technikai forradalom vívmányainak a hadművészet elméletére és a haditevékenységre és nem utolsósorban a fegyveres erők szervezetére, felkészítésére és alkalmazására gyakorolt hatását. Bemutatjuk a nemzetközi politika és a helyi háborúk összefüggéseit, azok hadművészeti tapasztalatait.</p>					
Kötelező olvasmányok:					
<p>A háborúk világtörténete. Bp. 1964. A hadtudomány alapjai ZMNE Budapest, 1993 A magyar hadtörténelem évszázadai. Szerk.: Király Béla, Veszprémi László. Atlanti Kutató és Kiadó Közalapítvány, Bp., 2003. <i>Héjja István, Kónya József, Laczkó Mihály:</i> Hadtudományi ismeretek, Egyetemi jegyzet, ZMNE Hadászati Tanszék, Budapest, 1998 Nagy képes millenniumi hadtörténet: 1000 év a hadak útján. Szerk.: Rácz Árpád, Aquila - Rubicon Kiadó, Budapest, 2000.</p>					
Ajánlott olvasmányok:					
<p><i>Geoffrey Regan:</i> Katonai katasztrófák, hadi baklövések. Alexandra Kiadó, Pécs, 2005. HM HIM Hadtud. Könyvtár 108.105 <i>Héjja István:</i> A hadtudomány kapcsolatrendszerének és belső struktúrájának értelmezése, Új Honvédségi Szemle, 1994/1. sz. <i>Karen Farrington:</i> Küzdelem a győzelemért – Harc vízen, levegőben és a szárazföldön. Hajja és Fiai, Debrecen, 1999. <i>Csikány Tamás:</i> Az európai hadművészet a harmincéves háborútól a XIX. század végéig. ZMNE, Bp., 2001. <i>Móricz Lajos:</i> A hadtudomány általános kérdései, Egyetemi jegyzet, ZMNE Doktori Iskola, Budapest, 1998</p>					

Tantárgy neve: <i>A középkor hadművészete</i>					
Kredit: 3	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
Tantárgy leírása: Az előadáson a hallgatók a katonai eseménytörténet tényei alapján megismerkednek a középkor hadművészetének főbb gazdasági-műszaki és szervezeti-társadalmi alapjaival. Ennek köszönhetően képesek lesznek a forrásokban említett hadiesemények jelentőségének, történelmi szerepének valós értékelésére.					
Kötelező olvasmányok: Delbrück, Hans: Geschichte der Kriegskunst: im Rahmen der politischen Geschichte. 2. Bd., Die Germanen. Berlin 2000., Geschichte der Kriegskunst : im Rahmen der politischen Geschichte. 3. Bd., Das Mittelalter. Berlin 2000.; Runciman, Steven B.: A kereszties hadjáratok története. Budapest 1999.; Verbruggen, J. F.: The Art of Warfare in Western Europe During the Middle Ages (North-Holland 1977).					
Ajánlott olvasmányok: Veszprémy László (vál., ford., bev.): Az első és második kereszties háború korának forrásai. Budapest 1999.; Ayton, Andrew: Katonai forradalom a 14. századi Angliában, ford.:Vajda Zoltán, Aetas, 1994. 4. sz. p. 21-26.; Kaufmann, J. E., Kaufmann, H. W.: Középkori várak. Szeged 2004.; Riley-Smith, Jonathan: Grosser Bildatlas der Kreuzzüge. London 1990.					

Tantárgy neve: <i>A világháborúk története</i>					
Kredit: 2+2	Félévek száma: 2	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása:					
<p>Előadás és szeminárium keretében feldolgozzuk az első világháború előzményeit, katonai történetét, bemutatjuk a szövetségi rendszerek kialakulását, az első világháborút megelőzően a katonai elméletekben, doktrínákban és hadászati tervekben bekövetkezett jelentősebb változásokat. Vizsgáljuk a fontosabb hadviselő államok fegyveres erőinek fejlődését, az első világháború fontosabb időszakainak hadtörténelmi eseményeit, hadművészeti tapasztalatait, későbbi hatását a katonai gondolkodás fejlődésére. Részletesen foglalkozunk az Osztrák-Magyar Monarchia részvételével az I. világháborúban, különös tekintettel a hadsereg magyarországi ezredeire. Bemutatjuk és vizsgáljuk a második világháború előzményeit, katonai történetét, bemutatjuk fontosabb hadviselő államok fegyveres erőinek fejlődését, vizsgáljuk az második világháború hadművészeti tapasztalatait, hatását a katonai gondolkodás fejlődésére. A tantárgy keretében bemutatjuk a technika – elsősorban a haditechnika – fejlődésének hatását a hadügy és a katonai gondolkodás fejlődésére. Külön tematikus egységként vizsgáljuk a fegyvernemek és szakcsapatok fejlődését, a haderőnemeknek a hadviselés különböző időszakaiban betöltött szerepét.</p>					
Kötelező olvasmányok:					
<p>Romsics Ignác: Magyarország története a XX. században Szabó József: Az első világháború. ZMNE, Bp., 2000. A magyar hadtörténelem évszázadai. Szerk.: Király Béla, Veszprémi László. Atlanti Kutató és Kiadó Közalapítvány, Bp., 2003. A háborúk világ története. Corvina, Bp. 1992. Diószegi István: Két világháború árnyékában. Bp. 1971. Regan, Goffrey: Döntő csaták. Bp.1993. Lengyel Ferenc: A második világháború története. ZMNE. Bp., 2000. Szabó Péter: Don-kanyar. Zrínyi Kiadó, Bp., 1994.</p>					
Ajánlott olvasmányok:					
<p>Szabó László: Doberdó, Isonzó Tirol. Bp. 1977. Regan, Goffrey: Döntő csaták. Bp.1993. Galántai József: Az első világháború. Bp. 1988. Galántai József: Magyarország az első világháborúban, Bp. Korona Kiadó, 2001. Churchill, W.L.: A második világháború. London. 1950. Montgomery tábornagy emlékiratai. Bp., 1981. Eisenhower. D.D.: Keresztesháború Európában. Bp. 1982. Zsukov, G.K.: Emlékek gondolatok. Bp. 1976. Wiest, Andrew, Babier, M. K.: Gyalogos hadviselés – a gyalogsági harcászat elmélete a 20. században. Hajja és Fiai, Debrecen, 2003. Barker, A. J.:Páncélosok a háborúban. Hajja és Fia, Debrecen, 2001. Groehler, Olaf: A második világháború repülői és légi csatái. Black and White '95, Vásárosnamény, 2000. Katonai repülőgépek enciklopédiája. Szerk.: Lake, Jon, Donald, Dávid, Alexandra Kiadó, Pécs, 2004. M. Szabó Miklós: A Magyar Királyi Honvéd Légierő elméleti, technikai, szervezeti fejlődése és háborús alkalmazása, 1938-1945. Zrínyi Kiadó, Budapest, 1999.</p>					

Tantárgy neve: Fejezetek az egyetemes és magyar hadtörténelem évszázadaiból I.

Kredit: 2+2+2	Félévek száma: 3	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: Gyakorlati jegy: X
-------------------------	----------------------------	---------------------------	--	--------------------------------	--

Tantárgy leírása:

I. A tantárgy célja és tárgya, hogy megismertesse a hallgatókat az Osztrák–Magyar Monarchia, illetve a történelmi Magyarország 1918-1921 közötti felbomlásának, majd a trianoni Magyarország 1938-1941 közötti területi gyarapodásai, az Árpád-erődvonal kiépítése a Kárpátok kárpátaljai és erdélyi gerincén (1940-1944), végül az 1944-1945 közötti (a Székelyföld és Észak-Erdély kiürítése, a tordai csata stb.) harcok hadműveleti, harci, és egyéb vonatkozásaival

II. További témák: A magyarországi hadsereg 1918. november-decemberi leszerelése, a csehszlovák, román és délszláv hadseregek támadása, az ország döntő részének idegen katonai megszállása (1918-1919), a tanácsköztársaság honvédő háborúja (1919. május-június), az Ausztria-ellenes nyugat-magyarországi felkelés (1921. augusztus-november). Magyarország 1938-1941 közötti területi változásaival kapcsolatos hadműveletek, majd az 1944-1945. évi háborús események.

III. Célunk, hogy a kurzus keretében a hallgatók megismerjék a hidegháború történetének fő jellegzetességeit és eseménytörténetét. Az általános eseménytörténeti vázlat által megrajzolt kronológiába beillesztjük a hazai politika-történeti fordulópontokat és elemezzük az ország helyzetét és a hidegháborús kihívásokra adott válaszát. A kurzus során nem csupán történeti ismertekre tesznek szert a hallgatók, hanem elsajátítják a probléma megközelítésének technikáját, rutinra tesznek szert a források kezelésének és kezelhetőségének ismereteit illetően is.

Kötelező olvasmányok:

Linder Béla: Kell-e katona? A militarizmus csődje. [Kiad.] Lantos A. bizománya, Budapest, 1919. 110 p.

Breit József: A magyarországi 1918-19. évi forradalmi mozgalmak és a vörös háború története. I-II. köt. Budapest, 1925.

Hronský, Marián: Szlovákia elfoglalása a csehszlovák katonaság által 1918. novemberétől 1919. januárjáig. Honvéd Hagyományörző Egyesület, Budapest, 1993. 57 p. + térkép

Raffay Ernő: Erdély 1918–1919-ben. JATE Könyvkiadó, Szeged, 1988. 391 p.

Botlik József: Nyugat-Magyarország sorsa 1918–1921. Magyar Nyugat Könyvkiadó, Vasszilvágy, 2008. 319 p.

Szabó József János: Az Árpád-vonal. A Magyar Királyi Honvédség védelmi rendszere a Keleti-Kárpátokban 1940–1944. Timp Kiadó, Budapest, 2002. 300 p.

Botlik József: Közigazgatás és nemzetiségi politika Kárpátalján II. köt. *A Magyarországhoz történt visszatérés után 1939–1945.* Nyíregyházi Főiskola Ukrán és Ruszin Filológiai Tanszéke, Nyíregyháza, 2005. 9-196 p. In: *Kárpátaljai mint hadműveleti terület és hadszíntér, 1944. április–november.* 197-254 p.

Ravasz István: Erdély ismét hadszíntér 1944. Szovjet–német és román–magyar párhuzamos háború Magyarországon. PETIT REAL Könyvkiadó, Budapest, 2002. 344 p.

Horváth Csaba – Lengyel Ferenc: A délvidéki hadművelet 1941. április. Püldo Kiadó, Budapest, 2000 (?). 128 p.

Gosztonyi Péter: A magyar honvédség a második világháborúban. Európa Könyvkiadó, Budapest, 1992. 141-256. p.

III. Borhi László: Magyarország a hidegháborúban a Szovjetunió és az Egyesül Államok között, 1945-1956, Corvina 2005

Fischer Ferenc: A megosztott világ. A Kelet-Nyugat, Észak-Dél nemzetközi kapcsolatok fő vonásai (1941-1991), Dialóg Campus Kiadó, Budapest-Pécs, 2001.

Christopher Andrew-Vaszilij Mitrohin: A Mitrohin-Archívum. A KGB otthon és nyugaton. Talentum Kiadó, 2000.

David E. Murphy-Szergej A. Kondrasov- George Bailey: A láthatatlan front. A CIA és a KGB háborúja a megosztott Berlinben. Kossuth Kiadó, 1997.

H. Keith Melton: Nagy kémkönyv. Bp. 2004.

Hajma Lajos: A katonai felderítés és hírszerzés története. Egyetemi jegyzet. ZMNE Bp. 2001. 117-194. o.

Ajánlott olvasmányok:

Fráter Olivér: Erdély román megszállása 1918–1919. Logos Grafikai Műhely, Tóthfalu (Vajdaság), 1999. 133 p.

Laky Dezső: Csonka-Magyarország megszállásának közgazdasági kárai. Budapest, 1923.

Bandholtz, Harry Hill: Napló nem diplomata módra. Budapest, 1993.

Felvidékünk – honvédségünk. (Trianontól – Kassáig). A Vitézi Rend Zrínyi Csoportjának kiadása, Budapest, 1939. 236 p.

Erdélyünk és honvédségünk. Szerk.: vitéz Rózsás József. A Vitézi Rend Zrínyi Csoportjának kiadása, Budapest, 1941. 224 p.

III. *Jeffrey T. Richelson: A Century of Spies. Intelligence in the Twentieth Century.* Oxford University Press, 1995. 215-431. o.

Pataky Iván: A vonakodó szövetséges. Zrínyi Kiadó, Bp.1996.

Borhi László: A vasfüggöny mögött. Magyarország a nagyhatalmi erőterben, 2000, Szekszárd, Cold War International History Project series James G. Hershberg ser. ed Washington, D.C. : Woodrow Wilson Center; Stanford, Calif. : Stanford Univ. Press, [2006

Friedman, Norman: A hidegháború kora 1945-1991, Pécs : Alexandra, 2005

Kaplan, Robert The coming anarchy shattering the dreams of the post Cold War New York, Vintage Books, 2001

Tantárgy neve: Fejezetek az egyetemes és magyar hadtörténelem évszázadaiból II.

Kredit: 2+2	Félévek száma: 2	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: Gyakorlati jegy: X
-----------------------	----------------------------	---------------------------	--	--------------------------------	--

Tantárgy leírása:

A kurzuson foglalkozunk a török elleni háborúk politikai és gazdasági–társadalmi–demográfiai hátterével, a hadjáratok és csatázások stratégiájával, illetve taktikájával, mikéntjével, lefolyásával, a felek haditechnikával való ellátásával, a végvárok és katonák felszertségével, kiképzésével, egészségüggyel, valamint a katonai kihágások történetével.

A tantárgy keretében ellemezzük a korszak várépítészetében és a várharcászatban például a tüzérség fejlődésével összefüggésben bekövetkezett változásokat. A magyar hadtörténelem kiemelkedő fontosságú várharcainak, ostromainak bemutatása mellett vizsgáljuk a korszak folyamán a végvári katonaság társadalmi helyzetében bekövetkezett változások fő jellemzőit, a Habsburg-uralkodóktól való elidegenedés folyamatát, a végvári katonaság összetételében bekövetkezett változások okait.

Kötelező olvasmányok:

Domokos György: Ottavio Baldigara. Egy itáliai várfundáló mester Magyarországon. Bp., 2000.

Kenyeres István: A végvárok uradalmainak igazgatása és gazdálkodása a 16. században.

Századok, 135. (2001) 1349-1412. o.

Petercsák Tivadar, Szabó Jolán (Szerk.) – Végvárok és régiók a XVI-XVII. században – Eger, 1993.

Végvár és ellátás. Szerk.: Petercsák Tivadar – Berecz Mátyás. Eger, 2001.

Őze Sándor: A Határ és a Határtalan. Piliscsaba, 2006.

Czigány István: Reform vagy kudarc? Kísérletek a magyarországi katonaság beillesztésére a Habsburg Birodalom haderejébe 1600-1700. Balassi, Bp., 2004.

Fodor Pál: Török várerődítési munkák Magyarországon a XVI-XVII. században. Hadtörténeti Közlemények, 1979. 3. sz. 375-398.

Forgách Ferenc: Emlékirat Magyarország állapotáról. In: Humanista történetírók. Szépirodalmi, Bp., 1977. 567-1039.

Pálffy Géza: A török elleni védelmi rendszer szervezetének története a kezdetektől a 18. század végéig. Történelmi Szemle, 1996. 2-3. sz. 163-217.

Ajánlott olvasmányok:

Gerő László: Magyar várak. Bp. 1986.

Nagy László: A végvári dicsőség nyomában. Bp., 1978.

Nagy László- Marosi Endre: Habsburg és törökellenes harcok (1547-1703) In.: Magyarország hadtörténete. Főszerk.: Liptai Ervin. Szerk. Borus József. Zrínyi Katonai Kiadó, Bp. 1984. 181-336.

Buda visszafoglalásának emlékezete. Szerk.: Szakály Ferenc. Európa, Bp., 1986.

D'Aste, Michele: Napló Budavár 1686. évi ostromáról. Budavár 1686. évi ostromáról és felszabadításáról Ernesto Piacentini gondozásában. Corvina, Bp., 2000.

Mohács. Emlékkönyv. Akadémiai, Bp., 1976.

Szántó Imre: Küzdelem a török terjeszkedés ellen Magyarországon. Az 1552. évi várháborúk. Akadémiai, Bp., 1985.

Tinódi Sebestyén: Krónika. Kiad.: Szakály Ferenc. Bibliotheca Historica. Európa, Bp., 1984.

Hegyí Klára: Török berendezkedés Magyarországon. História Könyvtár Monográfiák 7. MTA Történettudományi Intézete. Bp., 1995.

Tantárgy neve: A magyar szabadságharcok története

Kredit: 3+2+2+ 2+2	Félévek száma: 4	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
---------------------------------	----------------------------	---------------------------	--	--------------------------------	--

Tantárgy leírása:

A tantárgy a magyar történelem négy kiemelkedő fontosságú történelmi eseménysorozatát – a XVI-XVII. század Habsburg- és törökellenes harcai, a Rákóczi-, az 1848-49-es és az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc – dolgozza fel

I. A téma feldolgozása során vizsgáljuk a hadügyben a XV-XVI. század fordulóján bekövetkezett változásokat, a Bocskai-szabadságharc, a Bethlen Gábor és I. Rákóczi György vezette hadjáratok, Thököly vezetésével történt harcok és a török kiűzéséig tartó küzdelmek történeteit. A tantárgy célja, hogy a korszak háborús eseményeit a különböző eszmei áramlatok háttérébe ágyazva vizsgálja. Feltárjuk, hogy az ország egyesítését célzó mozgalmak milyen ideológiai és társadalmi háttérrel rendelkeztek. Megvizsgáljuk, hogy a szinte folytonos háborúban a társadalom egyes rétegei miként reagáltak a korszak fő kérdéseire, milyen visszahatásai voltak a hadseregek és háborúk világában bekövetkezett változásoknak és folyamatoknak a társadalom mindennapi életére, gazdaságára, demográfiai mutatóira és eszmetörténetére.

A kurzus során a Habsburg-ellenes szabadságmozgalmakról a köztudatban máig élő téves dogmákat, ideológiai alapokon leegyszerűsített hamis sémákat, történelmi mítoszokat kívánjuk a történettudomány korszerű ismeretanyagával és szemléletével kiigazítani.

II. A szeminárium keretében feldolgozzuk a Rákóczi-szabadságharc (1703–1711) főbb haditerveit, hadjárait, várostromait, vizsgáljuk a felkelő és császári seregek hadvezéreinek tevékenységét. A képzés során elsősorban a főbb ütközeteket elemezzük: Dolha (1703), Koroncó (1704), Holdvilág (1704), Feketehalom (1704), Nagyszombat (1704), Zsibó (1705), Trencsén (1708), Romhány (1710). A vár- és városostromok közül főként (Vak) Bottyán János hadjáratát (1705. ős: Dunaföldvár, Székesfehérvár, Palota, Pápa, Sümeg, Kőszeg, Szombathely, Sopron), valamint az 1703–1704-es hadjárat ostromait (Munkács, Ungvár, Somlyó, Váradolaszi, Kálló, Huszt, alsó- és felsőmagyarországi bányavárosok) emeljük ki. Külön elemezzük a kuruc irreguláris haderő állapotát, felszereltségét, haditechnikáját, szakmai felkészültségét, a gyalogság, a lovasság és a tüzérség, valamint az un. vitézi rend helyzetét és változásait. Külön foglalkozunk a Magyar Nemesi Ifjak Társasága (Kolozsvár, 1707) célkitűzéseivel és működésével. Rákóczi haderejét összevetjük a korabeli, nyugat-európai, elsősorban a Habsburg Birodalom területén működött reguláris haderő állapotával, felszereltségével és koncepcióival.

III. A szeminárium célja a magyar történelem kiemelkedő fontosságú történelmi eseményének, eseménysorozatának – az 1848-49-es magyar forradalom és szabadságharc – bemutatása. E témák feldolgozása során vizsgáljuk a hadügyben bekövetkezett változásokat, a szabadságharc előzményeit, körülményeit, a szabadságharc hadieseményeit, értékeljük a szembenálló erők helyzetét, szervezetét, összetételét és felszerelését, a katonai vereség okait és következményeit.

IV. A tantárgy célja a magyar történelem kiemelkedő fontosságú történelmi eseményének, eseménysorozatának – az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc – bemutatása. E témák feldolgozása során vizsgáljuk a szabadságharc előzményeit, körülményeit, a szabadságharc hadieseményeit, értékeljük a szembenálló erők helyzetét, szervezetét, összetételét és felszerelését, a katonai vereség okait és következményeit.

Kötelező olvasmányok:

I. A Thököly-felkelés és kora. Szerk.: Benczédi László Bp., 1983.

Benda Kálmán: Bocskai István. 2.kiad. Bp., 1993. Századvég

Magyarország története 1686–1790. Főszerk. Ember Győző, Heckenast Gusztáv. (Magyarország története 10 kötetben, 4/1-2.) Akadémiai Kiadó, Bp. 1989. 363–390, 489–492.

Nagy László- Marosi Endre: Habsburg és törökellenes harcok (1547-1703) In.: Magyarország

hadtörténete. Főszerk.: Liptai Ervin. Szerk. Borus József. Zrínyi Katonai Kiadó, Bp. 1984. 181-336.

II. A Rákóczi-szabadságharc. Szerk. R. Várkonyi Ágnes, Kis Domokos Dániel. Osiris Kiadó, Bp. 2004. (Nemzet és Emlékezet)

Az államiság megőrzése. Tanulmányok a Rákóczi-szabadságharcról. Szerk. Czigány István. Zrínyi Kiadó, Bp. 2002. (Benne: 5 db hadtörténeti tanulmány)

Czigány István: A Rákóczi-szabadságharc (1703–1711). In: A magyar hadtörténelem évszázadai. Szerk. Király Béla–Veszprémy László. Atlanti Kutató és Kiadó Közalapítvány, Bp. 2003. 125–137.

II. Rákóczi Ferenc Emlékiratai a magyarországi háborúról 1703-tól annak végéig. – Mémoires du prince Francois II. Rákóczi sur la guerre de Hongrie depuis 1703 jusqu'a sa fin. Bp. 1978. (Archivum Rákóczianum III/1.)

Köpeczi Béla–R. Várkonyi Ágnes: II. Rákóczi Ferenc. Bp. 1976.

III. *Bona Gábor* (Szerk.)- A szabadságharc katonai története Pákozdtól Világosig – Bp. 1996.

Borus József: A szabadságharc honvédserege és hadműveletei. Bp. 1974.

A magyar hadtörténelem évszázadai. Szerk. Király Béla–Veszprémy László. Atlanti Kutató és Kiadó Közalapítvány, Bp. 2003. 125–137.

Csikány Tamás: Az európai hadművészet a harmincéves háborútól a XIX. század végéig. ZMNE Egyetemi jegyzet. 2001.

Csikány Tamás: Magyarország hadügye 1715—1867 között. Egyetemi jegyzet, ZMNE. Bp. 2000.

Magyarország hadtörténete I. A honfoglalástól a kiegyezésig. Főszerk. Liptai Ervin. Szerk. Borus József. Zrínyi Katonai Kiadó, Bp. 1984. 339–399.

Hermann Róbert: 1848-1849. A szabadságharc hadtörténete. Bp., 2001.

Hermann Róbert: Megtorlás az 1848-49-es forradalom és szabadságharc után. Bp. Változó Világ 27., 1999.

IV. A magyar hadtörténelem évszázadai. Szerk. Király Béla–Veszprémy László. Atlanti Kutató és Kiadó Közalapítvány, Bp. 2003. 125–137.

Horváth Miklós: 1956 hadikronikája. Akadémiai Kiadó, Bp. 2003.

Kahler Frigyes – M. Kiss Sándor: „Mától kezdve lövünk” – Tíz év után a sortüzekről. Kairosz Kiadó, Bp. 2003.

Kahler Frigyes – M. Kiss Sándor: Kinek a forradalma? Püski-Kortárs. Bp. 1997.

Ajánlott olvasmányok:

Angyal Dávid: Thököly Imre. Bp., 1888.

Csikány Tamás: Az európai hadművészet a harmincéves háborútól a XIX. század végéig. ZMNE Egyetemi jegyzet. 2001.

Magyarország hadtörténete I. A honfoglalástól a kiegyezésig. Főszerk. Liptai Ervin. Szerk. Borus József. Zrínyi Katonai Kiadó, Bp. 1984. 339–399.

II. *Bánkúti Imre: Rákóczi hadserege.* Dokumentumgyűjtemény. Bp. 1976.

Rákóczi tükör I–II. Rákóczi tükör. Naplók, jelentések, emlékiratok a szabadságharcról. I–II. Szerk., vál., bev.: *Köpeczi Béla, R. Várkonyi Ágnes.* Bp. 1973.

Rákóczi-tanulmányok. Szerk.: *Köpeczi Béla, Hopp Lajos, R. Várkonyi Ágnes.* Bp. 1980.

Markó Árpád: Az 1704. évi erdélyi kuruc hadjárat. HK 1933. 198–203.

Recrudescunt diutina inclytæ gentis Hungaræ vulnera... Nagyszombat, 1704. Megújúlnak a ditsőséges magyar nemzetnek régi sebei, és hazánk megsebesült szabadságának mostoha kézzel ennyiszor enyhítettetett sebhelye... Nagyszombat, Debrecen, 1704. In. Ráday Pál iratai I, 92-65–110.

III. Magyarország története 1790–1848. (Magyarország története 10 kötetben. 5/1-2.) Főszerk.

Mérei Gyula. Szerk. Vörös Károly. Akadémiai Kiadó, Bp. 1980. 441–472.

Magyarország története 1848–1890. (Magyarország története 10 kötetben, 6/1-2.) Főszerk.

Kovács Endre. Szerk. Katus László. Akadémiai Kiadó, Bp. 1979. 1181–1203.

IV. A Hazáért 1848-2004.- A magyar Honvédség múltja és jelene, Szaktudás Kiadó Ház, 2006.

Tantárgy neve: *Európai és az Európán kívüli háborúk és fegyveres konfliktusok története I-II.*

Kredit: 2+2	Félévek száma: 2	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: Gyakorlati jegy: X
-----------------------	----------------------------	---------------------------	--	--------------------------------	--

Tantárgy leírása:

I. A szeminárium középpontjában a kora-újkor jelentős katonai konfliktusai állnak: a Habsburg-francia háborúk Itáliában, a németalföldi szabadságharc, a schmalkaldeni háború, a harmincéves háború, a pfalzi és a spanyol örökösödési háborúk története. A korszak hadügyi változásai, a kora-újkori háborúk főbb jellemvonásai.

II. A tantárgy keretében bemutatjuk a nagy gyarmatbirodalmak kiépülésének folyamatát, a XVIII-XIX. századi gyarmati háborúk történetét. Vizsgáljuk a nagy világegéseknek a gyarmatokra gyakorolt hatását, a világ újrafelosztásáért, a gyarmatok megtartásáért és a gyarmati népek függetlenségéért folyó harc hadtörténelmi vonatkozásait. Külön tematikus egységként dolgozzuk fel a korszak Európán kívül zajló háborúinak és fegyveres konfliktusainak történetét.

A tantárgy első részében különös figyelmet szentelünk annak, miként válhatott néhány európai ipari nagyhatalom kontinensnyi gyarmatbirodalmak urává. Megvizsgáljuk az európai hatalmak katonai fölényének okait, hátterét, az Európán kívüli államokkal vívott háborúk egy-két konkrét példáján modellezve, miben állt az ipari forradalom kora modern hadseregének fölénye. Külön egységben vizsgáljuk az amerikai polgárháború történetét, mely a XIX. századi hadtörténet különösen fontos fejezete az ott alkalmazott új fegyverek és harcmodor miatt.

Kötelező olvasmányok:

I. Bellum Tricennale / [Eds. Jan Vilím et al.], The Historical Institute of the Army of Czech Republik, Prága, 1997.

Csikány Tamás: Az európai hadművészet a harmincéves háborútól a XIX. század végéig. ZMNE. Budapest, 2001.

Findeisen, Jörg-Peter: Der Dreissigjährige Krieg: Eine Epoche in Lebensbilder, Styria, Köln, 1998.

Öhman, Jenny: Der Kampf um den Frieden: Schweden und der Kaiser im Dreissigjährigen Krieg. ÖBV und HPT, Wien, 2005.

II. *Ulrich van der Heyden, Joachim Zeller (Hg.): "...Macht und Anteil an der Weltherrschaft": Berlin und der deutsche Kolonialismus.* Unrast, Münster, 2005

Szuhay-Havas Ervin: Kék-szürke tragédia: Az amerikai polgárháború története. Bp., 1966

Adam, Thomas R.: Modern colonialism: institutions and policies. 1955

Ajánlott olvasmányok:

I. Brzezinski, Richard, Turner, Graham: Lützen 1632: Climax of the Thirty Years War; Battlescene plates by. Osprey, Oxford, 2001

Polišenský, Josef, Kollmann, Josef: Wallenstein: Feldherr des Dreissigjährigen Krieges /,; aus dem Tschechischen übersetzt Herbert Langer . Böhlau, Wien, 1997.

Schilling, Heinz: Höfe und Allianzen. Deutschland 1648 – 1763. Berlin, 1989.

II. *Catton, Bruce: The penguin book of the American civil war.* 1966

Bell, William Gardner: American Military History. Center of Military History US Army, Washington, 1989

Colonialism in Africa 1870-1960. Ed. by Gann, L. H. és Duignan, Peter. 1969

Tantárgy neve: Győztesek és vesztesek a II. világháború után					
Kredit: 2+2	Félévek száma: 2	Heti óraszám: 2+2	Óratípus: Előadás: Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása: A kurzus célja, hogy bemutassa a második világháború utáni új hatalmi helyzetet, az érdekszférák elhatárolódását. A vesztes államokkal kötött békeszerződéseket, illetve bizonyítja azt a mondást, nemcsak a háborút, de a békét is meg kell nyerni. Vizsgálja a tematika azt is, hogy az egyes érdekszférákon belül eltűnnek-e a különbségek, (ha igen mennyiben, ha nem miért?) győztes és vesztes államok között.					
Kötelező olvasmányok: 20. századi egyetemes történet 1945-1990 II. kötet. Szerkesztők: Diószegi István, Harsányi Iván, Németh István Korona kiadó, Budapest 1997. Fischer Ferenc: A megosztott világ. A Kelet-Nyugat, Észak-Dél nemzetközi kapcsolatok fő vonásai (1945-1989) IKVA 1992 (kapcsolódó fejezetek) Nemzetközi szerződések 1945-1958. Szerkesztő és fordítóbizottság: Hajdú Gyula, Halmosy Dénes, Sebestyén Pál, Vitányi Béla Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 1958. (Az előadáson kijelölt dokumentumok)					
Ajánlott olvasmányok: Földesi Margit-Stella Szonja: Egy másik vesztes (Olaszország 1943-1947) Kairosz Könyvkiadó 2006 (Ennek az első fejezete, mely a Vesztes államok a második világháború után címet viseli. Keegan, John: A háborús felderítés. Az ellenség megismerése Napóleontól az al-Kaidáig. Bp., 2005.					

Tantárgy neve: Válságok és helyi háborúk a XX. század második felében					
Kredit: 3+2	Félévek száma: 2	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása:					
<p>Az előadás és a szeminárium keretében vizsgáljuk a nagyhatalmak erőviszonyaiban a II. világháborút követő időszak bekövetkezett változások fő okait és következményeit.</p> <p>A történelmi előzményekre építve bemutatjuk az Európai Unió kül- és biztonságpolitikájára ható fontosabb tényezőket.</p> <p>Foglalkozunk a biztonságpolitikai, a hatalmi viszonyok és orientációs politikák 1945-öt követő változásaival, a helyi háborúk, etnikai, nemzeti, érdekkonfliktusok hatásaival.</p> <p>Célunk a második világháború utáni geopolitikai helyzet, a hidegháború, a katonai szövetségek, a bipoláris rendszer, a kezelési stratégiák, integrációs folyamatok történeti megközelítése, bemutatása, a NATO és VSZ általános jellemzése.</p> <p>Vizsgáljuk a nemzetközi terrorizmus előretörésének hatásait, a prevenció formáit és lehetőségeit, a felszámolás és szankcionálás lehetséges formáit.</p> <p>A fentiekkel összefüggésben bemutatjuk a magyar biztonság és védelem-politika 1945-1990 közötti időszakának jellegzetességeit, a nemzetközi akciókban való részvétel formáit, eseteit és dilemmáit.</p>					
Kötelező olvasmányok:					
<p>Horváth Csaba: <i>Az 1945 utáni legjelentősebb helyi háborúk és azok tapasztalatai</i> - Egyetemi tankönyv, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem 2000.</p> <p>Sienkiewicz: <i>Az indokinai háború 1945–1975.</i> - Zrínyi Kiadó, Budapest 1982.</p> <p>Osztetzky Tamás: <i>Arab-izraeli háborúk 1948-1982</i> - Zrínyi Kiadó, Budapest 1984.</p> <p>Olaf Groehler: <i>A koreai háború 1951-1953</i> - Zrínyi Kiadó, Budapest 1981.</p> <p>Daniel Manana Laino: <i>Harc a Falkland – (Malvin –) szigetekért 1982</i> - Zrínyi Kiadó, Budapest 1985.</p> <p>Kahler Frigyes – M. Kiss Sándor: <i>Kinek a forradalma</i> - Püski – Kortárs, 1997.</p> <p>Biztonságpolitikai kézikönyv (Szerk.: Deák Péter) Osiris kézikönyvek, Budapest, 2007.</p> <p>Biztonságpolitika (Szerk.: Gazdag Ferenc), SVKH – Budapest, 2001.</p> <p>Válaszok a terrorizmusra Szerk.: Tóth Péter, Stratégiai és Védelmi Kutató Hivatal, Budapest</p> <p>Deák Péter: <i>A biztonságpolitika kihívásai.</i> Ú. M. K, ZSKF, Budapest, 2005</p> <p>Biztonság a XXI. században – sorozatból: (Szerk.: Tóth Péter)</p>					
Ajánlott olvasmányok:					
<p>Halmosy Dénes: <i>Nemzetközi szerződések 1945-1982.</i> Közgazdasági és Jogi Kiadó, Bp. 1983.</p> <p>Kennedy, Paul: <i>A nagyhatalmak tündöklése és bukása: Gazdasági változások és katonai konfliktusok.</i> Akadémiai Kiadó, Bp. 1992.</p> <p>Kissinger, Henry: <i>Diplomácia</i> - Panem-McGraw-Hill Bp. 1996.</p> <p>Horváth Miklós: <i>1956 hadikrónikája</i> - Akadémiai Kiadó 2003.</p> <p><i>A célpont: Irak - ami a médiatudósításokból kimaradt</i> - Alexandra, 2003.</p> <p>A globális világpolitikai földrajza. Szerk: Bernek Ágnes Nemzeti Tankönyvkiadó, 2002</p> <p>Vincze Hajnalka – Tóth Péter – Póti László (szerk.), <i>Az Európai Unió biztonság és védelempolitikai dokumentumai I-II.</i> Chartapress, Budapest, 2003, 2004/2005.</p> <p>a „Geopolitika és biztonság”, „A terrorizmus anatómiája” és a „Nemzetközi biztonsági tanulmányok” című kötetek. Zrínyi Kiadó.</p>					

Tantárgy neve: *Az új és- legújabbkori magyar történelem nagy krízisei és a megoldási kísérletek*

Kredit: 3+2+2	Félévek száma: 3	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
-------------------------	----------------------------	---------------------------	--	--------------------------------	--

Tantárgy leírása:

A magyar történet a tárgyalt időszakban is bővelkedik különböző típusú krízisekben melyeket különböző megoldási kísérletek követtek. A krízishez vezető út jelzi a hatalomgyakorlásban elkövetett hibákat, a megoldási kísérlet minémúsége pedig a hatalom tűrőképességének mutatója is egyben.

A krízisek kialakulásában nyilvánvalóan más súllyal és felelősséggel szerepet játszik a hatalmat gyakorlók köre, illetve a társadalom azon része, amelyen a hatalmat gyakorolják. Feladat tehát megvizsgálni a krízishez vezető utat, a felelősség mértékét, de legalább ennyire fontos annak vizsgálata, hogy a kialakult krízisre milyen válaszokat adott a hatalom illetve a hatalmat tűrő vagy nem tűrő társadalom.

Ismeretes, hogy a magyar történelemben az elvesztett nemzeti függetlenséget százötven éves török, majd háromszáz éves Habsburg uralom követte. A korszak kérdése: milyen típusú válságok jöttek létre a török, illetve a Habsburg időkben, van-e a krízisek között hasonlóság illetve különbözőség. Mennyire volt elsődleges a függetlenségért folyó küzdelem, illetve mikor és milyen esetben dominált – ha volt ilyen – a társadalmon belül kialakult válság. Vajon a társadalmon belül kialakult válságot mennyire határozta meg a függetlenség hiánya.

Más típusú problémával állunk szembe, a független Magyarország történetében beállt válságok során.

Feltételezzük, hogy valóban igaz az az állítás, hogy Trianon mérföldkövet jelent a magyar történelemben. Kettős értelemben véve is. Egyrészt Trianon szimbolizálja a „történelmi” Magyarország végét, másrészt a békediktátum teremti meg a független nemzeti Magyarországot.

A Rákosi korszak belső krízisei, illetve az 1956-os forradalom és szabadságharc ebben az értelemben a hódoltságban belüli krízisek sorába tartozik.

A krízis sorozat utolsó állomását, amely valóban sajátos jegyeket mutat fel a közelmúltban lezajlott rendszerváltoztatás jelenti.

Feladatunk tehát a félév során a krízisek elemzése mellett a különböző típusú megoldási kísérletek értelmezése illetve a krízis jelenlétének értelmezése a politikai, társadalmi illetve a szellemi szférában.

Kötelező olvasmányok:

Szekfű Gyula: Három nemzedék és ami utána következett.

Gergely Jenő – Izsák Lajos: A huszadik század története. Pannonica 2000

M. Kiss Sándor: Utak 56-hoz, utak 56 után. Mundus 2006.

Ránki György: Magyarország története 8. kötet.

Ajánlott olvasmányok:

Romsics Ignác: Magyarország és a nagyhatalmak a 20. században. Bp. 1985

Kállay Miklós: Magyarország miniszterelnöke voltam: 1942-1944. Bp. 1991.

Schmidt Mária -Tóth Gy. László: Janus arcú rendszerváltás.

Kahler Frigyes –M. Kiss Sándor: Kinek a forradalma? Püski – Kortárs 1997.

Tantárgy neve: A terrorizmus gyökerei és anatómiája					
Kredit: 2	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása: A történelmi előzményekre fókuszálva vizsgáljuk a nemzetközi terrorizmus gyökereit, megjelenésének és előretörésének hatásait, a prevenció lehetőségeit, a felszámolás és szankcionálás lehetséges formáit. Tematika: A biztonságpolitika, a hatalmi viszonyok és orientációs politikák 1945-öt követő változásai. A nemzetközi biztonságpolitikai intézmények története. A nemzetközi terrorizmus történelmi gyökerei. A terrorizmus hatásai, a prevenció formái és lehetőségei. A terrorizmus elméleti kérdései. A terrorizmus jogi dimenziói. A terrorizmus katonai aspektusai. A terrorizmus felszámolásának és szankcionálásának lehetséges formái. Terrorizmus a XXI. században.					
Kötelező olvasmányok: Válaszok a terrorizmusra Szerk.: Tólas Péter, Stratégiai és Védelmi Kutató Hivatal, Budapest Biztonság a XXI. században – sorozatból: (Szerk.: Tólas Péter) „A terrorizmus anatómiája” és a „Nemzetközi biztonsági tanulmányok” című kötetek. Zrínyi Kiadó, Budapest Townshend, Charles – A terrorizmus, Magyar Világ Kiadó, 2003. Vásárhelyi Gábor – Merényletek Moszkva árnyékában I-II. A nemzetközi terrorizmus és a kommunista állambiztonsági szervezetek összefonódása, Hamvas Füzetek, 2004.					
Ajánlott olvasmányok: Burke, Jason – AL-KAIDA a terror árnyéka, HVG Kiadó, 2004. Chomsky, Noam – Hatalom és a terror, Független média Kiadó, 2005 Netanjahu, Benjamin – Harc a terrorizmus ellen, Alexandra Kiadó, Pécs, 1995.. A www.terrorizmus.lap.hu a www.hvg.hu , a www.fn.hu és a www.stabilitypact.org és a weboldalak adott kérdést érintő elemzései. cikkei.					

A TÁRSADALMI KRÍZISEK ÉS URALMI TECHNIKÁK SZAKIRÁNY

Tantárgy neve: <i>Intézménytörténet</i>					
Kredit: 3+2+2	Félévek száma: 3	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
<p>Tantárgy leírása:</p> <p>A tantárgy célja, hogy a leendő kutatók (főleg, akik a társadalmi krízisekkel akarnak foglalkozni) a BA intézménytörténeti és az MA-ban felvett Bevezetés az intézménytörténetbe c. tárgyakat abszolválva magasabb szinten, 3 féléven át, előadás és szemináriumok keretében megtanulják az emberi társadalom keretét adó állami intézményeket, szerkezetüket, működésüket.</p> <p><u>A tárgy tematikája:</u> Az európai feudális és kapitalista államok modellje, működése, intézményei, különbözőségei a nyugat- és közép-, illetve kelet-európai államok és intézményei között. A polgári korszak parlamenti képviselői rendszere. A kora újkori és újkori magyar állami hatalom felépítménye a török uralom alatt a három országrészben, majd a Habsburg Birodalomba való betagozódás korszakában. Országgyűlés, végrehajtó kormányzati szervek, bíróságok működése, önkormányzatok, kiváltságolt kerületek. A magyar parlamentáris jogállam kialakulása 1848-ban. A magyar állam az abszolutizmus évtizedeiben és 1867 után. Közös minisztériumok. A választójog kérdése. Államelméletek a XX. századi polgári demokráciák és diktatúrák államigazgatása. Magyar intézmények a Horthy-korszakban. Magyarország 1945 után, a tanácsrendszer kiépítése szovjet mintára. A keleti blokkban bekövetkezett államrendbeli változások. Az Európai Unió intézményei.</p>					
<p>Kötelező olvasmányok:</p> <p>Kennedy, Paul: A nagyhatalmak tündöklése és bukása. Gazdasági változások és katonai konfliktusok, 1500-2000 [ford. Bojtár Péter, Csillag Gábor, Varga Zsuzsanna]. Budapest, 1992.</p> <p>Gönczi Katalin, Horváth Pál, Stipa István, Zlinszky János: Egyetemes jogtörténet. Budapest, 1997.</p> <p>Kisteleki Károly, Lővétei Pál, Nagyné Szegvári Katalin, Pomogyi László, Rácz Lajos: Egyetemes állam- és jogtörténet. Polgári kor. Budapest, 2002.</p> <p>Mezey Barna (szerk.) Magyar alkotmánytörténet. Budapest, 2002.</p> <p>Ember Győző: Az újkori magyar közigazgatás története. Budapest, 1946.</p> <p>Somogyi Éva: Kormányzati rendszer a dualista Habsburg Monarchiában. Budapest, 1996.</p> <p>Gazdag Ferenc: Európai integrációs intézmények. Budapest, 2002.</p> <p>A Magyar Köztársaság alkotmánya 1949. évi XX. törvény a Magyar Köztársaság alkotmányáról egységes szerkezetben a Magyar Köztársaságnak az Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló nemzetközi szerződést kihirdető törvény hatálybalépésének napján hatályba lépő módosításokkal. Budapest, 2003.</p>					
<p>Ajánlott olvasmányok:</p> <p>Szakály Ferenc: Magyar intézmények a török hódoltságban. Budapest, 1997. Csizmadia Andor, Kovács Kálmán, Asztalos László: Magyar állam- és jogtörténet. Budapest, 1998.</p> <p>Berényi Sándor: Közigazgatás a modern társadalomban. Budapest, 1990. Takács Tibor: A modern állam és a jog történeti alapjai. Budapest, 2002. Pölöskei Ferenc, Ránki György (szerk.): A magyarországi polgári államrendszerek. Tanulmányok. Budapest, 1981.</p> <p>Pesti Sándor: Az újkori magyar parlament. Budapest, 2002.</p> <p>Huntington, Samuel P.: A civilizációk összecsapása és a világrend átalakulása Budapest, 2006,</p>					

Fukuyama, Francis: Amerika válaszüton: demokrácia, hatalom és neokonzervatív örökség [ford. Tomori Gábor]. Budapest, 2006,
Bibó István: Válogatott tanulmányok I-IV. [kész. az MTA Történettudományi Intézet közreműködésével] [vál. és az utószót írta Huszár Tibor] [szerk. és a jegyzeteket kész. Vida István, Nagy Endre], Budapest, 1986-1990.
Schlett István: A magyar politikai gondolkodás története. Budapest, 1996.

Tantárgy neve: Nemzetközi kapcsolatok története					
Kredit: 3+2	Félévek száma: 2	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása:					
<p>A tantárgy célja, hogy az európai modern nemzetközi kapcsolatok történetébe bevezesse a hallgatókat. Megismerteti a diplomáciatörténet forrásait, annak metodikáját és munkamódszerét, valamint széles és átfogó ismeretanyagot ad.</p> <p>I. A szeminárium célja kora-újkori források alapján az európai diplomácia történetének bemutatása a 16-17. században: a főbb államközi szerződések, fegyverszünetek, békék és a diplomáciában tevékenykedő jelentősebb személyiségek megismertetése. A tantárgy főleg a német, francia és angol diplomácia történetére koncentrál, de rövid betekintést nyújt Európa peremterületeinek diplomáciatörténetébe is</p> <p>II. A kurzus át kívánja tekinteni a nemzetközi kapcsolatokban – ezen belül hangsúlyosan az európai térségben - a XVIII-XIX. század során bekövetkezett változásokat. A tantárgy kronológiailag átfogja a spanyol örökösödési háborútól az 1848-as forradalmakig terjedő időszakot.</p> <p>III. A XIX. századi kurzus során a nagyhatalmak által irányított Európa viszonyait vizsgáljuk. Elemezzük a bécsi kongresszustól az I. világháborút lezáró Párizs-környéki békékig tartó száz év fontosabb diplomáciatörténeti jelenségeit.</p> <p>IV. A 20. századi blokkban a tárgy elsősorban a diplomáciai kapcsolatok és a külpolitika alakulására helyezi a hangsúlyt. Bemutatja a nemzetközi szervezetek működését és a leszerelési, illetve fegyverzetkorlátozási erőfeszítéseit.</p>					
Kötelező olvasmányok:					
<p>Duby, Georges (Szerk.): Franciaország története I. Bp., 2005.</p> <p>Evans, Robert: The Making of the Habsburg Monarchy 1550 – 1700. Oxford, 1979.</p> <p>Gonda Imre / Niederhauser Emil: A Habsburgok. Egy európai jelenség. Bp., 1998⁶.</p> <p>Szántó György Tibor: Anglikán reformáció, angol forradalom. Bp., 2000.</p> <p>Diószegi István: A hatalmi politika másfél évszázada 1789-1939. Budapest, 1994, 13-85. l.</p> <p>Majoros István – Ormos Mária: Európa a nemzetközi küzdőtéren. Felemelkedés és hanyatlás, 1814-1945. Pécs-Budapest, Janus, 1998.</p> <p>19. századi egyetemes történelem 1789-1890. Szerk.: Vadász Sándor. Bp., 1988</p> <p>Kissinger, Henry: Diplomácia, PANEM-Grafo, Bp. 1998.</p> <p>Davies, Norman: Európa története. Bp., 2000</p> <p>Johnson, Paul: <i>A modern kor.</i> Budapest, XX. Század Intézet-Kairosz Kiadó, 2003</p> <p>Kennedy, Paul Michael: <i>A nagyhatalmak tündöklése és bukása.</i> Budapest, Akadémia, 1992</p> <p>Gaddis, John Lewis: <i>Most már tudjuk. A hidegháború történetének újraértékelése.</i> Budapest, Európa, 2001</p>					
Ajánlott olvasmányok:					
<p>Gonda Imre – Niederhauser Emil: A Habsburgok. Egy európai jelenség. Bp., 1998⁶.</p> <p>Ingrao Charles W.: The Habsburg Monarchy. 1618-1815. Cambridge, 1994.</p> <p>Müller, Konrad (Hg.): Instrumenta Pacis Westphalicae. Vollständiger lateinischer Text mit Übersetzung der wichtigeren Teile und Regesten. Bern, 1966.</p> <p>Parker, Geoffrey: Europe in crisis 1598 – 1648. Glasgow, 1982³. (Fontana History of Europe).</p> <p>Schilling, Heinz: Aufbruch und Krise. Deutschland 1517 – 1648. Berlin, 1988 (Das Reich und die Deutschen).</p>					

Siska Katalin – Szemes Sándor: A nemzetközi jog története. Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen, 2003.

Davies, Norman: Európa története. Budapest, 2002.

Hobsbawm, Eric: A forradalmak kora (1789-1848). Budapest, 1985.

Urbán Aladár: Európa a forradalom forgószeleiben 1848-1849. Bp. 1970.

Andrássy Gyula: Diplomácia és világháború, Bp., 1920.

Anderson, Benedict: Elképzelt közösségek: gondolatok a nacionalizmus eredetéről és elterjedéséről. Bp., 2006

Romsics Ignác: A trianoni békeszerződés. Bp., 2001.

Baumgart, Winfried: Vom europäischen Konzert zum Völkerbund. Friedensschlüsse und Friedenssicherung von Wien bis Versailles. Darmstadt, 1974

Macmillan, Margaret: Béketeremtők: az 1919-es párizsi békekonferencia. Bp., 2005

Gergely András: 1848-ban hogy is volt? Bp., 1998

J. M. Keynes: *A békeszerződés gazdasági következményei.* Európa, 2000

A.J.P.Taylor: *A második világháború okai,* Scolar Bt

Czettler Antal: *A második világháború rejtett erővonalai.* Kairosz, 2006

Tantárgy neve: <i>Demokratikus és diktatórikus rendszerek I.</i>					
Kredit: 3+2+2	Félévek száma: 3	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása:					
<p>A kurzus célja, hogy a hallgatókkal mélységében megismertesse a magyarországi és európai diktatórikus rendszerek történetét, azok kialakulásának okait, a hatalmat gyakorlók céljait és törekvéseit, valamint tevékenységük következményeit. A tantárgy elrugaszkodik a felületes megközelítésektől és be kívánja mutatni, valamint elemezni azt a bonyolult és sokrétű szellemtörténeti hátteret, a társadalmi mozgatórugókat, a politikaelméleti összefüggéseket, amelyek ahhoz vezettek, hogy a XX. században ezek a rendszerek nem csupán megszülettek, hanem – ha ideig-óráig is – de találkoztak a társadalom egyes csoportjainak szándékaival és törekvéseivel. A kurzus kitér az egyes diktatúrák uralom-technikai jellegzetességeinek bemutatására, külön kiemelve az egymásra ható jelenségeket és szembenállásuk mélyebb okait.</p> <p>Főbb tematikus egységek: A marxizmus alapjai. A fasizmus születése Olaszországban. A náci diktatúra. Lenin és szovjet bolsevizmus. A Szovjetunió története. Szálasi Ferenc és a Holocaust Magyarországon. Magyarország szovjetizálása.</p>					
Kötelező olvasmányok:					
<p>Alexis de Tocqueville: <i>A régi rend és a forradalom</i>. Atlantis, Bp., 1994. Johnson, Paul: <i>A modern kor</i>. XX. Század Intézet-Kairosz Kiadó, Bp., 2003 Arendt, Hannah: <i>A totalitarizmus gyökerei</i>, Európa, Bp. 1992. Nolte, Ernst: <i>A fasizmus korszaka</i>, Kairosz, 2003 A Kommunista Párt kiáltványa [Marx, Engels valamennyi előszavával]. Kossuth Kiadó, Bp. 1975⁶ Törvénytelen szocializmus. Új Magyarország-Zrínyi, Bp., 1991. Szakás Sándor-Zinner Tibor: A „háború megváltozott természete”, Genius Gold Bt., Bp., 1997.</p>					
Ajánlott olvasmányok:					
<p>Hans Peter Schwarz: <i>Das Gesicht des Jahrhunderts</i>, Goldmann, 2001 Lenin, V. I: <i>Állam és forradalom (A marxizmus tanítása az államról és a proletariátus feladatai a forradalomban)</i> Magyar Helikon Kiadó, Budapest, 1967. Furet, Francois: <i>Egy illúzió múltja, Európa. Esszé a 20. század kommunista ideológiájáról</i>, Európa, 2000 Béládi László –Krausz Tamás: <i>Sztálin</i>. Láng Kiadó, Pécs, 1988. Conquest, Robert: <i>A kegyetlen évszázad</i>. XX. Század Intézet, Bp., 2003 Applebaum, Anne: <i>A Gulág története I-II</i>. Európa, Bp., 2005. Póczik Szilveszter: <i>Fasizmusértelmezések</i>, Biadruck, Bp., 1995. Polányi Károly: <i>Fasizmus, demokrácia, ipari társadalom</i>. Bp. 1986 Bihari Mihály: <i>Szocializmuselméletek és –ideológiák.</i>: Confessio, 2005/2</p>					

Tantárgy neve: Demokratikus és diktatórikus rendszerek II.

Kredit: 3+2	Félévek száma: 2	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
-----------------------	----------------------------	---------------------------	--	--------------------------------	--

Tantárgy leírása:

A huszadik századi demokráciák illetve diktatúrák jellegzetes vonásait megismerve, elemezzük azok kölcsönhatását, illetve szembenállását. Demokrata politikusok illetve diktátorok huszadik századi teljesítményét tanulmányozzuk.

Kötelező olvasmányok:

Alexis de Tocqueville: *A régi rend és a forradalom*. Atlantis, 1994
Davies Normann: *Európa története*. Osiris, 2002
Johnson, Paul: *A modern kor*. Budapest, XX. Század Intézet-Kairosz Kiadó, 2003
Arendt, Hannah: *A totalitarizmus gyökerei*, Európa, 199

Ajánlott olvasmányok:

Hans Peter Schwarz: *Das Gesicht des Jahrhunderts*, Goldmann, 2001
Lenin, V. I: *Állam és forradalom (A marxizmus tanítása az államról és a proletariátus feladatai a forradalomban)* Magyar Helikon Kiadó, Budapest, 1967.
Béládi László –Krausz Tamás: *Sztálin*. 1988

Tantárgy neve: Válságok és helyi háborúk a XX. század második felében					
Kredit: 3+2	Félévek száma: 2	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása:					
<p>Az előadás és a szeminárium keretében vizsgáljuk a nagyhatalmak erőviszonyaiban a II. világháborút követő időszak bekövetkezett változások fő okait és következményeit.</p> <p>A történelmi előzményekre építve bemutatjuk az Európai Unió kül- és biztonságpolitikájára ható fontosabb tényezőket.</p> <p>Foglalkozunk a biztonságpolitikai, a hatalmi viszonyok és orientációs politikák 1945-öt követő változásaival, a helyi háborúk, etnikai, nemzeti, érdekkonfliktusok hatásaival.</p> <p>Célunk a második világháború utáni geopolitikai helyzet, a hidegháború, a katonai szövetségek, a bipoláris rendszer, a kezelési stratégiák, integrációs folyamatok történeti megközelítése, bemutatása, a NATO és VSZ általános jellemzése.</p> <p>Vizsgáljuk a nemzetközi terrorizmus előretörésének hatásait, a prevenció formáit és lehetőségeit, a felszámolás és szankcionálás lehetséges formáit.</p> <p>A fentiekkel összefüggésben bemutatjuk a magyar biztonság és védelem-politika 1945-1990 közötti időszakának jellegzetességeit, a nemzetközi akciókban való részvétel formáit, eseteit és dilemmáit.</p>					
Kötelező olvasmányok:					
<p>Horváth Csaba: <i>Az 1945 utáni legjelentősebb helyi háborúk és azok tapasztalatai</i> - Egyetemi tankönyv, Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem 2000.</p> <p>Sienkiewicz: <i>Az indokinai háború 1945–1975.</i> - Zrínyi Kiadó, Budapest 1982.</p> <p>Osztetzky Tamás: <i>Arab-izraeli háborúk 1948-1982</i> - Zrínyi Kiadó, Budapest 1984.</p> <p>Olaf Groehler: <i>A koreai háború 1951-1953</i> - Zrínyi Kiadó, Budapest 1981.</p> <p>Daniel Manana Laino: <i>Harc a Falkland – (Malvin –) szigetekért 1982</i> - Zrínyi Kiadó, Budapest 1985.</p> <p>Kahler Frigyes – M. Kiss Sándor: <i>Kinek a forradalma</i> - Püski – Kortárs, 1997.</p> <p>Biztonságpolitikai kézikönyv (Szerk.: Deák Péter) Osiris kézikönyvek, Budapest, 2007.</p> <p>Biztonságpolitika (Szerk.: Gazdag Ferenc), SVKH – Budapest, 2001.</p> <p>Válaszok a terrorizmusra Szerk.: Tóth Péter, Stratégiai és Védelmi Kutató Hivatal, Budapest</p> <p>Deák Péter: <i>A biztonságpolitika kihívásai.</i> Ú. M. K, ZSKF, Budapest, 2005</p> <p>Biztonság a XXI. században – sorozatból: (Szerk.: Tóth Péter)</p>					
Ajánlott olvasmányok:					
<p>Halmosy Dénes: <i>Nemzetközi szerződések 1945-1982.</i> Közgazdasági és Jogi Kiadó, Bp. 1983.</p> <p>Kennedy, Paul: <i>A nagyhatalmak tündöklése és bukása: Gazdasági változások és katonai konfliktusok.</i> Akadémiai Kiadó, Bp. 1992.</p> <p>Kissinger, Henry: <i>Diplomácia</i> - Panem-McGraw-Hill Bp. 1996.</p> <p>Horváth Miklós: <i>1956 hadikrónikája</i> - Akadémiai Kiadó 2003.</p> <p><i>A célpont: Irak - ami a médiatudósításokból kimaradt</i> - Alexandra, 2003.</p> <p>A globális világpolitikai földrajza. Szerk: Bernek Ágnes Nemzeti Tankönyvkiadó, 2002</p> <p>Vincze Hajnalka – Tóth Péter – Póti László (szerk.), <i>Az Európai Unió biztonság és védelempolitikai dokumentumai I-II.</i> Chartapress, Budapest, 2003, 2004/2005.</p> <p>a „Geopolitika és biztonság”, „A terrorizmus anatómiája” és a „Nemzetközi biztonsági tanulmányok” című kötetek. Zrínyi Kiadó.</p>					

Tantárgy neve: *Az új és- legújabbkori magyar történelem nagy krízisei és a megoldási kísérletek*

Kredit: 3+2+2	Félévek száma: 3	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
-------------------------	----------------------------	---------------------------	--	--------------------------------	--

Tantárgy leírása:

A magyar történet a tárgyalt időszakban is bővelkedik különböző típusú krízisekben melyeket különböző megoldási kísérletek követtek. A krízishez vezető út jelzi a hatalomgyakorlásban elkövetett hibákat, a megoldási kísérlet minémúsége pedig a hatalom tűrőképességének mutatója is egyben.

A krízisek kialakulásában nyilvánvalóan más súllyal és felelősséggel szerepet játszik a hatalmat gyakorlók köre, illetve a társadalom azon része, amelyen a hatalmat gyakorolják. Feladat tehát megvizsgálni a krízishez vezető utat, a felelősség mértékét, de legalább ennyire fontos annak vizsgálata, hogy a kialakult krízisre milyen válaszokat adott a hatalom illetve a hatalmat tűró vagy nem tűró társadalom.

Ismeretes, hogy a magyar történelemben az elvesztett nemzeti függetlenséget százötven éves török, majd háromszáz éves Habsburg uralom követte. A korszak kérdése: milyen típusú válságok jöttek létre a török, illetve a Habsburg időkben, van-e a krízisek között hasonlóság illetve különbözőség. Mennyire volt elsődleges a függetlenségért folyó küzdelem, illetve mikor és milyen esetben dominált – ha volt ilyen – a társadalmon belül kialakult válság. Vajon a társadalmon belül kialakult válságot mennyire határozta meg a függetlenség hiánya.

Más típusú problémával állunk szembe, a független Magyarország történetében beállt válságok során.

Feltételezzük, hogy valóban igaz az az állítás, hogy Trianon mérföldkövet jelent a magyar történelemben. Kettős értelemben véve is. Egyrészt Trianon szimbolizálja a „történelmi” Magyarország végét, másrészt a békediktátum teremti meg a független nemzeti Magyarországot.

A Rákosi korszak belső krízisei, illetve az 1956-os forradalom és szabadságharc ebben az értelemben a hódoltságban belüli krízisek sorába tartozik.

A krízis sorozat utolsó állomását, amely valóban sajátos jegyeket mutat fel a közelmúltban lezajlott rendszerváltoztatás jelenti.

Feladatunk tehát a félév során a krízisek elemzése mellett a különböző típusú megoldási kísérletek értelmezése illetve a krízis jelenlétének értelmezése a politikai, társadalmi illetve a szellemi szférában.

Kötelező olvasmányok:

Szekfű Gyula: Három nemzedék és ami utána következett.

Gergely Jenő – Izsák Lajos: A huszadik század története. Pannonica 2000

M. Kiss Sándor: Utak 56-hoz, utak 56 után. Mundus 2006.

Ránki György: Magyarország története 8. kötet.

Ajánlott olvasmányok:

Romsics Ignác: Magyarország és a nagyhatalmak a 20. században. Bp. 1985

Kállay Miklós: Magyarország miniszterelnöke voltam: 1942-1944. Bp. 1991.

Schmidt Mária -Tóth Gy. László: Janus arcú rendszerváltás.

Kahler Frigyes –M. Kiss Sándor: Kinek a forradalma? Püski – Kortárs 1997.

Tantárgy neve: <i>Egyetemes politikatörténet fő kérdései</i>					
Kredit: 3+2	Félévek száma: 2	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása: A tantárgy bevezetést nyújt a huszadik századi egyetemes történelem legfontosabb történéseinek tanulmányozásába. Első sorban Európa és a többi kontinens közötti erőviszonyok alakulására koncentrálnak, illetve az Európán belüli hatalmi, politikai viszonyok változásait elemzi.					
Kötelező olvasmányok: Johnson, Paul: <i>A modern kor</i> . Budapest, XX. Század Intézet-Kairosz Kiadó, 2003 Kissinger, Henry: <i>Diplomácia</i> . Budapest, Panem Kft, 1996 Kennedy, Paul Michael: <i>A nagyhatalmak tündöklése és bukása</i> . Budapest, Akadémia, 1992 Gaddis, John Lewis: <i>Most már tudjuk. A hidegháború történetének újraértékelése</i> . Budapest, Európa, 2001 Lukács, John: <i>A huszadik század és az újkor vége</i> . Európa					
Ajánlott olvasmányok: <i>Fordulat a világban és Magyarországon 1947-1949</i> . Szerk. Feitl István, Izsák Lajos, Székely Gábor, Napvilág, Budapest, 2000 Conquest, Robert: <i>A kegyetlen évszázad</i> . XX. Század Intézet, 2003 John Lukács. <i>Az Egyesült Államok XX. századi története</i> , Európa, 2002					

Tantárgy neve: *Társadalmi konfliktus*

Kredit: 3	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
----------------------------	-----------------------------------	----------------------------------	--	--------------------------------	--

Tantárgy leírása:

Az óra célja a társadalmi jelenségek konfliktusközpontú elméleti irányzatainak és empirikus kutatásainak megismertetése a hallgatókkal.

Bemutatja a társadalmi konfliktusról alkotott jelentős elméleti munkákat, a róluk kialakult kritika és a hatásokra végzett empirikus munkák fényében.

Konfliktuselméleti szempontból tárgyalja a szegénység, a tartós munkanélküliség, az etnicitás, a kirekesztés és egyenlőtlenség, a nyílt és a zárt társadalom és a társadalmi változatlanóság/változás témaköreit. Tájékoztatót ad a modern társadalom törésvonalairól, a munkanélküliség, képzetlenség, a halmozottan hátrányos helyzet okozta mélyülő szakadékról a világ egyes régiói között. Ismerteti a globális és lokális társadalmi folyamatok nyertesei és vesztesei között fokozódó jövedelmi egyenlőtlenségek lehetséges okait.

Kötelező olvasmányok:

- Dahrendorf, R.: A modern társadalmi konfliktus. Budapest, Gondolat, 1994.
- Wright, E. O.: Általános keretrendszer az osztálystruktúra elemzéséhez. In: Szerk.: Angelusz Róbert. A társadalmi rétegződés komponensei. Válogatott tanulmányok. Budapest, Új Mandátum, 1997. 178–223.
- Spéder Zsolt: A szegénység változó arcai. Tények és értelmezések. Andorka Rudolf Társadalomtudományi Társaság, Budapest, Századvég, 2002. 18–67.; 98–183.
- Ladányi János: Szociális és etnikai konfliktusok, Budapest, Új Mandátum, 2005. 11–195.; 272–324.
- Bourdieu, P.: Gazdasági tőke, kulturális tőke, társadalmi tőke. In.: Szerk.: Angelusz Róbert. A társadalmi rétegződés komponensei. Válogatott tanulmányok. Budapest, Új Mandátum, 1997. 156–177.
- Dahrendorf, R.: Társadalmi struktúra, osztályérdekek és társadalmi konfliktus. In.: Szerk. Angelusz Róbert. A társadalmi rétegződés komponensei. Válogatott tanulmányok. Budapest, Új Mandátum, 1997. 341–358.
- Marx, K.–Engels, F.: A Kommunista Párt Kiáltványa. In: Szerk.: Felkai Gábor–Némedi Dénes–Somlai Péter. Szociológiai irányzatok a XX. század elejéig. I. köt. Budapest, Új Mandátum, 2000. 133–141.
- Marx, K.: A politikai gazdaságtan bírálatának alapvonalai. In.: Szerk.: Felkai Gábor–Némedi Dénes–Somlai Péter. Szociológiai irányzatok a XX. század elejéig. I. köt. Budapest, Új Mandátum, 2000. 142–169.
- Marx, K.: A tőke. In.: Szerk.: Felkai Gábor–Némedi Dénes–Somlai Péter. Szociológiai irányzatok a XX. század elejéig. I. köt. Budapest, Új Mandátum, 2000. 170–175.

Ajánlott olvasmányok:

- Ladányi János–Szelényi Iván: A kirekesztettség változó formái. Budapest, Napvilág, 2004. 14–27.; 137–158.
- Esping-Andersen, G.: Jövedelmi egyenlőtlenség és esélyegyenlőtlenség. In.: Szerk.: Giddens, A.–Diamond, P. Írások az egyenlőtlenségről, az egyenlősdiről – és az új egyenlőségről. Budapest, Napvilág, 2006. 21–60.
- Dahrendorf, R.: Egy új rend nyomában. Előadások a szabadság politikájáról a XXI. században. Budapest, Napvilág, 2004. 72–93.
- Bukodi Erzsébet: Társadalmunk szerkezete különböző nézőpontokból. In.: Szerk.: Kovách Imre. Társadalmi metszetek. Budapest, Napvilág, 2006. 109–160.

KÖZÉPKOR-TÖRTÉNET SZAKIRÁNY

Tantárgy neve: <i>Paleográfia és paleotípi</i>					
Kredit: 3	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
Tantárgy leírása: A paleográfia nemcsak a kéziratos források olvasásához nyújt szilárd alapot, hanem történeti kérdések felvetéséhez és megoldásához is hozzájárul. A tantárgy célja: rendszeres bevezetés a középkori írások és ősnymtatványok sajátosságainak ismeretébe, a paleográfia mint elsőrangú datálási és kultúrtörténeti segédtudomány terminológiájának, maradandó eredményeinek és megoldandó kutatási problémáinak ismertetése. A gyakorlatok során a hallgatók facsimilével gyakorolják az egyes írástípusok olvasását.					
Kötelező olvasmányok: Battelli, G.: Lezioni di paleografia. Vatikán 1949. — Bischoff, B.: Paläographie des römischen Altertums und des Abendländischen Mittelalters. Berlin 1979. — Cappelli, A.: Dizionario di abbreviature latine ed italiane. Milano 1973. — Hajnal I.: L'enseignement de l'écriture aux universités médiévales. Budapest 1959. — Heinemeyer, W.: Studien zur Geschichte der gotischen Urkundenschrift. Archiv für Diplomatik 1 (1955) 320-381, 2 (1956) 250-323, 5-6 (1959-60) 308-429. — Jakó Zs. – Manolescu, R.: A latin írás története. Budapest 1987. — Stiennon, J.: Paléographie de Moyen Âge. (Collection U). Paris 1991.					
Ajánlott olvasmányok: Folyóiratok: Scriptorium. Bulletin codicologique. Querendo. Magyar Könyvszemle. — Facsimilék és irodalom: Bogdán I.: Papirologia. In: A történelem segédtudományai. Szerk.: Bertényi I. Budapest 1998, 160-175. — Boghardt, M.: Analytische Druckforschung. Hamburg 1977. — Hellwig, H.: Handbuch der Einbandkunde. 1-3. Hamburg 1953-1955. — Mallon, J. – Marichal, R. – Perrat, Ch.: L'Écriture latine de la capitale Romaine a la minuscule. Párizs 1939. — Mazal, O.: Europäische Einbandkunst aus Mittelalter und Neuzeit. Graz 1970. — Steffens, F.: Lateinische Paläographie. Berlin – Leipzig 1929 (repr.: 1964). — Weiss, K. T.: Handbuch der Wasserzeichenkunde. Lipcse 1962.					

Tantárgy neve: <i>Nyugat-Európa a középkorban</i>					
Kredit: 3	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
Tantárgy leírása: A középkori Európának a hűbériség és a feudalizmus kötelekeivel összetartott társadalmi-politikai és kulturális szerkezetét tekinti át az előadás. Az intézmények és gondolkodás- meg viselkedésformák tanulmányozása rámutat a középkorból örökölt struktúrák jelentőségére a ma embere számára. Ennek ismeretében kiemelhetjük a hasonlóságokat és másságokat, az örök, illetve mulandó értékeket.					
Kötelező olvasmányok: Klanciczay Gábor (szerk.): Európa ezer éve I-II. Budapest 2002.; Duby, Georges: A katedrálisok kora. Budapest 1984.; Huizinga, Johan: A középkor alkonya. Budapest 1976.; Burckhardt, Jacob: A reneszánsz Itáliában. Budapest 1978.					
Ajánlott olvasmányok: Southern, R. W.: A nyugati társadalom és az egyház a középkorban. Budapest 1987.; Runciman, S. sir: A kereszties hadjáratok története. Budapest 1999., 2002.; Handbuch der Europäischen Geschichte 1-2. Stuttgart 1976-1987.; Az Oldenbourg Grundriss der Geschichte sorozat részei: Martin, Jochen: Spätantike und Völkerwanderung. München 2001.; Schneider, Reinhard: Das Frankenreich. München 2001.; Jakobs, Hermann: Kirchenreform und Hochmittelalter 1046-1215. München 1999.; Meuthen, Erich: Das 15. Jahrhundert. München 1996.					
Tantárgyfelelős: Kóta Péter Oktatók: Kóta Péter					

Tantárgy neve: <i>Nyugat-Európa a középkorban szeminárium</i>					
Kredit: 2	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása: A szeminárium a középkori keresztény kultúrkör legfontosabb gazdasági, társadalmi és eszmei problémáit vizsgálja behatóan, a forrásszövegek elemzésén keresztül. A hallgatók elsajátítják a felmerülő kérdések megválaszolásához kellő források felkutatásának, kritikájának, értelmezésének munkafolyamatait. Ezáltal képesek lesznek arra, hogy kutatási eredményeiket a rendelkezésre álló források adataival alátámasztva, kifogástalan bizonyítási eljárással tárják a szakmai és laikus közönség elé.					
Kötelező olvasmányok: Sz. Jónás Ilona (szerk.): Középkori egyetems történeti szöveggyűjtemény. Budapest 1971., 1999.					
Ajánlott olvasmányok: Kulcsár Zsuzsa (vál., bev. jegyz.): A középkori élet. Budapest 1964.; Mezey László (összeáll., bev., jegyz.): Krónikások - krónikák. Budapest 1960.; Arno Borst: Lebensformen im Mittelalter. Frankfurt 1987 4 és még számos kiadás; Redl Károly (szerk.): Az égi és a földi szépről. Budapest 1988.					

Tantárgy neve: <i>Bizánc és a szláv világ</i>					
Kredit: 3	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
Tantárgy leírása: Az előadás áttekintést ad a bizánci történelemről, különös tekintettel Bizánc és a szláv államok kapcsolatrendszerére.					
Kötelező olvasmányok: Schreiner, Peter: Bizánc. Budapest 2002 (= Byzanz. München 1994 2). Obolensky, Dimitri: A Bizánci Nemzetközösség. Budapest 1999. (= The Byzantine Commonwealth, Eastern Europe, 500—1453. London 1974).					
Ajánlott olvasmányok: Kazhdan, A. P. et alii (eds.): The Oxford Dictionary of Byzantium I—III. Oxford 1991.; Treadgold, Warren: A History of the Byzantine State and Society. Stanford 1997.; Lilie, Ralph-Johannes: Byzanz. Das zweite Rom. Berlin 2003.; Sevcenko, Ihor: Byzantium and the Slavs. Cambridge, MA — Napoli 1991.					

Tantárgy neve: <i>A magyar középkor forrásai</i>					
Kredit:	Félévek száma:	Heti óraszám:	Óratípus: Előadás: Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: Gyakorlati jegy: X
2	1	2			
Tantárgy leírása:					
A középkori magyar történelem forrásainak eredeti nyelven történő olvasása és elemzése során a hallgatók a tudományos módszerek használatába kapnak bevezetést. Cél a források hitelességének, bizonyító értékének szakszerű megállapítása és önálló interpretálásuk.					
Kötelező olvasmányok:					
A honfoglalás korának írott forrásai. Szerk. Kristó Gyula. Szeged, Szegedi Középkorász Műhely, 1995.; Az államalapítás korának írott forrásai. Szerk. Kristó Gyula. Szeged, Szegedi Középkorász Műhely, 1999.; Írott források az 1050–1116 közötti magyar történelemről. Szerk. Makk Ferenc–Thoroczkay Gábor. Szeged, 2006.; Szentpétery, Emericus (szerk.): <i>Scriptores rerum Hungaricarum</i> . I–II. Budapest, Academia Litterarum Hungarica, 1937–1938. (Reprint: Budapest: Nap Kiadó, 1999., bibliográfiai kiegészítéssel).					
Ajánlott olvasmányok:					
Gerics József: <i>Egyház, állam és gondolkodás Magyarországon a középkorban</i> . Budapest, Magyar Egyháztörténeti Enciklopédia Munkaközösség, 1995.; Gombos, Albinus Franciscus: <i>Catalogus fontium historiae Hungaricae</i> . I–III. Budapest, Szent István Akadémia, 1937–1938.; Horváth János: <i>Árpád-kori latin nyelvű irodalmunk stílusproblémái</i> . Budapest, 1954. ; Kristó Gyula: <i>Magyar historiográfia I. Történetírás a középkori Magyarországon</i> . Budapest, 2002.; Kosáry Domokos: <i>Bevezetés a magyar történelem forrásaiba és irodalmába</i> . I. Budapest, 1951.; Mályusz Elemér: <i>A Thuróczy-krónika és forrásai</i> . (Tudománytörténeti Tanulmányok 5.) Budapest, 1967.; Marczali Henrik: <i>A magyar történet kútfőinek kézikönyve</i> . Budapest, 1901.; Solymosi László: <i>Írásbeliség és társadalom az Árpád-korban</i> . Budapest, 2006.; Szovák Kornél: <i>Utószó</i> . In: <i>Képes Krónika</i> . Fordította: Bollók János. A fordítást gondozta és a jegyzeteket készítette Szovák Kornél és Veszprémy László. Az utószót írta, a függelékét és az irodalomjegyzéket összeállította Szovák Kornél. (Milleniumi Magyar Történelem, Források). Budapest, 2004.					

Tantárgy neve: A nyugati kereszténység és Egyház a középkorban (VI–XV. sz.)					
Kredit: 2	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
Tantárgy leírása: Az előadás célja, hogy rendszerezett ismereteket nyújtson az egyház intézményi kiformalódásáról a késő ókor embrionális kezdeteitől a késő középkor megszilárdult, néhol megmerevedett intézményes formáig, a nyilvános istentisztelet formáinak történeti alakulásáról, a dogmatika fokozatos kibontakozásáról és az egyházjog rendszerének kifejlődéséről. Különös hangsúlyt kap az egyházkormányzat és egyházszervezet kialakulásának, működésének és a vallás mindennapi életet meghatározó szerepének ismertetése a nemzeti egyház történetének példájával illusztrálva: a joghatósági és egyházi rendi hatalom kettősségének öndefiníciója alapján a középkori magyar egyház társadalmának, rétegzettségének és hierarchizáltságának, politikai-társadalmi szerepének, közösség-szervező, lelki és művelődési funkcióinak bemutatásával.					
Kötelező olvasmányok: SOUTHER, R. W., A nyugati társadalom és egyház a középkorban, Budapest 1987. PIERRARD, P., A katolikus egyház története, Novi Sad 1987. BALANYI GY.: A szerzetesség története (Szent István Könyvek), Budapest 1923. HERMANN EGYED, A katolikus egyház története Magyarországon 1914-ig, München 1973, 7–206. o. MÁLYUSZ ELEMÉR, Egyházi társadalom a középkori Magyarországon, Budapest 1971.					
Ajánlott: CSÓKA J. L.: Szent Benedek fiainak világtörténete különös tekintettel Magyarországra. I–II. Budapest 1969. LÉKAI L. O. CISZT.: Ciszterciek. Esmény és valóság. Budapest 1991. TÖRÖK J.: Szerzetes- és lovagrendek Magyarországon. Budapest 1990. ZARNECKI, G.: Kolostorok, szerzetesek, barátok. (Pantheon). Budapest 1986. MIHÁLYFI Á.: A nyilvános istentisztelet. Egyetemi előadások a lekipásztorkodástan köréből. Budapest 1933. SZUNYOGH XAV. F.: A Szentmise kialakulása. Budapest 1936. PETRÓ J.: A Szentmise története. (Szent István Könyvek 90–91). Budapest 1931. FÜGEDI ERIK: Uram királyom ... Budapest 1974. PÁSZTOR LAJOS: A magyarság vallásos élete a Jagelló-korban Budapest 1943.					

Tantárgy neve: <i>Az orthodox kereszténység</i>					
Kredit: 3	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása: A szeminárium bevezetést ad az orthodox kereszténység történetébe, különös tekintettel az orthodoxia és az orthodox egyház történetére Bizáncban.					
Kötelező olvasmányok:					
Timkó Imre: Keleti kereszténység, kelti egyházak. Budapest 1971.; Berki Feriz (szerk.): Az orthodox kereszténység. Budapest 1975.; Meyendorff, John: A bizánci teológia. Budapest 2006 (= Byzantine Theology. Historical Trends and Doctrinal Themes. New York 1983).					
Ajánlott olvasmányok:					
Gordillo, Mauricius S.I.: Compendium theologiae Orientalis. Romae 1939.; Reas, Alphonsus S.I.: Introductio in liturgiam Orientalem. Romae 1947.; Kazhdan, A. P. et alii (eds.): The Oxford Dictionary of Byzantium I—III. Oxford 1991.					

Tantárgy neve: <i>A középkori és humanista irodalom története</i>					
Kredit: 2	Félévek száma: 1	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: X Szeminárium:	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: X Gyakorlati jegy:
<p>Tantárgy leírása:</p> <p>Az előadás célja, hogy a hallgatók vázlatosan megismerkedjenek a középkori és humanista latin irodalom egyes korszakainak sajátosságaival és jellemzőivel, valamint behatóbban a latin irodalomtörténet tényeivel a 16. századig, megalapozott ismereteket szerezzenek az irodalomtörténet módszertanáról és vizsgálati szempontjairól.</p> <p><u>A tárgy tematikája:</u> Az előadás kronológiai rendben, földrajzi megoszlás szerint, ill. műfaji csoportosításban ismerteti az európai középkori irodalom legfontosabb műfajait és egyes darabjait. Súlyt helyez a szerzők képzettségének, korhoz ill. intézményhez kötöttségeinek, továbbá nyelvi jellemzőinek, valamint a művek szerkezeti felépítésének és eszmetörténeti beágyazottságának bemutatására. A kurzus célja annak a folyamatnak a bemutatása, mely az antikvitás irodalmaitól azok újraéledéséig húzódik töretlen ívben. Nem mellékes cél a latin nyelvűségnek a népnyelvű (vulgáris: neolatin, német, angol) irodalmakkal való folytonos szembesítése annak bemutatása érdekében, milyen hatással volt a latinság a nemzeti kultúrák kifejlődésére, köztük a magyarra, valamint az egyes műfajok magyarországi képviselőinek ismertetése (levél- és történeti irodalom, értekezések, költészet stb.).</p>					
Kötelező olvasmányok:					
<p>Burckhardt, J.: A reneszánsz Itáliában. Ford.: Elek A. (Képzőművészeti Zsebkönyvtár). Budapest, 1978.</p> <p>Delumeau, J.: Reneszánsz. (Európa Kultúrtörténete). Budapest, 1997.</p> <p>Finácz Ernő: A középkori nevelés története. Budapest, 1926. (Reprint 1985.)</p> <p>Kardos Tibor: Középkori kultúra, középkori költészet. (A magyar irodalom keletkezése). Budapest, 2006.</p> <p>Redl K.: Az égi és a földi szépről. Források a későantik és a középkori esztétika történetéhez. Budapest, 1988.</p>					
Ajánlott olvasmányok:					
<p>Stanescu, M. – Zink, M.: A középkori regény története az európai irodalomban. Budapest, 2000.</p> <p>Szabics I.: A trubadúrok költészete. Budapest, 1995.</p> <p>Az olasz reneszánsz irodalomelmélete. Válogatta és sajtó alá rendezte Koltay-Kastner J.: A bevezető tanulmányt írta Bán I. (Az irodalomelmélet klasszikusai 2.). Budapest, 1970.</p> <p>Világirodalmi antológia. II. kötet: Középkor és renaissance. Szerk.: ifj. Horváth János–Kardos Tibor. Budapest, 1955.</p> <p>Dronke, P.: Medieval Latin and the rise of European love-lyric. Oxford, 1968.</p> <p>Kulin K.: A középkor újlatin nyelvű irodalmi. Budapest, 1996.</p>					

antárgy neve: <i>Paleográfiai gyakorlat</i>					
Kredit:	Félévek száma:	Heti óraszám:	Óratípus: Előadás: Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: Gyakorlati jegy: X
3	1	2			
Tantárgy leírása: A tanórákon a hallgatók fénymásolt kódexlapok segítségével gyakorolják az adott írástípust.					
Kötelező olvasmányok:					
<p>Facsimilék: J. Mallon—R. Marichal—Ch. Perrat: L'écriture latine de la capitale Romaine á la minuscule. Párizs 1939.; F. Steffens: Lateinische Paläographie. Berlin–Lipcse 1929. (Utánnymás: 1964); E. Cha-te-lain: Paléogra- phie des classiques Latins. Párizs 1884–1900.; R. Merkelbach—H. van Thiel: Lateinisches Les- heft zur Ein- füh- rung in Paläographie und Textkritik. Göttingen 1969.</p> <p>Segédkönyvek: L. Traube: Nomina sacra. München 1907.; A. Cappelli: Lexicon abbreviatarum. — Dizionario di abbreviature latine ed italiane. Milano 1973.</p>					
Ajánlott olvasmányok:					
<p>Bartonek Emma: Codices manuscripti Latini medii aevi. Bp. 1940.; Mezey lászló: Codices latini medii aevi Bibliothecae Universitatis Budapestinensis. Bp. 1961.; Gulyás Pál: A könyv sorsa Magyarországon. I-III. Bp. 1961.; Berkovits Ilona: Magyar kódexek a XI-XVI. században. Bp. 1965.; Radó Polikárp: Libri liturgici manuscripti bibliothecarum Hungariae et limitropharum regionum.(Rev. et auct. Mezey László). Bp. 1973.; Borsa Gedeon: Magyarországi nyomdászattörténet, XV-XVII. század. Bp. 1974.; Kódexek a középkori Magyarországon. (Kiállítási katalógus) 1986.; Csapodi Csaba-Tóth András-Vértesy Miklós: Magyar könyvtártörténet. Bp. 1987. (A közép- és koraújkori fejezetek.); Madas Edit-Monok istván: A könyvkultúra Magyarországon a kezdetektől 1730-ig. Bp. 1998.</p>					

Tantárgy neve: <i>Középkori auctorok olvasása</i>					
Kredit: 2+2	Félévek száma: 2	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása: A gyakorlati órán a hallgatók bevezetést kapnak a középkor legfontosabb szerzőinek nyelvi értelmezésébe. A szerző nyelvi sajátosságainak ismerete a szövegértelmezés, a szöveg- és forráskritika legfontosabb eszköze, a módszer csak egy-egy nagyobb szerzői korpusz, összefüggő történeti mű ill. műfaji darab teljes nyelvi feldolgozása révén sajátítható el. A kötelező irodalom az adott szemeszterben alapul vett szerző kritikai szövege és az alapvető kommentárok, az ajánlott irodalom pedig lehetőleg maradandó értékű, és naprakész feldolgozások bő választéka.					
Kötelező olvasmányok: (Válogatás): Einhardus: Vita Caroli Magni. post G. H. Pertz recensuit G. Waitz, editio 6 curavit O. Holder-Egger. Hannover 1911; Ottonis Frisingensis Historia de duabus civitatibus. hrsg. von Adolf Hofmeister, MGH SS rer. Germ. (45), Hannover/Leipzig 1912 2; Pii Secundi pontificis maximi Commentarii. Textus. Textum recensuerunt atque explicationibus, apparatu critico indiceque nominum ornaverunt Ibolya Bellus et Iván Boronkai. Budapest 1993.; Iohannes Vitéz de Zredna opera quae supersunt. Edidit Iván Boronkai. (BMSRAe s. n. 3.) Budapest 1980.; Isidori Hispalensis episcopi Etymologiarum sive originum libri XX. Recognovit brevique adnotatione critica instruxit W. M. Lindsay. I-II. Oxonii 1962.					
Ajánlott olvasmányok: Szent Ágoston: Isten városáról. Fordította Földváry Antal. I-III. Budapest 2005-2006.; Szent Ágoston: A keresztény tanításról. Ford. Városi István - Böröczki Tamás. (Catena, Fordítások 1.) Budapest é n.; Fabius Quintilianus Szónoklattan tizenkét könyvben. I-II. Fordította Prácser Albert. (Görög és Latin Remekírók). Budapest 1913-1921.; Mantello, F. A. C. - Rigg, A. G. (eds.): Medieval Latin. An Introduction and Bibliographical Guide. Washington D. C. 1996.					

Tantárgy neve: <i>Középkori szemelvényolvasás</i>					
Kredit: 2+2	Félévek száma: 2	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása: A gyakorlati órán a hallgatók a középkor legfontosabb műfaj-csoportjainak nyelvi értelmezésébe kapnak bevezetést. A szövegek a szakirány nagyobb tartalmi egységeihez illeszkednek. A kötelező irodalom szabály szerint az adott szemeszterben alapul vett szemelvények kritikai szövege és az alapvető kommentárok, az ajánlott irodalom pedig egyrészt a maradandó értékű, másrészt a legfrissebb feldolgozások bő választéka.					
Kötelező olvasmányok: (Válogatás): Harrington, K. P., Pucci J. (eds.): Medieval Latin. Chicago 1997.; Norberg, Dag: Manuel pratique de latin médiéval. Paris 1968.; Stackelberg, J.: Humanistische Prosatexte aus Mittelalter und Renaissance. Tübingen 1957.; Rohlf, G.: Sermo vulgais latinus. Vulgärlateinisches Lesebuch. Halle 1951.					
Ajánlott olvasmányok: Aquinoi szent Tamás: Az értelem egysége. Ford., szek., komm. Borbély Gábor. Budapest 1993.					

Tantárgy neve: <i>Levéltári gyakorlat</i>					
Kredit: 2+2	Félévek száma: 2	Heti óraszám: 2	Óratípus: Előadás: Szeminárium: X	Előtanulmányi feltétel:	Értékelés: Kollokvium: Gyakorlati jegy: X
Tantárgy leírása: A gyakorlat a középkor szakirányon levéltárban, középkori (esetleg kora-újkori) anyagban végzett munka. Teljesíthető szorgalmi időszakban heti 2 óra rendszerességgel, vagy nyári 1-2 hetes, folyamatos részvétellel, tanári vezetés mellett.					
Kötelező olvasmányok: Ember Győző: Levéltári terminológiai lexikon. Budapest 1982.; Endrényi Ferenc (szerk.): Levéltári ismeretek kézikönyve. Budapest 1980.; Réfi Oszkó Magdolna: Iratfajták, irattípusok. Budapest 1988. (Levéltári módszertani füzetek 6.)					
Ajánlott olvasmányok: Körmendy Lajos: A levéltári irat értéke és az iratértékelés. In: Levéltári Szemle 1994/4. 34-44.; A történeti források kiadásának módszertani kérdései. In: Fons (Forráskutatás és Történeti Segédtudományok) VII. (2000)/1. Az 1999. december 8-án tartott BFL - Fons - MTT által szervezett Levéltári Nap előadásai.; Az MTT forráskiadási szabályzatai. In: Századok LIII-LIV. (1919-1920) Melléklet 1-24.					
Tantárgyfelelős: Kóta Péter Oktatók: Kóta Péter					